

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Supersunnuntaista superisosia?

Vaara-Karjalan seurakunnan uudistetun isokoulutusmuodon arviointia ja kehittämistä nuorten osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen valossa

Jenni Eskelinen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko. (210 op)

9 / 2013

**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

OPINNÄYTETYÖ

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Jenni Eskelinen	Sivumäärä 64 ja 25 liitesivua
Työn nimi Supersunnuntaista superisosaia? Vaara-Karjalan seurakunnan uudistetun isoskoulutusmuodon arviointia ja kehittämistä nuorten osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen valossa	
Ohjaava(t) opettaja(t) Heli Aalto	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Vaara-Karjalan seurakunta (ev.lut.), Janna Jalovaara	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on arvioida ja kehittää Vaara-Karjalan seurakunnan Supersunnuntai-isoskoulutusmuotoa nuorten osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen näkökulmasta. Supersunnuntai-isoskoulutus suunniteltiin ja toteutettiin syksystä 2012 kevääseen 2013. Koulutusmuoto oli tilaajaorganisaatiolle uusi esimerkiksi toteuttamalla koulutusta sekä ensimmäisen että toisen vuoden isosille. Lisäksi koulutusmuotoa suunnitellessa nuorten osallisuus ja sosiaalinen vahvistaminen olivat jo taustatekijöitä. Supersunnuntain kantavana ajatuksena oli viikkomessun sisällyttäminen koulutukseen, nuorten bänditoiminnan mahdollistaminen koulutuksessa sekä ohjaustilanteiden käytännön harjoittelu yhdistämällä rippikoulupäivät ja isoskoulutus keväällä yhdeksi isoksi supersunnuntaiksi.</p> <p>Opinnäytetyö on tutkimuksellinen ja se edustaa sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista työtä. Tutkimustehtävät opinnäytetyössäni ovat ”Kuinka uusi isoskoulutusmuoto on onnistunut nuorten osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen näkökulmasta?” sekä ”Kuinka kehittää isoskoulutusta osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen näkökulmasta?” Olen selvittänyt nuorten osallisuuden kokemuksia ja sosiaalisen vahvistamisen välittymistä tekemällä sekä rippikoululaisille että isosnuorille kyselyt. Nämä kyselyt toteutin Webropol-ohjelmalla. Rippikoululaisilta keräsin aineistoa kuitenkin paperisella kyselylomakkeella. Kyselyjä varten keräsin tietoa toteuttamalla Learning cafe –palautehetken isosille.</p> <p>Isostoiminta on suomalainen vientituote. Siihen osallistuu vuosittain ainakin 16 000 nuorta. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon mukaan jopa 27 000 nuorta aloittaa isoskoulutuksen vuosittain. Isostoiminnan ympärille on perustettu myös isosten oma yhdistys. Aiheen ajankohtaisuudesta kertoo myös se, että isostoiminnasta tehdään parhaillaan väitöstutkimusta. Vaikka kyseessä onkin seurakunnan toiminta, joka ei työalueena ole varsinaisesti yhteisöpedagogien kentällä, ovat isoskoulutuksen aihealueet hyvin lähellä yhteisöpedagogien osaamisaluetta. Isoskoulutuksessa koulutetaan joukko nuoria ohjaamaan ryhmiä, kohtamaamaan erilaisia ihmisiä sekä vahvistetaan vuorovaikutustaitoja. Nuorten elämää ja henkistä kasvua saatetaan olla tukemassa jopa neljä vuotta isoskoulutuksen myötä. Nuoret saattavat muodostaa hyvinkin merkityksellisen yhteisön ja löytää oman paikkansa siitä. Toisin sanoen isoskoulutus on vahvasti osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen tematiikassa kiinni.</p> <p>Tämän opinnäytetyön on tarkoitus olla työkaluna Vaara-Karjalan seurakunnalle, kun he suunnittelevat ja toteuttavat isoskoulutusta jatkossa. Työ toivoakseni myös osoittaa, miksi osallisuutta ja sosiaalista vahvistamista kannattaa isoskoulutuksessa järjestelmällisesti pyrkiä toteuttamaan. Hyöty on kyselyiden tulosten pohjalta molemminpuolinen sekä seurakunnalle ja isostoiminnan järjestäjälle että koulutukseen osallistuvalla nuorella. Toivon, että opinnäytetyön tuloksista voisi olla hyötyä ja apua myös muille seurakunnille heidän suunnitellessa omaa isoskoulutustaan. Itse tulen käyttämään tätä työtä pohjana vielä omissa opinnoissani suoritettavassa projektityössä.</p>	
Asiasanat osallisuus, sosiaalinen vahvistaminen, isostoiminta, kirkon nuorisotyö	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Civic Activities and Youth Work

ABSTRACT

Author Jenni Eskelinen	Number of Pages 64 + 25
Title Super Young Confirmed Volunteers from Super Sundays? Evaluating and developing the Young Confirmed Volunteers' remodelled training form in the light of participation and social reinforcement of the young	
Supervisor(s) Heli Aalto	
Subscriber and/or Mentor Vaara-Karjala parish (Evangelical-Lutheran), Janna Jalovaara	
Abstract <p>Purpose of this thesis is to evaluate and develop super Sunday – Young Confirmed Volunteers training form in the perspective of participation and social reinforcement of the young. This YCV training form was planned and put into practice in September 2012 to May 2013. This form was new to the Vaara-Karjala parish for example offering education for first and second years' YCV. The participation and social reinforcement of the young were taken into account in the planning of the training form. The leading thought in super Sundays was to involve the weekly Mass and the band activity in with the training. Also practical training as an instructor was important. Training took place in super Sunday when YCV training and confirmation class were joined.</p> <p>This thesis represents both qualitative and quantitative angle of a research. How is the new YCV training form succeeded in the light of participation and social reinforcement of the young? and How to develop YCV training form in the light of participation and reinforcement of the young? are my research questions. I have looked into experiences of participation and social reinforcement of the young by making surveys for YCV and for the young in the confirmation class. Surveys were executed via Webropol software. I also took Learning café feedback moment with YCV to chart my surveys.</p> <p>Activity in Young Confirmed Volunteers is a Finnish export. There is at least 16 000 young yearly participating in it. The Evangelical-Lutheran Church in Finland tells that there are even 27 000 young annually taking part in YCV training. Young Confirmed Volunteers have their own association. Currently there is a doctoral thesis made in the subject of activity in Young Confirmed Volunteers. Work on parishes is not in the work field of community educators. Yet themes in YCV training are very much in the field of community educators' know-how. In YCV training young are trained to tutor groups, to encounter diversity and their interactional skills are fed. Young may form meaningful communities and feel as an important part of it. These things are participation and social reinforcement.</p> <p>I hope this thesis will be a tool for Vaara-Karjala parish to plan and develop their YCV training. I am also hoping that this thesis will show why it is important to aspire participation and social reinforcement in YCV training. It will benefit both the parish and the young in the results of my survey. Hopefully Vaara-Karjala parish will not be the only parish that can exploit this thesis in YCV training. Personally, I will use this thesis as a base in my other studies.</p>	
Keywords participation, social reinforcement, Young Confirmed Volunteers, church youth work	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 ISOSKOULUTUS MEILLÄ JA MUUALLA	6
2.1 Isoskoulutus Suomessa	7
2.2 Vaara-Karjalan seurakunta	8
2.3 Supersunnuntai-isoskoulutuksen suunnittelu ja rakenne	10
2.3 Supersunnuntai-isoskoulutuksen toteutus	13
3 SOSIAALINEN VAHVISTAMINEN JA OSALLISUUS	16
3.1 Sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuus käsitteinä	16
3.2 Sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuus Supersunnuntai-isoskoulutuksessa	18
4 OPINNÄYTETYÖPROSESSI	20
4.1 Tutkimustehtävä	21
4.2 Omakohtainen kokemus ja havainnointi	21
4.3 Learning cafe –menetelmä aineiston keräämisessä	22
4.4 Webropol-internetkysely	23
4.4.1 Webropol-kysely rippikoululaisille	25
4.4.2 Webropol-kysely isosille	27
4.5 Aineiston analysointi	31
4.6 Kyselyistä ja Learning cafesta saadut tulokset	32
4.6.1 Learning cafe –tulokset	32
4.6.2 Rippikoululaisille tehdyn kyselyn tulokset	34
4.6.3 Isosille tehdyn kyselyn tulokset	41
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA ISOSKOULUTUKSEN KEHITTÄMINEN	53
5.1 Osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen toteutuminen	53
5.2 Isoskoulutuksen kehittäminen tulevaisuudessa	56
5.3 Työntekijänäkökulman huomioiminen	58
6 LOPUKSI	61
LÄHTEET	63
LIITTEET	65

1 JOHDANTO

Tieni Vaara-Karjalan seurakunnassa on alkanut jo omasta lapsuudesta ja teini-ikästä lähtien. Kyseinen seurakunta on ollut kotiseurakuntani, jonka toiminnassa olen kausittain ollut mukana enemmän tai vähemmän. Ammatillisessa mielessä palasin seurakunnan toimintaan talvella 2012, jolloin suoritin ensimmäisen koulutusohjelmaani kuuluvan harjoittelun Vaara-Karjalan seurakunnan nuorisotyössä. Koska kokemus oli positiivinen molemminpuolisesti, olen käytännössä suorittanut vapaasti valittavia harjoitteluja koko opintojeni ajan heille. Tämän pohjalta minun olikin luontevaa valita oppinäytetyöni tilaajaksi juuri tämä organisaatio. Olen saanut nähdä heidän nuorisotyötään, mutta olla myös vahvasti vaikuttamassa, kuinka sitä tehdään. Nyt haluankin nähdä, mitä yhteisöpedagoginen näkökulma (silloinen vs. nuorisotyönohjaaja Janna Jalovaara opiskelee myös yhteisöpedagogiksi) on mahdollisesti antanut ja voi antaa kyseiselle työlle.

Syy, miksi aiheekseni valikoitui juuri isoskoulutus, on se, että isostyö näyttäytyy minulle työmuotona, jossa aitoa kohtaamista nuorten kanssa tapahtuu ehkä eniten. Lukuvuoden 2012–2013 Vaara-Karjalan isoskoulutusmallin mukaan isosnuorten elämässä kuljetaan mukana vähintään kaksi vuotta. Olen saanut todistaa jo nyt nuorten kasvamista ja heidän taitojensa karttumista vuorovaikutustaidoissa, ryhmänohjauksessa ja erilaisuuden kohtaamisessa. Uskon, että isoskoulutuksen antamat tiedot ja taidot ovat arvokkaita sekä nuorten tulevaisuuden koulutuksen ja työllistymisen kannalta, mutta myös oman itsensä tuntemisen ja itseksi kasvamisen kannalta.

Isostoimintaa Suomessa harrasti vuonna 2012 noin 15 600 nuorta. Vuosittain koulutuksen aloittaa noin 16 000 nuorta ja yhdestä ikäluokasta varsinaisiksi isosiksi päätyy noin 12 000 nuorta. (Karhu 2013,4; Kirkon nuorisotyöntekijöiden liitto 2013.) Suomen evankelis-luterilaisen kirkon internetsivut tosin ilmoittavat koulutukseen osallistuvia nuoria olevan vuosittain jopa 27 000 (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2013). Suomalaista isostoimintamallia on viety myös muihin Pohjoismaihin ja Keski-Eurooppaan, joten sitä voidaan pitää myös suomalaisena vientituotteena. Isosille on perustettu myös yhdistys, Isoset ry. Yleensä isoskoulutuksen on ajateltu kokoavan elämässään hyvin pärjääviä nuoria, mutta toimintaan osallistuu myös niitä nuoria,

joille isostoiminta toimii ankkurina yhteiskuntaan. Isostoiminta pitäisikin nähdä enemmän kasvatuksellisenä työnä kuin apuvoiman kouluttamisena. Isoskoulutuksen malli vaikuttaa myös sen suosioon; pienten resurssien takia koulutus on yleensä koulumaista, mikä ei houkuta esimerkiksi poikia mukaan. Isoskoulutuksen ajankohtaisuudesta kertoo myös se, että tällä hetkellä Diakonia-ammattikorkeakoulun tutkija Jouko Porkka on tekemässä aiheesta väitöstutkimusta. (Karhu 2013,4; Kirkon nuorisotyöntekijöiden liitto 2013.)

Vaikka yhteisöpedagogikoulutus ei annakaan kelpoisuutta kirkon nuorisotyönohjaajan virkaan, se ei tarkoita, ettei yhteisöpedagogien tietotaitoa tarvittaisi kyseisessä työssä. Seurakunnan nuorisotyö on mielestäni vahvasti yhteisöllistä ja myös sen päämääränä voidaan pitää yhteisöllisyyden kasvattamista. Kristillisessä maailmankatsomuksessa kolminaisuusoppi (Isä, Poika ja Pyhä henki) ilmaisee yhteisöllisyyttä, mikä on perustana kaikelle muulle maailmassa ilmenevälle yhteisöllisyydelle. Joidenkin näkemysten mukaan uskonto aiheuttaa ihmisissä niin valtavia tunteita, että ne on pakko jakaa muiden ihmisten, yhteisön, kanssa. Vaikka uskonto saattaakin olla eurooppalaisittain yksityistymässä, on yhteisöllä ja yhteisöllisyydellä silti suuri rooli suomalaisessa uskonnon harjoittamisessa sekä evankelis-luterilaisessa uskonnossa. (Lehtonen 2005, 74–81.) Omien kokemusteni, sekä opinnäytetyöni tulosten, perusteella myös tarkoituksenmukainen osallisuus- ja sosiaalisen vahvistamisen näkökulma isoskoulutuksen toteuttamisessa, on edistänyt nuorten osaamista myös niillä osaluilla, jotka kuuluvat vahvasti juuri evankelis-luterilaisuuteen ja uskonnon harjoittamiseen.

2 ISOSKOULUTUS MEILLÄ JA MUUALLA

Tässä luvussa aion avata isoskoulutusta ylipäänsä sekä esitellä opinnäytetyön tilaajaorganisaation lyhyehkösti. Tämän jälkeen syvennyn esittelemään Vaara-Karjalan seurakunnan syksyllä 2012 uudistettua isoskoulutusmallia.

2.1 Isoskoulutus Suomessa

Isostoiminta Suomessa on syntynyt leiririppikoulujen muodostamasta tarpeesta. Ensimmäisillä leiririppikouluilla, jotka järjestettiin 1930-luvulla, isosten ryhmänohjaaja-tehtäviä ovat hoitaneet teologian opiskelijat. Alun perin isoina siskoina toimineet nuoret olivat pari vuotta leiriläisiä vanhempia, ohjasivat ryhmiä sekä osallistuivat samalla tavalla myös rippikouluopetukseen kuin rippikoululaisetkin. 1960-luvulla seurakuntien ihanteena oli koulutusjärjestelmä, joiden kautta nuoret opetettiin ja kasvatettiin seurakunnan erilaisiin palvelutehtäviin. Tällöin alkoi myös rippileireille isojen siskojen ja veljien koulutus heidän tärkeimpänä tehtävänä herättää jumalanpalvelushalukkuutta. Kaikilla seurakunnilla ei kuitenkaan ollut tällaisia vapaaehtoisia käytössään ja kaikki seurakunnat eivät edellyttäneet näiltä ryhmänohjaajakoulutusta. 1970- ja 1980-luvuilla isosten toimenkuvaa selkiytettiin sekä jo ryhmänohjaajakoulutukseen pyrkiviä alettiin karsia. 1990- ja 2000-luvuilla isostoiminnan voidaan ajatella kasvaneen sekä isonen-termin virallistuneen. Isosen tehtäviksi koettiin muu muassa ryhmänjohtaminen, rippikoululaisten sielunhoito, innostaminen, yhteishengen luominen, roolimallina toimiminen, tiedottaminen ja ohjelman suorittaminen. (Porkka 2004, 7-12.)

Jouko Porkkan 2000-luvun alussa tekemän tutkimuksen mukaan isoskoulutuksen keskeisempänä tavoitteena enemmistö seurakunnista pitää isosten omaa hengellistä kasvua ja sen jälkeen käytännöllisten ja toiminnallisten valmiuksien oppimista. Isosen rooliin kasvaminen pidetään myös tärkeänä tavoitteena. Samasta tutkimuksesta selvisi myös yhteys isoskoulutuksen kestosta seurakunnan kokoon nähden; isojen kaupunkiseurakuntien koulutus on usein jopa kolmesta neljään vuoteen, kun taas pienempien seurakuntien koulutus voi olla vuoden mittainen. Lähes puolet seurakunnista suunnittelee isoskoulutusta työntekijätiimin voimin, mutta jos yksi työntekijä on vastuussa isoskoulutuksen suunnittelusta, se on nuorisotyönohjaaja. Seurakunnan koko vaikuttaa myös siihen, ketkä työntekijät isoskoulutusta tekevät; pienissä seurakunnissa nuorisotyöntekijät ja papit osallistuvat koulutukseen vähemmän kuin suurissa seurakunnissa. Isoskoulutus on maksutonta suurimmassa osassa seurakuntia. (Porkka 2004, 69–78.)

Porkan tutkimuksessa isoskoulutuksen sisällöiksi paljastui useimmiten itse koulutus sekä sen lisäksi osallistuminen muuhun seurakunnan toimintaan. Joissakin tapauksissa sisältöön kuului myös seurakunnan toiminnan toteuttamiseen osallistumista. Ensimmäinen vuosi rakentui monessa seurakunnassa esimerkiksi säännöllisistä viikkokokouksista, yhdestä kahteen viikonloppuleiristä sekä muuhun seurakunnan toimintaan osallistumisesta ja mahdollisesti toteuttamisesta. Yleisemmäksi itsenäiseksi sisällöksi nousivat ensimmäisen vuoden kohdalla pelit ja leikit. Tämän jälkeen tulivat esimerkiksi hartaus, Raamattu, ryhädynamiikka, rukous ja ongelmatilanteet. Toisena vuotena kärkeen taas nousivat ongelmatilanteet, ihmissuhdetaidot, Raamattu, hartaus, rukous ja usko. Kolmannen vuoden kohdalla seurakunnat poikkeavat jo enemmän koulutuksen sisällöltään. Yleisimpiä itsenäisiä sisältöjä ovat oma kasvu, Raamattu, itsetuntemus, rukous, jumalanpalvelus ja Jumala. (Porkka 2004, 79–90.)

2.2 Vaara-Karjalan seurakunta

Vaara-Karjalan seurakunta syntyi vuonna 2005 Kiihtelysvaaran ja Tuupovaaran seurakuntien yhdistyessä. Jäseniä seurakunnalla on noin 4000 ja maantieteellisesti se ulottuu Joensuun taajamien läheisyydestä lähelle Venäjän rajaa. Vaara-Karjalan seurakunta kuuluu Joensuun evankelis-luterilaisten seurakuntien seurakuntayhtymään. Yhtymän tehtäviin kuuluu yhteisen talouden, hallinnon ja jäsenrekisterin ylläpito. Päätoksenteko on kuitenkin Vaara-Karjalan seurakunnassa itsenäistä niiden rahavarojen puitteissa, joita seurakunnalle on myönnetty. Varojen käytöstä paikallisesti vastaa seurakuntaneuvosto, jonka puheenjohtaja on kirkkoherra. (Joensuun ev.-lut. seurakunnat 2013a; Joensuun ev.-lut. seurakunnat 2013b.)

Käytännössä siis Vaara-Karjalan seurakunta koostuu kahdesta Vaarasta, jotka taas pitävät sisällään itse kirkonkylän sekä liudan muita vielä pienempiä kyliä. Välimatka Tuupovaaran ja Kiihtelysvaaran välillä on noin kolmekymmentä kilometriä. Esimerkiksi rippikoulu- ja isostyössä nuoret eivät välttämättä tunne toisiaan ja välillä eri Vaaroilta tulevien keskuudessa onkin aistittavissa jonkinlaisia ennakoasenteita.

Työntekijöitä seurakunnassa ovat muun muassa kirkkoherra, kappalainen, kaksi diakonia, nuorisotyönohjaaja, lapsityöntekijä, kaksi seurakuntamestaria, kanttori ja seu-

rakuntaemäntä. Kaikki työntekijät eivät ole täysipäiväisessä työsuhteessa. Vaara-Karjalan seurakunnan nuorisotyön haasteena on ollut nuorisotyönohjaajien vaihtuvuus. Viranhaltija on ollut pidempiaikaisesti estynyt työskentelemään virassa, minkä takia sitä ei ole voitu täyttää, vaan työtä on tehty sijaisten toimesta. Tämän takia esimerkiksi isoskoulutus on ollut vaihtelevaa ja työntekijästä riippuvaista. Ylipäänsä nuorten osallistuminen seurakunnan toimintaan on näin ollut joinakin vuosina hyvin vähäistä, koska nuorisotyönohjaajaan ei ehkä ole ehditty edes tutustua. Tämänkin vuoksi mielestäni on tärkeää arvioida nyt meneillään olevaa järjestelmällisesti suunniteltua ja toteutettua isoskoulutusmallia. Tavoitteenani on myös tehdä tätä niin, että pystyisin projektiopinnoissani laatimaan kirjallisen oppaan isoskoulutuksen toteuttamisen tukemiseksi. Toivottavasti tämä opas on hyödyksi myös elokuussa 2013 aloitaneelle uudelle vs. nuorisotyönohjaajalle.

Tilaaajaorganisaatiolle opinnäytteeni merkitys ja hyödyntäminen näyttäytyy toivottavasti nuorilta saatujen vastausten käyttämisellä. Palautteen saaminen toimintaan osallistujilta on varmastikin aina tervetullutta. Opinnäytetyöni kautta seurakunta saa palautetta yleisluontoisesti rippileiristä, isoskoulutuksesta, isosten työskentelystä sekä työntekijöiden työskentelystä. Oman kokemukseni mukaan kirjallisen, laajan palautteen, kerääminen nuorilta ei ole usein käytetty menetelmä Vaara-Karjalan seurakunnassa. Koska monessa työyhteisössä useinkin katsotaan asioita luonnollisesti oman työmuodon ja työnkuvan näkökulmasta, toivon että nuorilta saatu palaute antaisi eri työmuotojen työntekijöille mahdollisuuden laajentaa tätä näkökulmaa, varsinkin rippikoulu- ja isostyössä.

Ilmeisesti vuoden 2012–2013 isoskoulutusmuoto ei kuitenkaan saa jatkoa ainakaan sellaisenaan, koska työntekijänäkökulmasta se koettiin toimimattomana mallina. Uusi vs. nuorisotyönohjaaja on kuitenkin pyytänyt jo ennen opinnäytetyöni valmistumista isoskyselyiden tuloksia nähtäväkseen, että hän voi käyttää niitä apunaan kehittäessään uutta ja toimivampaa isoskoulutusmallia Vaara-Karjalan seurakuntaan. Hän on myös ilmaissut käyttävänsä omassa työssään mahdollisimman paljon sitä tietoa, mikä tästä opinnäytetyöstä hänelle on hyödynnettävissä. Kyseessä on myös puhtaasti tiedon siirtäminen aiemmista käytänteistä uudelle työntekijälle kirjallisessa muodossa.

Vaikka tilaajaorganisaatio ei vaihtunut opinnäytetyöni aikana, sen päätoiminen tilaaja kuitenkin vaihtui. Katsoimme viisaammaksi, että opinnäytetyön ollessa niin pitkällä nuorisotyönohjaajan vaihtuessa, ei kannata tilaajan puolelta tulevaa yhteyshenkilöä vaihtaa, vaan Janna Jalovaara jatkoi tässä toimessa, vaikka hän siirtyikin työskentelemään seurakuntayhtymän sisällä eri seurakuntaan. Hänen ja minun itseni kannalta tämän opinnäytetyön tuloksilla on suuri merkitys. Kehitimme yhdessä kokonaan uudistetun isoskoulutusmallin seurakunnan käyttöön. Pyrimme huomioimaan tässä mallissa monia asioita, kuitenkin nuorten oma hyöty yhtenä pääasioista. Kehittämämme malli muodostui kombinaatioksi, josta ei liikkuvia osasia puuttunut. Tärkeintä meille kuitenkin on tietää, millaisena nuoret koulutuksen kokivat. Näiden kaikkien edellä lueteltujen asioiden lisäksi koen opinnäytetyöni mahdollisuutena tuoda yhteisöpedagogien tietotaitoa näkyväksi ja tunnustettavaksi myös kirkollisella työkentällä.

2.3 Supersunnuntai-isoskoulutuksen suunnittelu ja rakenne

Isoskoulutukselle sinänsä ei ole annettu minkäänlaista yhtenäistä runkoa, vaan jokainen seurakunta vastaa itse oman isoskoulutuksensa toteuttamisesta, useissa seurakunnissa koulutus on kuitenkin kaksivuotinen (Paananen & Tuominen 2002,11, 14). Suomen evankelis-luterilainen kirkko ilmoittaa kuitenkin nykyisellään isoskoulutuksen yleensä olevan yksivuotinen, mutta kaksivuotinen tai pidempi koulutus ovat yleistymässä (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2013). Vaara-Karjalan seurakunnassa isoskoulutuksen toteuttamis- ja suunnitteluvastuu on usein ollut seurakunnan nuorisotyönohjaajalla. Uuden isoskoulutusmallin suunnittelu lähti kaksivuotisen isoskoulutuksen tarpeesta.

Elokuusta 2011 heinäkuuhun 2013 vs. nuorisotyönohjaajana toimineen Janna Jalovaaran kanssa totesimme molemmat aiemmin käytössä olleen vuoden mittaisen isoskoulutuksen olevan riittämätön. Yksi suurimmista haasteista oli se, että rippileireillä isosten ja leiriläisten välinen ikäero oli vain vuoden verran. Tämä taas ei tukenut isosten auktoriteettiasemaa leiriläisiin nähden, eikä isosten yhteenkuuluvuutta työntekijöihin. Koulutusta itsessään järjestettiin aiemmin joka toinen viikko yhtenä iltapäivänä koulun jälkeen vuorotellen eri Vaaroilla. Aiemmin seurakunta kustansi kyydityksen toiselta Vaaralta toiselle, mutta tämä teki rahallisesti ison loven vuosittaiseen

budjettiin. Kyydityksen huono puoli on myös se, että se toimii vain, jos koulutus jatkuu suoraan koulupäivän jälkeen. Nuoret eivät asu samalla kylällä, josta he pääsisivät kätevästi kyytiin, vaan vanhemmat joutuisivat kuljettelemaan heitä joka tapauksessa seurakunnan kustantamaan kyyditykseen. Koulutuksen vanha järjestämisajankohta koettiin haastavaksi lähinnä sen suhteen, että yläkoulun lopussa koulupäivät ovat raskaita itsessään, jolloin nuoret eivät jaksaneet enää syventyä itse koulutukseen. Lisäksi toisen vuoden isosten olisi ollut käytännössä mahdotonta osallistua koulutukseen arki-iltaisoin, koska he käyvät toisen asteen koulutusta suurin osa Joensuussa, jossa osa myös asuu arkiviikot. Matkaa isoskoulutukseen kertyisi siis 40–70 kilometriä, riippuen kummalla Vaaralla se kulloinkin järjestetään. Ylipäätänsä lukuvuosi keväästä syksyyn kului suurimmaksi osaksi kahden eri Vaaran nuorten ryhmäytymiseen ja luottamuksen opetteluun.

Näiden asioiden lisäksi taustalla vaikutti myös aiempien vuosien isospula. Nuoria ei ollut kiinnostanut lähteä isostoimintaan mukaan, vaikka yleensä seurakunnissa isostoiminta on suosittua. Nyt jo vuoden mukana olleet nuoret täytyi saada jollakin tasolla myös sitoutettua toimintaan. Näiden alueiden, varsinkin Tuupovaaran, erikoispiirteenä voidaan pitää sitä, että harrastustoimintaa nuorille ei omalta kylältä löydy paljoakaan. Välimatkat kaupunkiin ovat pitkät ja bussiyhteydet huonot, joten kaikilla ei ole mahdollisuutta Joensuun keskusta-alueen harrastusmahdollisuuksiin. Näissä olosuhteissa seurakunnan tarjoama toiminta voi olla mielekästä tekemistä myös niille nuorille, jotka eivät toisenlaisissa olosuhteissa toimintaan osallistuisi.

Isoskoulutus on tietenkin selvästi uskonnollista toimintaa. Etenkin Tuupovaaran alueella on silti ollut tärkeää, ettei uskonnollisuus leimaa toimintaa liiaksi ja näin karkota pois niitä nuoria, jotka eivät uskonnollista sanomaa koe omakseen. On tärkeää kuitenkin muistaa, että isoskoulutukseen uskonnollinen sanoma kuuluu omana osanaan, koska isosten tulee pystyä ohjaamaan esimerkiksi raamattuhetkiä, mutta tilaa täytyy olla myös niille nuorille, jotka epäilevät ja etsivät. Yksi asia, johon joutuu varmaankin kaikessa kyseessä olevan seurakunnan toiminnassa kiinnittämään huomiota, on yhteisöllisyyden tunteen mahdollistaminen ja luominen Vaarojen välillä. Isoskoulutus jo vuonna 2011–2012 pyrki tähän järjestämällä koulusta molemmilla Vaaroilla, siten että nuoret tulivat omalta kylältä toiselle vuorotellen ja tutustuivat sekä toisiin

nuoriin että toiseen Vaaraan. Sama tavoite ja keinot sen saavuttamiseksi jatkuivat myös Supersunnuntai-isoskoulutuksessa.

Aloimme suunnitella isoskoulutusrunkoa elokuussa 2012. Minä suoritin tätä isoskoulutusta ja sen suunnittelua vapaasti valittavien opintojen Nuorisotyön puitteissa. Tässä vaiheessa tiedossa oli siis jo siirtyminen kaksivuotiseen isoskoulutukseen ja se, että koulutusta järjestettäisiin kerran kuussa sunnuntaisin ja se kestäisi noin kahdeksan tuntia. Lisäksi päätettynä oli se, että kevätlukukaudella samassa yhteydessä olisi myös rippikoululaisten opetuspäiviä, joiden yhteydessä isoskoulutuksessa olevat olisivat myös mukana ohjaamassa rippikoululaisia. Supersunnuntaiksi nimettyyn isoskoulutukseen tuli kuulumaan myös isosista koottu bändi, joka vastasi koulutukseen kuuluvien iltamessujen musiikista. Bändillä oli myös oma ohjaajansa. Lähdimme miettimään koulutusta pitkälti sen kannalta, mitä asioita isosten tulisi osata toimissaan isosina ja mitkä asiat tukisivat nuorten kasvua, eli mistä nuoret itse omassa elämässään eniten hyötyisivät. Lähestyimme isosen taitoja kuitenkin pitkälti ryhmänohjaus- ja vuorovaikutustaitojen näkökulmasta, emme uskonnollisen tietämyksen kannalta.

Nuorisotyönohjaajan omiin kokemuksiin erilaisista isoskouluttajan oppaista nojaten päädyimme valitsemaan koulutuksen teorian pohjaksi Terhi Paanasen ja Hans Tuomisen kirjoittaman Aarre – isoskouluttajan oppaan. Tästä oppaasta otimme suoraan ensimmäisen vuoden isosille ja toisen vuoden isosille sopivia teoriakohtia. Minun vastualueenani oli erilaisten leikitystilanteiden harjoittelu ja läpikäyminen isosten kanssa. Isosten tehtäviin kuuluu yleisesti leiriläisten leikittäminen. Halusimme käydä läpi isosten kanssa, miksi leikkejä ja pelejä käytetään ja millaiset leikit ylipäättänsä ovat sopivia, millaisia pelejä ja leikkejä voi käyttää, jos leikkijöissä on vaikkapa erityistä tukea tarvitsevia nuoria, kuinka ohjeistus tulisi tehdä ja niin edelleen. Aineistonani käytin jonkin verran Katajan, Jaakkolan ja Liukkosen kirjaa Ryhmä liikkeelle! Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi.

Suunnittelimme myös isoskoulutuspäivän aikataulun; missä kohti ruokailut, teoriatunnit, käytännön harjoitteet ynnä muut ovat. Päädyimme runkoon, jossa kello 12.00 on aloitus ja ruoka, kello 13.00 teoria (1. ja 2. erillään), kello 14.00 toiminnallisuutta yhdessä (askartelua yms.), kello 15.00 Raamis (syksyllä vain 2. vuoden isokset, keväällä

kaikki yhdessä), kello 16.00 kahvi, kello 16.30 leikitys (yhdessä), kello 17.30 messun valmistelu, 18.00 messu ja kello 19.00 lopetus. Toteutuksen aikana vaihdoimme ruokailun ja kahvin paikkoja keskenään, koska nuoret tulivat koulutukseen suoraan herättyään, jolloin päivän alussa nuorilla ei ollut nälkä, kun taas kahviaikaan olisi ollut. Tämän rungon tarkoituksena oli se, että teoriaa ja toimintaa olisi sopivassa suhteessa niin, että koulutus ei olisi koulumaista, vaan enemmän dialogista kanssakäymistä nuorten kanssa. Tarkemmat isoskoulutusohjelmat ovat liitteessä 1. Näiden Supersunnuntai-koulutuspäivien lisäksi isoskoulutukseen osallistuville suunnitelimme kuukauden keväällä pidettävän isosleirin, joka käsittelee ihmisyyttä, sukupuolisuutta ja seksuaalisuutta sekä rippikoulujen opetuspäivät ja ryhmäytyspäivän. Isosleirin ohjelma (LIITE 2) oli suunniteltu pitkälti jo edellisen vuoden perusteella

2.3 Supersunnuntai-isoskoulutuksen toteutus

Aloittaessamme syksyllä isoskoulutusta nuoria lähti mukaan noin parikymmentä, joista suurin piirtein puolet oli ensimmäisen vuoden isosia ja puolet toisen vuoden isosia. Tässä vaiheessa oman runkomme seuraaminen oli vielä kohtalaisen helppoa. Hie-man haastavaksi osoittautui kuitenkin bänditoiminnan toteuttaminen, koska suunnitelmiamme mukaan bändin olisi tullut toimia omatoimisesti oman ohjaajansa ohjaamana. Koska kuitenkin tilanteet elivät niin paljon ja bändin harjoituspaikat vaihtelivat, ei tätä toimintaa pystytty toteuttamaan niin itseohjautuvasti kuin alussa ehkä oli tarkoitus. Bändi toki soitti hienosti iltaisin messussa, joten se puoli bänditoiminnassa kuitenkin onnistui hyvin.

Kuten jo osasimmekin arvata, ryhmäytyminen (enemmän ensimmäisen ja toisen vuoden keskeinen kuin esimerkiksi tuupovaaralaisten ja kiihtelysvaaralaisten keskeinen) nuorien keskuudessa vaati aikaa kevätlukukaudelle asti. Jonkin verran kritiikkiä tuli myös siitä, ettei seurakunta järjestänyt kyydityksiä isoskoulutukseen, kuten edellisenä vuonna oli tehty. Isoskoulutus kuitenkin vuorotteli eri Vaaroilla ja pidettiin vain yhtenä viikonloppuna kuukaudessa, joten emme kokeneet tätä varsinaisesti ylityspääsemättömänä haasteena heille, jotka toiminnassa halusivat olla mukana. Kuitenkin ehkä osaksi kyyditysten puutteen takia tai varjolla melko moni ensimmäisen vuoden isonen lopetti koulutuksen kesken. Halusinkin kovasti tavoittaa koulutuksen kes-

keyttäneet nuoret ja selvittää, minkä takia koulutus jäi kesken. Jo alusta lähtien isosille kerrottiin se, että päästäkseen rippileirille isoseksi, heiltä vaaditaan läsnäoloa kaikkien mahdolliseen isostoimintaan. Tämä saattoi toimia monille motivoivana tekijänä osallistumiseen, mutta mahdollisesti myös päinvastoin. Varsinkin keväällä isosvalinnoista tiedottamisen jälkeen tapahtui osallistumisessa notkahdus myös niiden kohdalla, jotka olivat olleet aktiivisia, mutta eivät olleet päässeet leiri-isoseksi.

Ensimmäisten vuoden isosten ryhmän pienentyessä meidän oli käytännössä pakko yhdistää ryhmät yhdeksi teoriaosuuksia varten. Yhdistämiseen vaikutti myös se, että välillä toisen meistä täytyi hoitaa bändiin liittyviä tehtäviä tai jotakin muuta (työntekijän sijaistaminen rippikoulupäivänä yms.), jolloin isoskoulutuksen teoriaosuudesta vastasi vain toinen meistä. Itseäni tämä harmitti jonkin verran, koska koen, että runko, jonka olimme suunnitelleet, olisi palvellut ehkä paremmin suunniteltuja teoriaosuuksia. Toisaalta yhdistämisen vaikutus saattoi erittäin positiivinen isosten ryhmäytymisen ja vertaisoppimisen kannalta.

Työntekijöitä isoskoulutuksessa olivat nuorisotyönohjaaja ja bändin ohjaaja sekä minä harjoittelijan roolissa. Kevätkaudella rippikoulun alkaessa työntekijöitä oli mukana myös kirkkoherra, kappalainen ja kaksi diakonia sekä kanttori. He kuitenkin olivat työntekijöinä rippikoulussa, eivät varsinaisesti isoskoulutuksessa. Tässä isoskoulutusmuodossa kuitenkin nämä kaksi nivoutuvat tiiviisti yhteen. Ideana oli, että isokset pääsevät harjoittelemaan paljon ja olemaan osa työntekijätiimiä jo ennen rippileiriä, jolloin käytännössä muut työntekijät olivat kuitenkin näkyvänä osana myös isoskoulutusta. Kaikki työntekijät eivät olleet kuitenkaan yhtä aikaa mukana ja osa vain kerran. Myös mukana olleiden työntekijöiden näkemys isoskoulutuksesta kiinnosti minua lähtiessäni tekemään opinnäytetyötä. Yleisesti ottaen lisätyöntekijöiden määrä näkyi kuitenkin siinä, että päivät sujuivat leppoisammin minun näkökulmastani katsottuna. Suuri vaikutus, ellei jopa suurin, oli kuitenkin sillä, että isokset ohjasivat paljon rippikoululaisia, jolloin työntekijät eivät olleet koko ajan ohjaamassa. Nämä isosten ohjastilanteet pyrittiin purkamaan jälkepäin, jotta isokset saisivat mahdollisimman suuren hyödyn ja myös siksi, että me saisimme tietoa, kuinka rippikouluryhmä toimii keskenään.

Päivien sujumista kuvaa varmasti hyvin sanapari hallittu kaaos. Päivien aikana tapahtui paljon, muuttuvia tekijöitä ilmeni yleensä pitkin päivää, mutta niihin vastattiin myös lennosta. En voi sanoa, että meillä olisi ollut varasuunnitelmia kirjoitettuna ylös, mutta keskustelun tasolla eri vaihtoehtoja olimme yleensä miettineet. Jotkin asiat tuntuvat tulevan myös niin selkäytimestä, ettei niitä oikein osaa selittää sanallisesti, tietty toimintamalli tilanteessa vain tulee. Tätä voisi pitää niin sanottuna hiljaisena tietona, jonka mukaan vain pieni osa ihmisen tiedosta ja taidosta voidaan tuottaa sanallisesti tai kirjallisesti ulos, loppu on intuitiivista ja kokemuksen kautta saatua (Nuutinen 2013). Voisin myös ajatella, että minä ja nuorisotyönohjaaja siedämme paljon taustameteliä ja ylipäättänsä muutoksia ennalta suunniteltuihin asioihin. Oletan kuitenkin, että jotkut työntekijät tai nuoret kokevat nämä tekijät haittaavina. Tämä olisi myös hyvä saada selville isoskoulutusmuodon arvioimiseksi ja kehittämiseksi.

Kevättä kohti isoset alkoivat hitsautua yhteen paljon paremmin ja alussa nähty selkeä ryhmäjako ensimmäisten ja toisen vuoden isosten välillä häveni myös. Työntekijänäkökulmasta katsottuna isosten taidot omiin tehtäviinsä karttuivat niin paljon, että heistä tunsin väkisinkin ylpeyttä. Erittäin positiivisena asiana minulle näyttäytyy myös se, että isoset olivat osa työntekijäryhmää. Heidän tiedoillaan on iso merkitys rippileirien onnistumiselle. Monet isoset toimivat seurakunnan kerhonohjaajina tai partion ohjaajina ja muutenkin tietävät ja tuntevat rippikouluun tulevat nuoret. Me ohjaajat taas emme heitä tunteneet juuri ollenkaan. Isosten avulla jaoimme esimerkiksi rippikouluissa olevat ryhmät ja heidän ohjauskokemustensa perusteella ylipäänsä yhdessä miettimme, millaisia menetelmiä kannattaa rippikoulussa käyttää.

Tiedostan kuitenkin sen, että vaikka minulle isoskoulutuksessa onkin niin paljon positiivisia kokemuksia, eivät nuoret välttämättä koe samalla tavalla. Minun olikin tärkeä pyrkiä selvittämään, kokevatko he oikeasti osallisuutta tai välittykö sosiaalinen vahvistaminen heille ja heidän kokemuksiinsa. Vaikka merkittävää osaa isoskoulutuksessa näytteleekin se, että koulutuksen myötä isoset osaavat toimia työntekijöiden kannalta hyvin, itseohjautuvasti ja luottamuksenarvoisesti, on minulle omien isoskokemusteni kautta tärkeämpää vielä se, mitä isostoiminta nuorelle itselleen antaa. Joillekin, kuten minulle, isoskoulutus voi viitoittaa tulevaa uravalintaa, osalle se voi olla konkreettinen hyöty työtodistuksen muodossa, joku voi saada itseluottamusta ja uusia kavereita ja jollekin se voi olla aivan jotain muuta, mahdollisesti myös negatiivinen

kokemus. Uskon kuitenkin, että potentiaalia nuorten osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen kasvattamiseen isoskoulutuksessa varmasti on.

3 SOSIAALINEN VAHVISTAMINEN JA OSALLISUUS

Tässä luvussa käsittelen lyhyehkösti sosiaalista vahvistamista ja osallisuutta yleisellä tasolla, sekä miten näen niiden toteutuvan Vaara-Karjalan seurakunnan isoskoulutuksessa.

3.1 Sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuus käsitteinä

Sosiaalista vahvistamista ei voi pitää yksiselitteisenä terminä. Nuorisolaki ymmärtää sosiaalisen vahvistamisen kokonaisvaltaisena työnä, joka pyrkii parantamaan nuorten elämäntaitoja sekä ehkäisemään syrjäytymistä. Ajoitus on tärkeää sosiaalisen vahvistamisen kannalta. Apu tai tuki, vaikka pienikin, tulee saada oikeaan aikaan, silloin kun sitä tarvitaan. Kun puhutaan sosiaalisesta vahvistamisesta, ei puhuta vain yksilöstä. Kun yksilö voi hyvin, voi hän myös toimia ja olla osana yhteisöä, kun taas yhteisö voi olla juuri se tekijä, joka saa yksilön voimaan hyvin. Kyseessä on yksilön sekä yhteisön kasvun tukeminen. (Lundblom & Herranen 2011, 5-6.)

Sosiaalinen vahvistaminen ajatellaan toiminnan kautta tavoitteellisena, kasvatuksellisenä ja yhteiskunnallisena sekä ihmisten ja yhteisöjen kanssa tehtynä työnä. Toimintaympäristöt ja toteuttajat taas vaihtelevat, jolloin organisaatiot, kyseessä olevat tarpeet ja tekijät määrittelevät itse sisältöjä sekä painopisteitä tehdyssä työssä. Tärkeää on muistaa myös se, ettei sosiaalinen vahvistaminen ole vain nuorisolan käsite ja tavoite, vaan se koskettaa kaikkia ikäryhmiä. (Mehtonen 2011, 16.) Myös termin kyseenalaistaminen on paikallaan. Sosiaalinen vahvistaminen on terminä luotu lähinnä korvaamaan aiempi syrjäytymisen ehkäisy. Syrjäytymisen ehkäisy taas terminä on leimaava sekä yksilöitä että yhteisöjä kohtaan. Kyse on alkujaan ollut mielekkäämmästä ilmaisusta syrjäytymisen ehkäisylle, mutta itse sisällöt eivät ole vaihtuneet. On tarpeen myös miettiä, ovatko osallisuus ja sosiaalinen vahvistaminen niin sisäkkäin

olevia ilmaisia, että ne tarkoittavat jo jokseenkin samaa ja tarvitaanko edes niitä molempia. (Herranen & Junntila-Vitikka 2010; Mehtonen 2011, 18.)

Osallisuuden voidaan ajatella olevan jotakin identiteettiä vahvistavaa. Tärkeänä siinä on omiin vaikutusmahdollisuuksiin ja kykyihin uskomisen. Osallisuudessa yksilöllä on mahdollisuus ja valtaa vaikuttaa omaan elinympäristöönsä. Tekemisestä tulee toimimista. Oma rooli koetaan merkityksellisenä ja arvokkaana. Lainsäädännöllisesti osallisuus nähdään mielipiteen ja sen ilmaisun vapautena (lasten kohdalla). (Herranen & Mäntysalo-Lamppu 2011, 37–38.) Osallisuus on kuitenkin monitahoinen käsite, varsinkin kun osallisuuden kanssa puhutaan osallistamisesta sekä osallistumisesta. Osallistamisessa tarjotaan mahdollisuutta, osallistumisessa käytetään tarjottua mahdollisuutta. Kehittämistyötä tehtäessä osallistaminen nähdään kuitenkin keskeisenä, jopa välttämättömänä elementtinä onnistumiselle. Se, keitä asia koskee, vaatii myös heidän osallistumisensa jo suunnittelusta lähtien. (Toikko & Rantanen 2009, 89–91.)

Osallisuutta voidaan pitää vain osattomuuden vastakohtana, jolloin se on vain välitilalle, että yksilö voi vaikuttaa. Tämä taas tarkoittaa sitä, että yksilö on saavuttanut tietyn tavoitellun sitoutumisen asteen yhteiskuntaan. Käytännössä tämä tarkoittaa erityisnuorisotyön kentällä tapahtuvaa syrjäytymisen ehkäisemistä. Osallisuuden voi kuitenkin nähdä myös paljon laajemmassa mittakaavassa kuin vain vaikuttamisjärjestelmien luomisena. Kyse voi olla myös koko elämänkaaren läpikulkevana inhimillisestä asenteesta, joka kumpuaa välittämisestä sekä erilaisuuden kunnioittamisesta, keskusteleavasta toimintakulttuurista. Tämä tarkoittaa sitä, että jokainen yksilö tulisi nähdä ja kuulla omana itsenään sekä ryhmässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa. Välineitä tälle ovat esimerkiksi kasvatuskäytänteiden kehittäminen sekä rakenteisiin ja nuorten ryhmäsuhteisiin vaikuttaminen. (Herranen & Junntila-Vitikka 2010.)

Käytännössä molemmat ovat yhteisöpedagogien ammatillisuuden perustermistöä, joka tietona täytyisi olla kirkkaana mielessä. Molemmissa on kuitenkin se vaara, että niitä luulee toteuttavansa omassa työskentelyssään ja toiminnassaan, vaikka ei varsinaisesti pysähdykään tarkastelemaan, toteutuvatko ne oikeasti. Tätä voidaan ilmiönä pitää rinnastettavissa esimerkiksi siihen, että sosiaalinen vahvistaminen liimataan tekemisen päälle, koska sen olemus jää ymmärtämättä tai sen kuvitellaan olevan niin vaativaa (Mehtonen 2011, 15). Ja ylipäänsä, kuinka noita kahta voi käytännössä to-

teuttaa. On eri asia tehdä sosiaalista vahvistamista kuin että ”kohde” vahvistuu sosiaalisesti tai kokee vahvistuvansa sosiaalisesti. Samoin on osallisuuden suhteen. On vielä jokseenkin helppoa antaa mahdollisuudet (nuoren) osallisuuteen; saa tulla suunnittelemaan ja toteuttamaan sitä ja tätä, voi kertoa ja osoittaa henkilön merkitystä ryhmälle tai yhteisölle, voi yrittää konkretisoida jo tapahtunutta muutosta ja mahdollisuutta muutokseen, mutta on aivan eri asia tunteeko henkilö silti osallisuutta.

Tämän opinnäytetyön haasteena onkin se, osaanko esittää sellaiset kysymykset ja lukea vastaukset niin, että nuorten oma tuntemus välittyy minulle asti. Vaikeasti määriteltävien käsitteiden avaaminen niitä mittaaviksi kysymyssarjoiksi on ollut haastavaa. Ylipäätänsä se, mitkä määritelmät itse olen ottanut käyttöni, on varmasti vaikuttanut myös tuloksiin. Itse olen taipuvainen ajattelemaan esimerkiksi osallisuutta juurikin toiminnan asenteena, joka perustuu välittämiseen, erilaisuuden kunnioitukseen, dialogiseen toimintatapaan ja yksilön nähdyksi ja kuulluksi tulemiseen. Nämä ovat niitä osasia, joiden perusteella lähdin esimerkiksi kysymyssarjoja miettimään, en niinkään vaikkapa vaikuttamisen kanavien mittaamisen näkökulmasta. Näiden seikkojen lisäksi tämän opinnäytetyön tulosten on tarkoitus antaa pohjaa isoskoulutusmallille. Nuorilta kerättyjen tietojen voidaan ajatella edistävän osallisuutta tulevassa isoskoulutuksessa. Tämä ei kuitenkaan ole täysivaltaista, koska mallia ei suunnitella silti yhdessä nuorten kanssa.

3.2 Sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuus Supersunnuntai-isoskoulutuksessa

Oma näkemykseni sosiaalisen vahvistamisen toteutumisesta isoskoulutuksessa on se, että esimerkiksi Nuorisolain (72/2006) määrittelemää sosiaalista vahvistamista, eli nuoren elämäntaitojen kehittämistä sekä syrjäytymisen ehkäisyä, tehdään hyvin todennäköisesti. Koko ajan nuoret harjoittelevat vuorovaikutustaitojaan sekä itsetuntemustaan sekä opettelevat tunnistamaan eri tunnetiloja. Esimerkiksi isosleirillä toisen vuoden isoset tekivät voimauttavasta valokuvauksesta vaikutteita saaneita harjoitteita liittyen erilaisten tunteiden tunnistukseen. Isoskoulutuksessa on kyseessä myös vahvasti yhteisöllinen toiminta, kuten myös Lundblomin ja Herrasen (2011,6) artikkelissa sosiaalinen vahvistaminen nähdään yhteisöllisenä toimintana. Kyseinen yhteisö voi olla joillekin hyvin merkityksellinen ja toisille ei. Osallisuus voidaan saada näkyville

siinä, että isosten rooli rippikoulutyössä oli oikeasti iso ja pyrimme myös tuomaan jokaisen isosen merkitystä yksilönä esille. Isokset olivat mukana rippileirien suunnittelussa sekä toteuttamassa koulutukseen kuuluvia iltamessuja. Tämä toivottavasti myös välittyy nuorten omissa kokemuksissa ja tuntemuksissa.

Kuten Lundblomin ja Herrasen (2011,6) kirjoituksessa tuodaan esille, ajoitus on tärkeää sosiaalisen vahvistamisen kannalta. Isoskoulutus kaksivuotisena asettuu tasonvaiheeseen nuoruudessa, koska ensimmäisen vuoden isokset ovat yleensä päättämässä peruskouluaan ja toisen vuoden isokset juuri siirtyneet toisen asteen opintoihin. Tasonvaihetta ei voi määrittellä kuitenkaan pelkästään eri koulutusasteelta toiselle siirtymisenä, vaan sellaisena aikana, jolloin nuori joutuu tekemään päätöksiä tulevaisuudestaan ja sen suunnista. Tämän miettimisajan pitkittyessä myös vaara syrjäytymiselle kasvaa. (Opetusministeriö 2005, 11.)

Tässä elämänvaiheessa seurakunnan tarjoama isoskoulutus voi tarjota nuorelle esimerkiksi Nuorisolain (72/2006) määrittelemää elämäntaitojen parantamista mahdollistamalla nuorelle vuorovaikutustaitojen, itsetuntemuksen tai arkisten töiden, kuten ruoanlaiton, leipomisen tai siivouksen opettelua. Isoskoulutus voi tarjota myös suunnan tulevaisuuden kannalta ja apua isojen päätösten tekemiseen koulutuksen suhteen. Koska isoskoulutuksessa harjoitellaan käytännössä ryhmänohjaamista, ohjaaja ja opetustilanteita, voi tämä joillekin nuorille kertoa, olisiko jokin samoja sisältöjä sisältävä koulutus mahdollinen vaihtoehto. Isoskoulutuksen aikana nuoret ovat tulleet myös hakemaan keskustelua aikuisten kanssa heidän mieltään painavista asioista. Isoskoulutuksessa huolta herättäneiden ikätovereiden, jotka eivät itse olleet mukana, asioihin on puututtu ja niitä on lähdetty selvittämään. Tämä on vaatinut kuitenkin läsnä olevan, luotettavan aikuisen, jolle nuoret ovat voineet huolestaan puhua.

Itse isoskoulutukseen nuoret eivät suuressa määrin ole saaneet vielä vaikuttaa. Tietenkin olemme pyrkineet huomioimaan esimerkiksi aikatauluissa heidät siten, että aamuille ei tulisi aikaisia herätyksiä ja koulutuksissa tarjottaisiin ruokaa. Nämä ovat kuitenkin työn kautta ilmi tulleita seikkoja, ei niinkään heiltä itseltään kysytyjä. Toisaalta, kuten jo aiemmin mainitsinkin (s. 17), näen osallisuuden laajempaan käsitteeseen kuin vain vaikutuskanavan ja – mahdollisuuden tarjoajana. Supersunnuntai-isoskoulutusmuodon kantavia teemoja ovat esimerkiksi välittäminen ja erilaisuuden

kunnioitus sekä keskusteleva työote, jolloin osallisuus ohjaajanäkökulmasta on huomioitu. Osallisuuden tunteen kokemisen problematiikkaan tämäkään ei kuitenkaan tuo selvää vastausta, koska yksilö tuntee itse osallisuutta, kukaan ei tuota tunnetta voi ulkopuolelta keneenkään kaataa. Tämän opinnäytetyön kautta toivon, että nuorten osallisuudentunne perinteisemmässä vaikuttamisen mahdollisuuden valossa voisi kasvaa, koska heidän vastaustensa perusteella tulevaa isoskoulutusta pyritään kehittämään. Tässä kohdassa kulminoituu taas se, että minä en voi ohjaajana tietää, kuinka ohjattavani asian kokevat, ellen asiaa onnistu heiltä kysymään oikein. Toivon myös, että se seikka, että olen heille tuttu ihminen, ei vaikuta negatiivisesti heidän vastaustensa rehellisyyteen. Toisaalta olemme harjoitelleet myös palautteen antamista ja oman mielipiteen ilmaisua, minkä toivon olevan eduksi.

4 OPINNÄYTETYÖPROSESSI

Opinnäytetyöni on vahvasti tutkimuksellinen ja edustaa sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista tutkimusotetta. Opinnäytetyöni kvalitatiivisuus ilmenee siinä, että pyrkimykseni on ymmärtää tutkimuksen kohdetta. Miksi nuori kokee tai on kokematta osallisuutta tai miten sosiaalinen vahvistaminen heidän kokemuksistaan näkyy. Kvalitatiivista tutkimusta puoltaa pyrkimys kehittää isoskoulutusta tällä opinnäytetyöllä. Tätä puolta kuvaa myös aineistonkeruumenetelmänä Learning cafe – menetelmällä kerätty kartoitus Webropol-kyselyä varten. Lisäksi Webropol-kyselyssä käytin jonkin verran myös avoimia kysymyksiä. (Heikkilä 2002, 16, 48.)

Kvantitatiivisuus näkyy asioiden välisten riippuvuuksien selvittämisenä. Pyrin selvittämään, mitkä taustatekijät vaikuttavat nuorten kokemuksiin isoskoulutuksesta eli etsin mahdollisia riippuvuuksia. Välineenä tälle laadin Webropol-kyselyn, jossa on strukturoituja kysymyksiä. Kuitenkaan otoksen laajuus ei ole kvantitatiiviselle tutkimukselle yleinen eli laaja. Yritin kyselylläni tavoittaa kaikki koulutuksen aloittaneet sekä koulutuksessa välillisesti mukana olleet rippikoululaiset. Tämä perusjoukko on noin seitsemänkymmentä henkilöä. Opinnäytetyössäni voi nähdä myös toimintatutkimuksen piirteitä, koska olen itse ollut mukana isoskoulutuksen kehittämisprosessissa ja tarkoituksena on juurikin arvioida uuden työtavan soveltuvuutta sekä kehittää

sitä. En kuitenkaan ole ollut mukana arvioijan ja selvittäjän roolissa alusta alkaen, joten havaintonikin ovat muistinvaraisia, eivät tarkkoja, joten arvioimiseen tarvitaan muita, luotettavampia tietolähteitä. (Heikkilä 2002, 15, 16, 33.)

4.1 Tutkimustehtävä

Tutkimustehtävä opinnäytetyössäni on ”Kuinka uusi isoskoulutusmuoto on onnistunut nuorten osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen näkökulmasta?” sekä ”Kuinka kehittää isoskoulutusta osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen näkökulmasta?”

Valitsin näkökulman sen takia, että omaan kokemukseeni nojaten sekä isoskoulutusoppaisiin tutustuttuani, en näe sitä kovin yleisenä lähestymiskulmana isoskoulutuksen suunnittelussa tai toteutuksessa. Porkan tutkimuksessa isoskoulutuksen tavoitteena nähtiin nuorten oma hengellinen kasvu, isosen valmiuksien kehittyminen, isosen rooliin kasvaminen, oman paikan seurakunnassa löytämisessä auttaminen, vastuullisuuteen kasvattaminen, kouluttaa osaavaa työvoimaa, kouluttaa motivoituneita isosia sekä jokin muu syy (esim. oma kehittyminen ja kasvu) (Porkka 2004, 69). Yksikään näistä ei mielestäni täytä osallisuuden tai sosiaalisen vahvistamisen näkökulmaa ainakaan kokonaisuudessaan, vaikka osia näistä sisältääkin. Yhteisöpedagogeille nämä näkökulmat ovat kuitenkin oman ammattiosaamisen ytimessä ja koen myös, että nämä ovat tärkeitä lähtökohtia kaikessa nuorisotyössä. Itse uskon, että nuorten saaminen mukaan ja sitouttaminen johonkin toimintaan tai ryhmään (esimerkiksi seurakuntaan) vaatii aitoa osallisuuden tunnetta sekä sosiaalista vahvistumista. Lisäksi tarkoitukseni on sosiaalisen vahvistamisen käytäntöjä kehittävän projektin tiimoilta jatkaa samassa aihepiirissä. Tämän välineenä tulee olemaan opinnäytetyöstä saatujen tulosten perusteella kehitetty isoskoulutusopas.

4.2 Omakohtainen kokemus ja havainnointi

Koska olen ollut alusta lähtien mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa isoskoulutusta, käytin myös omia kokemuksiani ja havaintojani aineistona. Tämä tapahtui kuitenkin tietyllä varovaisuudella, koska havaintoni ovat subjektiivisia ja muistinvaraisia.

Omat havaintoni vaikuttivat silti eniten siihen, millä tavalla ja minkälaisia kysymyksiä kyselyissä esitin.

Oma arvioni on se, että koulutuksen suunnittelussa pyrittiin huomioimaan osallisuus ja sosiaalinen vahvistaminen mahdollisimman kattavasti. Tapoja tälle olivat esimerkiksi osallisuuden kohdalla isosten jonkin asteinen mukaan ottaminen rippikoulun suunnitteluun ja toteutukseen, iltamessujen suunnittelu ja toteutus isosten toimesta, erilaisuuden kunnioitus sekä yksilön näkeminen ja kuuleminen. Sosiaalisen vahvistamisen osalta tapoja olivat esimerkiksi itsetuntemuksen opettelu, erilaisuuden kohtaamisen opettelu, käytännön taitojen kartuttaminen, sosiaalisten suhteiden luominen ja niin edelleen. Sen perusteella, kuinka olen isosten nähnyt toimivan keväällä ja kesällä, uskon että osallisuutta ja sosiaalista vahvistumista on tapahtunut. Molemmat ovat kuitenkin niin yksilöstä lähtöisin olevia kokemuksia, ettei ulkopuolelta tehty arvio ole pätevä.

4.3 Learning cafe – menetelmä aineiston keräämisessä

Learning cafe on menetelmänä pienissä ryhmissä työskentelyä ja oppimista. Ryhmät kiertävät kahvilapöydissä, joissa on kirjuri, joka kirjaa ylös ryhmän keskustelua ja esille tuomia asioita sekä vauhdittaa ja kannustaa keskustelua. Jokaisessa pöydässä on annettuna oma aiheensa. Kirjuri myös esittelee edellisen ryhmän tuotokset uudelle pöydään saapuvalla ryhmälle. Tuotokset puretaan ja käydään läpi yhdessä. (Alanen & Nurmi 2010.)

En usko, että Learning cafeta käytetään juurikaan aineiston keräämismielessä, mutta itse valitsin kyseisen menetelmän kartoittamaan Webropolilla toteutetun kyselyn laatimista. Tämä toimi siis eräänlaisena esitutkimuksena, jonka perusteella pyrin laatimaan varsinaiset kyselyt (Heikkilä 2002, 49). Koska tunnen ja tiedän isokset, joilta aineistoa kerään, epäilen, että ryhmähaastattelu tai yksittäishaastattelu olisi tuottanut hyvin paljon litteroitavaa materiaalia. Tämän takia halusin kerätä materiaalia nuorilta kirjallisena, mutta kuitenkin niin, että he saavat pienissä ryhmissä keskustella aiheista. Halusin heidän keskustelevan ja kirjaavan asioita ylös myös ilman, että minä tai

nuorisotyönohjaaja olisimme ohjanneet heidän palautettaan mihinkään suuntaan. Itse aiheet keskittyivät isoskoulutusvuoden arviointiin ja palautteisiin. Pöydissä oli pientä naposteltavaa tarjolla, koska aineiston kerääminen tapahtui koulutuksen päätöspäivänä. En usko tämän vaikuttaneen vastauksiin, koska he arvioivat koko isoskoulutusvuotta ja ovat tottuneet saamaan osana koulutusta myös ruokatarjoilua. Vaikka kyseessä olivat alaikäiset nuoret, en nähnyt aiheellisena kerätä kirjallisena vanhempien suostumuksia osallistumiseen, koska aivan vastaavalla tavalla palautetta koulutuksesta olisi kerätty myös ilman minun opinnäytetyötäni. Olen kuitenkin koko opinnäytetyöni ajan kertonut avoimesti nuorille, mitä olen tekemässä ja ainakin osalle vanhemmista tämä tieto on myös kulkenut.

Pöytiä oli aineistonkeruutilanteessa viisi ja pöydissä esitettävät kysymykset/ aiheet olivat: 1. Mikä on ollut tässä isoskoulutusvuodessa parasta?/ Onnistunut parhaiten? 2. Mikä/mitkä asiat eivät ole onnistuneet tässä isoskoulutusvuodessa? 3. Mitä asioita muuttaisit/ kehittäisit/ jättäisit tekemättä isoskoulutuksessa? 4. Oletko itse päässyt mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan isoskoulutusta tai muuta seurakunnan toimintaa? 5. Mitä isoskoulutus on antanut juuri sinulle? sekä 6. Onko isoskoulutus muuttanut sinua tai ajatteluasi tai toimintaasi jotenkin? (Kaksi viimeisintä kysymystä samassa pöydässä)

Näiden kysymysten tarkoituksena oli selvittää ensinnäkin niitä asioita, jotka ovat sujuneet nuorten mielestä hyvin sekä niitä, jotka nuorten mielestä eivät ole onnistuneet ja joita pitäisi kehittää. Lisäksi kysymyksen 4 on tarkoitus kartoittaa osallisuutta ja kysymysten 5 ja 6 sosiaalista vahvistamista. Näiden kysymysten vastauksien pohjalta tarkoitukseni oli löytää jonkinlaisia teemoja Webropol-kyselyä varten sekä testata ylipäättänsä kysymysten asettelun toimivuutta ja ymmärrettävyyttä.

4.4 Webropol-internetkysely

Internetkyselyn kysymysten kartoittamiseen käytin edellä esiteltyä Learning cafe – aineistonkeruumenetelmää. Itse kyselyyn aion laatia eri kysymyssarjat isosille (keskeyttäneet, koulutuksen käyneet, koulutuksen käyneet ja leiri-isosiksi valitut), koulutuksessa mukana olleille työntekijöille sekä rippikoululaisille, joita isokset ovat koulu-

tuksen aikana ohjanneet. Jonkin verran Webropolia testailtuani päädyin kuitenkin toteuttamaan kaksi eri kyselyä, yhden rippikoululaisille ja yhden isosille ja niin, että isosille oli samat kysymykset riippumatta oliko koulutus keskeytetty tai monennenko vuoden isonen oli kyseessä. Jätin siis siirtymät tietyistä kysymyksistä toisiin vastausten pohjalta tekemättä. Suurin syy tähän oli, että se tuntui itselleni loogisemmalta ratkaisulta, varsinkin, kun minulla ei ollut paljoa kokemusta Webropol-ohjelman käytöstä entuudestaan. Lisäksi tämä olisi ollut vaikeaselkoinen paperisena kyselylomakkeena sekä toteuttaa että vastata.

Työntekijöille en toteuttanut kyselyä, koska keskusteltuani heistä osan kanssa rippileirin yhteydessä isoskoulutuksesta, minulle selvisi, ettei osa työntekijöistä kokenut uudistettua isoskoulutusmuotoa itselleen sopivaksi kiireen ja yleisen hälinän takia. Nuorilta keräämäni tieto taas tuki enemmän uudistettua mallia. Näin ollen pelkäsin, että työntekijöiden kokemukset koulutusmuodon mielekkyydestä saattaisivat sumentaa alkuperäistä tutkimustehtävääni, joka keskittyy nuorten näkökulmaan. Keskustelin myös seurakunnan puolelta ohjaajani kanssa siitä, ettei työntekijöiltä välttämättä saataisi tutkimustehtävälle oleellista informaatiota. Myös yhteyden saaminen muihin työntekijöihin hankaloitui heistä osan lopettaessa työnsä Vaara-Karjalan seurakunnassa ennen kesälomien loppumista.

Kyselyissä oli sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä. Toivoin tavoittavani isoskoulutukseen osallistuneet ja myös sen keskeyttäneet Facebookin kautta, työntekijät alkuperäisen suunnitelman mukaan sähköpostitse ja rippikoululaiset rippileirin yhteydessä. Alun perin suunnitelmana oli, että kysely rippileiriläisiltä on mahdollista toteuttaa paperiversiona, jos leiriolosuhteet eivät internetkyselyä salli. Leiriolosuhteet osoittautuivat juuri sellaisiksi, että jouduin laatimaan kyselyn paperiversiona. Rippikoululaisille yritin myös minimoida avointen kysymysten määrän, koska oletin, että he eivät jaksakaan kovin pitkästi tällaisiin kysymyksiin vastata. Toivoin, että kohdentamalla kyselyn myös rippikoululaisille, herätän heidän kiinnostuksensa isoskoulutukseen sen lisäksi, että yritän sillä selvittää, miten mahdollinen osallisuuden kokemus tai sosiaalinen vahvistaminen isosista välittyy rippikoululaisiin. Heiltä on tarkoitus saada myös tietoa siitä, millaisen isoskoulutuksen he tahtoisivat, osa heistä kuitenkin tulee muodostamaan tulevien vuosien isosryhmän.

4.4.1 Webropol-kysely rippikoululaisille

Koska kohderyhmäni jäsenet, joilta aineistoani keräsin, olivat alaikäisiä, päädyin keräämään rippikoululaisten vanhemmilta/huoltajilta kirjalliset luvat kyselyn keräämiseen. Kirjallinen suostumus vanhemmilta löytyy liitteenä 3. Laatiessani kirjallisen suostumuksen lomaketta, tein muun muassa sen virheen, että kysyin vanhemmilta suostumusta kyselyn yksittäisen vastauksen siteeraamiseen. Kysely toteutettiin kuitenkin niin anonyyminä, että jos kaikki eivät anna sitaatteihin lupaa, ketään ei voida siteerata. Kuten pelkäsin, kaikki eivät antaneet lupaa siteerata nuorensa vastauksia. Tämä jäi harmittamaan siksi, että tietenkin rippikoululaisten kyselyn vastauksista löytyi muutama niin sanottu helmi, jolla olisi voinut nimetä koko opinnäytetyön.

Aikataulullisesti laadin ensimmäisenä kyselyn rippikoululaisille. Kysely on laadittu rippileiriviikon aikana. Huomioitavaa on, että itse työskentelin myös rippileirillä ohjaajana ja rippileirin ollessa poikkeuksellisen hektinen ja runsaslukuinen, tämä pääsi vaikuttamaan myös kyselyyn. En saanut otettua kyselyyn testivastauksia muilta kuin itseltäni ja nuorisotyönohjaajalta. Suurimmat vaikutukset ja samalla myös vaikeudet kyselylle ilmenivät siinä vaiheessa, kun aloin monistamaan monisivuisia ja kaksipuoleisia paperisia kyselyitä neljällekymmenelleyhdelle nuorelle kolmessakymmenessä minuutissa. Tämän kiireen, yhdistettynä ontuvaan tekniseen osaamiseeni, johdosta kyselystä tipahti yksi kohtuullisen olennainen kysymys kokonaan paperin ulkopuolelle. Minulla ei ollut kuitenkaan aikaa alkaa korjata lomakkeita, joten ainakin yksi tieto jäi uupumaan.

Kyselyn vastauksiin on voinut vaikuttaa myös se, että kysely toteutettiin viimeisenä leiripäivänä, jolloin keskittyminen ei aina ole paras mahdollinen niin nuorilla kuin ohjaajillakaan. Lisäksi tilanteen pakosta kyselyt jouduttiin toteuttamaan isosryhmissä, jotta nuorilla olisi edes jonkinlainen rauha vastata kyselyyn. Isosryhmissä taas ohjaajina toimivat isokset. Tietenkin ohjeistin isokset niin, etteivät he saaneet katsoa kyselyitä eivätkä vastauksia tai painostaa tai häiritä nuoria muuten. En kuitenkaan voinut itse valvoa yhdeksän eri ryhmän toimintaa, joten en voi muuta kuin luottaa isosiimme.

Itse kysymykset laadin viideksi osa-alueeksi. Jokaisessa osa-alueessa kaikki kysymykset, joissa oli eri vastausvaihtoehtoja, numeroin kysymykset ja vastausvaihtoeh-

dot nimesin aakkosilla. Tämän tein siksi, etteivät numerot arvottaisi vastaajan mielessä vaihtoehtoja paremmuusjärjestykseen. Ratkaisu toi mielestäni selkeyttä myös itse lomakkeeseen. Kyselylomake rippikoululaisille löytyy liitteestä neljä. Ensimmäisenä omana osa-alueenaan olivat taustatiedot, jossa kysyttiin vastaajan sukupuoli. Toinen osa-alue oli isosten vaikutus ennen leiriä. Tässä osiossa kysyttiin seuraavat kysymykset: Millaisia talvella/kevällä olleet rippikoulun opetuspäivät ovat mielestäsi olleet? Kuinka paljon isokset ovat vaikuttaneet siihen, miltä opetuspäivät ovat mielestäsi tuntuneet? Miten isokset vaikuttivat kokemuksiisi opetuspäivistä? Mitä tehtäviä isosilla oli sinun mielestäsi opetuspäivien aikana? Kaikissa muissa paitsi viimeisessä kysymyksessä oli erilaisia vaihtoehtoja valittavana. Kysymysten tarkoituksena oli saada selville ensinnäkin, miten rippikoululaiset ovat opetuspäivät kokeneet ja kuinka paljon isosilla oli siihen vaikutusta sekä millaisena rippikoululaiset näkevät ylipäänsä isosen roolin rippikoulussa.

Kolmas osa-alue käsitteli isosten vaikutusta leirin aikana ja se sisälsi muuten samat kysymykset kuin toinen osa-alue, mutta ne koskivat vain leiriä. Tämän osa-alueen kohdalla tapahtui monistusvirhe, jonka takia kysymys siitä, mitä tehtäviä isosilla oli leirin aikana, jäi pois. Tulosten kannalta olisi ollut hyvä tietää, näkivätkö rippikoululaiset isosten roolin osana työntekijöitä tai koko ryhmää erilaisena rippileirillä. Isosten merkitystä rippikoulun ja –leirin kokemukselle on mielestäni tärkeä kartoittaa jo senkin takia, että tiedetään oikeasti, kuinka tärkeä elementti rippikoululaisille isosten mukanaolo on. Isosten tehtävien kyselemisellä on taas tarkoitus saada selville, mihin asemaan rippikoululaiset rinnastavat isokset muihin työntekijöihin sekä itseensä nähden. Näyttäytyvätkö isokset tasa-arvoisina ohjaajiin nähden ja miten tämä heijastelee isosten ja rippikoululaisten tasa-arvoisuuteen.

Neljäs osa-alue käsitteli isosten toimintaa rippikoululaisia kohtaan. Se sisälsi seuraavat kysymykset: Ovatko isokset käyttäytyneet hyvin ja reilusti sinua kohtaan? Ovatko isokset kuunnelleet sinua ja sinun mielipiteitäsi? Onko oman isosryhmäsi isonen huomionnut sinut leirin aikana? Oletko kokenut itsesi tärkeäksi osana omaa isosryhmääsi? Mihin asiaan olet eniten tyytyväinen isosten toiminnassa? Mihin asiaan olet vähiten tyytyväinen isosten toiminnassa? Onnistuivatko isokset sinun mielestäsi isosten tehtävissä? Oletko oppinut isosilta uusia tietoja tai taitoja? Mitä tietoja tai taitoja olet oppinut isosilta? Mitkä ovat mielestäsi isoselle tärkeitä ominaisuuksia? Näiden kysy-

mysten tarkoituksena oli mitata, ovatko isokset vahvistaneet rippikoululaisia sosiaalisesti ja edistäneet osallisuuden tunteita. Pohjaoletuksenani on ollut, että isosten isoskoulutuksessa kokema sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuus mahdollisesti heijastuvat isosten käyttäytymisessä rippikoululaisia kohtaan.

Oman vaikutuksensa neljännen osa-alueen kysymyksiin on varmasti ollut sillä, että leirin ryhmädynamiikan takia jouduimme muuttamaan isosryhmiä monta kertaa leirin aikana, jolloin nuorilla ei ollutkaan sama isonen koko ajan omassa ryhmässään. Tämän takia esimerkiksi kysymys, onko oman isosryhmäsi isonen huomionnut sinut leirin aikana, saattaa saada erilaisia vastauksia, koska isonen ei välttämättä vain kykene huomioimaan jokaista ryhmän jäsentä ryhmien vaihtuessa melkein päivittäin. Toisaalta, jos tuloksissa valtaosa nuorista on huomionnut, voi tämä tarkoittaa, että useampi isonen on tehnyt tasapuolisemmin näin, kuin jos isosryhmä olisi ollut sama koko leirin ajan ja sama kysymys olisi saanut yhtä paljon myöntäviä vastauksia.

Kyselyn viides osa-alue keskittyi rippikoululaisten omaan kiinnostukseen isostoimintaan. Kysymysten tarkoituksena on ensinnäkin paljastaa, kuinka moni nuori olisi halukas osallistumaan isoskoulutukseen, kuinka usein ja mitkä sisällöt he näkevät koulutukselle tärkeinä. Kysymysten avulla halusin myös päästä vertailemaan, eroavatko isosekssi haluavien vastaukset heistä, jotka eivät halua isosiksi. Toisin sanoen, paljastuuko sen avulla jokin tietty tekijä isosten toiminnasta, mikä saa rippikoululaiset hakeutumaan isosekssi. Kysymykset kuuluivat seuraavasti: Haluaisitko itse päästä isosekssi? Kuinka usein olisit valmis osallistumaan isoskoulutukseen? Mitä asioita isoskoulutuksessa pitäisi mielestäsi opettaa? Olisitko valmis osallistumaan isoskoulutukseen vuorotellen molemmilla vaaroilla (Kiihtelys- ja Tuupovaara)?

4.4.2 Webropol-kysely isosille

Learning cafella kerätyn aineiston pohjalta päädyin tekemään isosten kyselyyn osion, joka käsittelee harrastuksien määrää, sekä vapaa-ajan määrää ja tärkeyttä, koska sillä hetkellä kerätyn aineiston viesti oli selvä; isoskoulutus vie liikaa aikaa. Muuten isosille suunnatussa kyselyssä käytin melko paljon samoja tai samalla tavalla muo-

toiltuja kysymyksiä kuin rippikoululaisten kyselyssä, että pystyisin vertailemaan kyse-lyjen tuloksia paremmin keskenään. Kyselylomake tekstitiedostona on liitteessä viisi.

Kysely alkoi osiolla (kysymykset 1-3), jossa selvitettiin lähinnä taustatietoja: suku-puolta, monennenko vuoden isonen on kyseessä ja jos koulutus keskeytyi, niin miksi. Koulutuksen mahdollisen keskeytymisen syy oli poikkeuksellisesti jo tässä vaihees-sa, koska halusin saada sen selville, vaikka vastaaja ei jaksaisikaan vastata enää kyselyn loppuun saakka. Esitin kysymyksen kokonaan avoimena, mikä näin jälkikä-teen ei ollut järkevä ratkaisu. Viisaampaa olisi ehkä ollut laittaa valittavaksi vaihtoehto ”olen keskeyttänyt koulutuksen” ja sen jälkeen kysyä syytä. Rytmitin kyselyä myös niin, että saman aihekokonaisuuden kysymykset olisivat samalla sivulla.

Seuraavan sivun kysymykset (4-10) selvittivät nuoren harrastuksia ja niihin käytettyä aikaa, nuorelle jäävää vapaa-aikaa ja sen tärkeyttä sekä isostoiminnan merkitystä verrattuna muihin harrastuksiin. Koska keväällä tekemäni Learning cafe – palautteen perusteella isokoulutus koettiin hyvin aikaa vievänä ja uuvuttavanakin, tahdoin sel-vittää, kuinka paljon nuorilla ylipäänsä on vapaa-aikaa tai harrastustoimintaa ja miten korkealle nuoret vapaa-ajan arvottavat. Lisäksi halusin saada selville, koetaanko isokoulutus aikaa vievänä, koska se ei ole yhtä tärkeää kuin muut harrastukset ja ylipäänsä, kuinka tärkeää isostoiminta on nuorille itselleen.

Kolmannen sivun kysymykset (11–16) keskittyivät kartoittamaan, samankaltaisilla kysymyksillä kuin rippikoululaisillakin, millaisina isokset ovat kokeneet syksyn isokou-lutuspäivät, kevään isokoulutuspäivät sekä rippikoulupäivät, isokoulutusleirin sekä mahdollisen rippileirin. Kysymyksissä pystyi valitsemaan eri vastausvaihtoehtoja sekä kirjoittamaan vapaasti kohtaan ”Jotakin muuta, mitä?”. Lisäksi avoimina kysymyksinä kysyttiin, mitä tehtäviä isosilla mielestään oli rippikoululaisten opetuspäivinä sekä rip-pileirillä. Näiden kysymysten tarkoituksena oli ylipäänsä saada palautetta isokoulu-tuksesta ja sen eri kokonaisuuksista. Lisäksi tarkoituksenani oli päästä vertailemaan rippikoululaisten ja isosten kokemuksia rippikoulupäivistä ja – leiristä. Avoimien ky-symysten avulla taas pyrin arvioimaan millaisessa roolissa isokset itse näkivät itsensä suhteessa muihin työntekijöihin ja rippikoululaisiin ja kuinka mahdollinen osallisuuden kokemus näkyisi.

Neljännellä sivulla kysymykset (17–18) koskivat sitä, kuinka paljon isoskoulutuksen eri sisällöillä on ollut vaikutusta kokemukseen isoskoulutuksesta sekä millä tavalla (positiivisesti, negatiivisesti vai neutraalisti) sisältö on vaikuttanut. Sisällöt kategorioin sen mukaan, mistä isoskoulutus kokemukseni perusteella koostui ja mitkä näyttivät olevan kokemukseen vaikuttavia sisältöjä tai asioita yleisen palautteen sekä Learning cafe – palautteen perusteella. Erittelin sellaiset käytännössä tapahtuvat osiot, joissa mielestäni vaikutetaan sosiaaliseen vahvistamiseen ja osallisuuden tunteeseen. Näitä olivat *Keskusteleminen*, *Muut nuoret*, *Aikuisten läsnäolo*, *Rippileiri-isoseksi valitukseksi tuleminen*, *Rippileiri-isoseksi valitsematta jääminen*, *Mahdollinen hyöty tulevaisuudessa esim. opiskeluissa/työelämässä*, *Oheistoiminta (yhteinen ruoanlaitto ja ruokailu, pelailu yms.)*, *Iltamessun suunnittelu ja toteutus*, *Koulutuksen käytännön harjoittelu (rippikoululaisten kanssa toimiminen jne.)*. Myös osiota *Bänditoiminta* voi pitää jollakin asteella mittarina edellisille, tosin ottaen huomioon, että bänditoiminnassa oli vain osa nuorista. Muita osioita, jotka kiinnostivat minua sen takia, että niitä oli uudistettu, olivat *Koulutuksen järjestämisajankohta (kerran kuukaudessa)* sekä *Koulutuksen kesto (2-vuotinen koulutus)*.

Pidän neljännen osa-alueen kysymyksiä hyvin tärkeinä selvitykselleni, koska siinä mitataan suoraan, kuinka merkittäviä sosiaalisen vahvistamisen ja osallisuuden tavoittelun menetelmät, ovat nuorille. Oletukseni, mutta myös toiveeni, ennen vastausten saamista oli, että nämä näkyisivät vastauksissa jotenkin merkittävänä. Jälkeenpäin katsottuna minua jäi harmittamaan, etten tajunnut laittaa omaksi osioksi rippikoulun ja -leirin suunnitteluun osallistumista, koska olisi ollut tärkeää kokivatko nuoret edes päässeensä mukaan suunnitteluun ja mikä sen merkitys olisi ollut.

Viidennessä osa-alueessa kysymykset (19–22) selvittivät sitä, kuinka työntekijät ovat isosia kohdelleet, ovatko he huomioineet isokset yksilöinä ja kuunnelleet isosten mielipiteitä sekä ovatko isokset tunteneet itsensä tärkeinä osana työntekijöiden ja isosten muodostamaa ryhmää. Koska koulutuksessa on alun perin ollut tarkoituksena se, että isokset ja ohjaajat olisivat tasavertaisia ja isosten tietoja ja taitoja arvostettaisiin ja käytettäisiin mukana rippikoulun sekä leirin suunnittelussa, näiden asioiden mittaaminen on tärkeää. Nämä ovat olleet yksi päätavoitteista, joiden avulla on haluttu taata rippikoulun ja –leirin sujuminen mahdollisimman hyvin sekä isosten sitouttaminen seurakunnan toimintaan, kun heidät kohdataan arvokkaana osana rippikoulutiimiä

(myös ne isokset, jotka eivät päässeet rippileirille). Ylipäättänsä nuorten kohtaaminen niin, että heitä kuunnellaan ja he tuntevat itsensä arvokkaaksi osaksi ryhmää, on ollut päätavoitteena. Nämä ovat myös osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen kannalta tärkeitä lähestymiskulmia.

Isoskoulutusmuotoa on ollut kuitenkin suunnittelemassa vain minä sekä silloinen vs. nuorisotyönohjaaja, joten kaikkia koulutuksen tavoitteita ei varmasti ole onnistuttu välittämään muiden työntekijöiden tietoon. Koska en halunnut kerätä ketään yksittäistä työntekijää kohtaan sen enempää positiivista kuin negatiivistakaan palautetta, jätin pois sellaiset kysymykset, jotka olisivat tarkentaneet kenen taholta kunnioitusta ja huomiota on saatu tai oltu saamatta.

Kuudes osa-alue selvitti kysymyksillään (23–26) taas nuorten keskinäistä toimintaa. Niillä selvitettiin, ovatko nuoret tunteneet itsensä huomioiduksi ja tärkeäksi muiden isosten toimesta. Kysymyksen muotoilut olivat samanlaiset kuin aiemman osion työntekijöiden toimintaa kartoittavat kysymykset. Kuudennen osa-alueen tarkoituksena oli mitata, kuinka nuoret ovat keskenään toteuttaneet tai olleet toteuttamatta tasavertaisuutta ja toisten kunnioittamista ja huomioimista. Tämän oletan taas heijastuvan ohjaajien käytöksestä, mutta myös kertovan siitä, ovatko ohjaajat olleet oikeasti niin läsnä, että ovat huomanneet, millainen nuorten keskuudessa vallitseva ilmapiiri on. Tässä vaiheessa on hyvä huomioida, että isostoiminnassa oli mukana nuoria, joilla on ollut konflikteja keskenään jo useiden vuosien ajan, minkä oletin näkyvän jonkin verran myös tuloksissa.

Seitsemäs osa-alue käsitti kysymyksiä (27–34), joilla ei ollut niin selvää teemaa kuin aiemmilla osa-alueilla, mutta jotka koin tärkeäksi selvittää. Kysymykset 27 ja 28 olivat avoimia ja keräsivät isoskoulutuksen onnistuneita ja epäonnistuneita asioita nuorilta. Näiden tarkoitus oli auttaa koulutuksen kehittämisessä sekä mahdollisesti selvittää, löytyykö jommastakummasta osiosta tutkimustehtävälle olennaista tietoa. Kysymykset 29–32 selvittivät, mitä isoskoulutus on nuorille antanut ja opettanut. Näiden kysymysten tarkoituksena oli myös ottaa selvää sosiaalisen vahvistamisen onnistumisesta. Kysymyksissä kysyttiin melkein samaa asiaa, mutta tarkoituksena on ollut saada nuoret vastaamaan sekä käytännön taitojen että niin sanottujen aineettomien asioiden kannalta. Kysymys 33 kysyi ja selvitti suoraan sitä, miten nuoret kehittäisivät

tai muuttaisivat koulutusta itse. Viimeinen kysymys oli vapaata tilaa isoskoulutuksen kommentointiin tai kysymysten esittämiseen.

4.5 Aineiston analysointi

Koska keräämäni aineisto käsittää niin laadullista kuin määrällistäkin materiaalia, käytin sekä kvalitatiivisen että kvantitatiivisen analyysin periaatteita. Koska ajallisesti toteutin ensimmäisenä laadullisen Learning cafe- aineistonkeruun, tein ensimmäiseksi laadullista analyysiä. Tämä tarkoittaa ensinnäkin sitä, että yhtäkään vastausta ei voinut ajatella poikkeuksena, vaan jokainen vastaus oli kyettävä selittämään ristiriidattomasti toisiinsa nähden. Kuitenkin tämän ollessa lähinnä esitutkimusta varsinaista kyselyä varten, päädyin tekemään aineiston tarkastelua yleisesti pyrkien yhdistämään vastauksista yhtenäisiä kokonaisuuksia, joita pystyin käyttämään internet-kyselyn vastausvaihtoehtoina. Samalla tavalla yhdistelin rippikoululaisille ja isosille tekemäni kyselyn avoimien kysymysten vastaukset tiettyjen aihekokonaisuuksien alle. (Alasuutari 1999, 38–40.)

Kvantitatiivisen aineiston analyysiin käyttämäni Webropol-ohjelma toi jo jonkin verran helpotusta. Periaatteessa olisin voinut toteuttaa rippikoululaisille tekemäni kyselyn aineiston taulukoinnin ja analysoinnin esimerkiksi SPSS-ohjelmalla, koska tein kyselyn paperisena versiona enkä kerännyt vastauksia internetin välityksellä. En kuitenkaan halunnut paisuttaa käytettävien ohjelmistojen määrää, varsinkin kun Webropolia pystyin käyttämään omalla koneellani, SPSS-ohjelmaa en olisi voinut käyttää. Lisäksi koin, että käsin vastausten syöttäminen Webropolin kautta ei ollut juurikaan työläämpää kuin se olisi SPSS-ohjelmalla ollut.

Määrällisen mittauksen luotettavuus oli ensimmäisiä asioita, joita jouduin jo etukäteen pohtimaan. Otosten koko oli niin pieni, ettei sen avulla voi tehdä lainkaan yleistyksiä. Kuitenkin otos käsitti rippikoululaisten kohdalla koko sen hetkisen perusjoukon (41 nuorta) ja isosten kohdalla suuren osan (17 henkilöä) isoskoulutukseen osallistuneista (20 henkilöä). Yksi kysymystenasetteluvirheistäni oli kuitenkin se, ettei minulla ollut kirkkaana mielessäni erilaisia hypoteeseja riippuvuuksista kyselylomakkeita laatiessani. (Heikkilä 2002, 184–191.) Hypoteeseina voi kuitenkin pitää seuraavia olet-

tamuksiani. Oletin, että jos isosten kyselyiden tuloksista saadaan tulokseksi se, että he ovat kokeneet tullessa kohdelluksi tasavertaisina työntekijöiden ja muiden nuorten osalta, myös rippikoululaiset kokisivat näin isosten osalta. Lisäksi oletin, että niillä rippikoululaisilla, jotka ovat ilmoittaneet haluavansa mukaan isostoimintaan, isosten vaikutus rippikouluun ja – leiriin on ollut merkitsevä. Odotin näkeväni vastauksissa eroja rippikoululaisten kohdalla tyttöjen ja poikien välillä sekä isosten kohdalla ensimmäisen ja toisen vuoden isosien välillä.

Itse Webropol-ohjelma helpotti analysointityötäni huomattavasti, koska sen avulla pystyin helposti näkemään yleisraportin, jossa näin samalla tulokset myös erilaisina kuvaajina. Tästä pääsin helposti myös vertaamaan esimerkiksi tyttöjen ja poikien eroja vastauksissa. Tyttö-poika-erottelu oli mielekästä tehdä vain rippikoululaisten kohdalla, koska heitä oli määrällisesti enemmän. Isosten osalta tämä ei ollut niin luotettavaa tietoa antavaa, koska poikia oli suhteessa niin vähän, että tulokset olisivat todennäköisesti vääristyneet. Isoskoulutuksen aloitti kuitenkin melkein sama määrä ensimmäisen ja toisen vuoden isosia, joten heidän välisiä erojaan pidin luotettavampana. Analysoinnissani lähdin tutkimaan perusraportin antamia tietoja, koska tärkeätä oli saada myös palautetta itse koulutuksesta. Valitettavasti vasta tässä vaiheessa huomasin, että jotkut kysymykset esimerkiksi isosten vapaa-aikaan ja harrastuksiin liittyen, eivät kysyneet selvästi asiaa, jota halusin selvittää.

4.6 Kyselyistä ja Learning cafesta saadut tulokset

Tuloksissa selvennän asioita, joihin tilaajan puolelta on toivottu vastauksia (yleisesti palaute rippikoulusta ja – leiristä) sekä niitä, jotka antoivat vastauksia niihin kysymyksiin, joita lähdin hakemaan.

4.6.1 Learning cafe – tulokset

Learning cafesta saadut tulokset voidaan tiivistää ensimmäisen kysymysalueen *Mikä on ollut tässä isoskoulutusvuodessa parasta?/ Onnistunut parhaiten* seuraavasti: onnistunut ryhmähenki, koulutuksen ajoitus (viikonloppuisin), ohjaajat ja heidän onnis-

tumisensa, isoskoulutusleiri sekä koulutuksessa tarjottu ruokailu. Toisen kysymyksen kohdalla, *Mikä/mitkä asiat eivät ole onnistuneet tässä isoskoulutusvuodessa*, esille nousi koulutuksen ajankohdan, päivien pituuksien ja kyytien ongelmallisuus sekä maksetun palkan huonous. Tämä on sikäli mielenkiintoista, että kysymys koski isoskoulutusta, josta ei missään vaiheessa ole maksettu korvauksia, kuten ei rippikoulun opetuspäivistäkään, koska nekin kuuluivat koulutukseen. Toisaalta rippileirin palkkio (10 €/päivä) oli tiedossa tässä vaiheessa ja palautetta olivat antamassa pääasiallisesti leireille valitut. Lisäksi koulutuksen aikana painotimme sitä, että isoset ovat leirillä yhtä paljon työntekijöinä kuin muutkin ohjaajat.

Kolmannen kysymyksen, *Mitä asioita muuttaisit/ kehittäisit/ jättäisit tekemättä isoskoulutuksessa*, vastaukset kertoivat nuorten kokeneen, että lauantai olisi keväällä voinut olla pidempi koulutuspäivä kuin sunnuntai, eikä päinvastoin. Isostoiminnan toteuttaminen pyhien aikaan koettiin myös hankalaksi matkustelun ynnä muun sellaisen takia. Kritiikkiä sai myös teoriaosuuden vähyys. Tämä on toisaalta ymmärrettävää, koska teoriaosuuksien pitämistä jouduttiin yhdistämään ja joustamaan välillä kaiken muun ehdoilla. Kuitenkin esimerkiksi Jouko Porkka nostaa esille, että isoskoulutuksen täytyisi olla toiminnallisempaa koulumaisen opetuksen sijasta varsinkin poikien osallistumisen kannalta (Karhu 2013, 4). Paljon teoriaa pyrittiin myös siirtämään toiminnalliseksi ja keskustelevalaksi opetukseksi.

Neljäs kysymys *Oletko itse päässyt mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan isoskoulutusta tai muuta seurakunnan toimintaa* kartoitti osallisuutta. Vastauksista on luettavissa, että nuoret kokivat ennakoimaani enemmän päässeensä mukaan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Vastauksissa korostui vastuun ja vapauden antaminen nuorille ja se, että nuoret olivat päässeet olemaan rippikoululaisten kanssa aiempaa enemmän. Bändissä toimiminen, jumalanpalveluksen suunnittelu ja toteuttamistehtävät, raamikset, ripari ja osien kohdalla kerhojen ohjaaminen koettiin osa-alueina, joissa nuoret oli otettu mukaan. Tutkimustehtäväni valossa katsottuna tämän kysymyksen vastaukset antoivat paljon rohkaisevia tuloksia. Juuri ne osa-alueet, joiden olin toivonut ja odottanut lisäävän osallisuuden tunnetta nuorissa, mainittiin. Vaikka isoskoulutus olikin raskas kaikkine osa-alueineen, eivät esimerkiksi nuorten osallistaminen jumalanpalvelukseen tai rippikoulun suunnitteluun ja toteutukseen menneet hukkaan osallisuuden näkökulmasta.

Samassa pisteessä kysytyjen kysymysten *Mitä isoskoulutus on antanut juuri sinulle* sekä *Onko isoskoulutus muuttanut sinua tai ajatteluasi tai toimintaasi jotenkin* vastauksiksi annettiin osittain rohkaisevia ja osittain odottamattomiakin vastauksia. Ensimmäiseen kysymykseen nuoret vastasivat, kuten otaksuinkin, uusien kavereussuhteiden syntymisen, vastuuntunnon, rohkeuden, kokemuksen, ryhmänohjaustaitojen karttumisen sekä ylipäättänsä tekemisen. Tällä kysymyksellä mitattiin sosiaalista vahvistumista ja nähdäkseni nämä kaikki vastaukset kuuluvat sosiaalisen vahvistamisen alle. Toiseen kysymykseen nuoret taas vastasivat yllättäen eniten, että he eivät ole ehtineet tehdä muita asioita niin paljon, koska isoskoulutus on vienyt niin paljon aikaa. En osannut odottaa, että tämä kysymyksenasettelu keräisi tällaisia vastauksia, mutta se osoittaa, että nuoret kokivat koulutuksen varmasti raskaana ja myös aikaa vievänä. Tähän kysymykseen vastattiin myös silmiä avaava vaikutus, mikä taas viittaa siihen, että suvaitsevaisuuskasvatus on otettu vastaan.

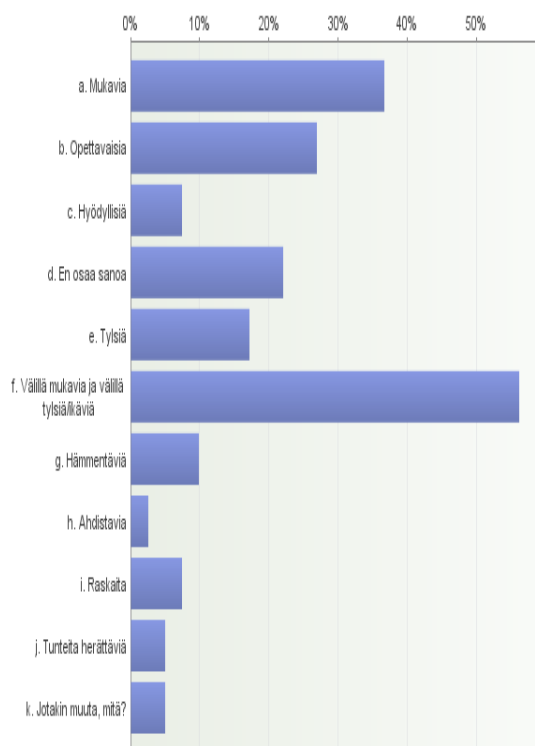
4.6.2 Rippikoululaisille tehdyn kyselyn tulokset

Tyttöjä vastasi kyselyyn 16, poikia 25. Rippikoulun opetuspäivät koettiin eniten *välillä tylsiksi ja välillä mukavaksi* (yli puolet), sen jälkeen *mukaviksi* (yli 35 %) ja kolmanneksi eniten ehkä jopa yllättäenkin *opettavaisiksi* kaikista valittavissa olleista vaihtoehdoista (Kuvaaja 1). Isosten vaikutus siihen, miltä opetuspäivät ovat rippikoululaisista tuntuneet, sai eniten tuloksia *vaikuttivat jonkin verran* (yli 40 %) ja seuraavaksi *vaikuttivat paljon* (yli neljännes). Isokset eivät vaikuttaneet ollenkaan viidellä prosentilla vastaajista. Isosten vaikutus koettiin melkein 70 %:lla vastaajista hyvällä tavalla, yli 20 % ei osannut sanoa. Isokset eivät vaikuttaneet yhteenkään vastaajaan negatiivisesti.

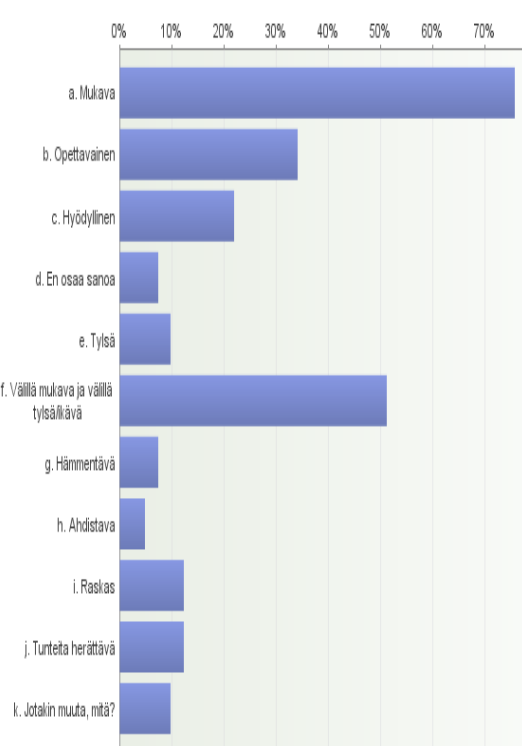
Nuoret näkivät isosten tehtävinä (avoin kysymys) rippikoulupäivien aikana seuraaviin sisältöihin luokiteltavia asioita: *kurinpidon ja järjestyksen* (12), *hartauksien ja raamisten pitämisen* (9), *valmistelu – ja suunnittelutehtävät* (8), *ohjauksen* (6), *opetuksen* (5), *pelit ja leikit* (5), *keskustelu* (3), *musisointi* (2), *huolenpito* (1), *vastuu ja esimerkillisyys* (1) sekä *uskonnollisen sanoman välittäminen* (1). Yllättävää oli, kuinka suurena kurinpitoon ja järjestykseen liittyvät asiat koettiin. Toisaalta kyseessä oli suuri ja levo-

ton ryhmä, jossa kaikki ohjaajat ja isokset joutuivat pitämään järjestystä normaalia enemmän yllä. Tässä vaiheessa olisi ollut järkevää ehkä myös tiedustella, mitä rippikoululaiset näkivät muiden työntekijöiden tehtävänä vertailun vuoksi.

Rippileirin nuoret kokivat kaikista eniten *mukavaksi* (yli 75 %), *välillä mukavaksi ja välillä tylsäksi/ikäväksi* (yli puolet), *opettavaiseksi* (yli 30 %) ja *hyödylliseksi* (yli viidesnes). Rippileiri koettiin enemmän *raskaaksi* (yli 10 %) ja *tunteita herättäväksi* (yli 10 %) kuin opetuspäivät, mutta myös mukavammaksi kuin opetuspäivät. Leiri koettiin vähemmän tylsänä (alle 10 %) kuin opetuspäivät (yli 15 %) (Kuvaaja 2). Kohdan *jotakin muuta, mitä* avoimissa vastauksissa positiivisena kokemuksena leirin määritteli kolme nuorta. Isokset vaikuttivat kokemukseen rippileiristä eniten vastauksella *vaikuttivat jonkin verran* (yli 40 %), seuraavaksi *vaikuttivat melko paljon* ja *vaikuttivat paljon* (molemmat yli neljäsnes). *Vaikuttivat vähän tai eivät vaikuttaneet ollenkaan* kokivat 5 % nuorista. Vaikutus koettiin yli 70 %:lla vastaajista positiivisesti, yli 20 % ei osannut sanoa ja noin 6 % ei kokenut isosilla olleen vaikutusta. Negatiiviseksi vaikutusta ei kokenut kukaan.

KUVAAJA 1 RIPPIKOULULAISTEN KOKEMUS RIPPIKOULUPÄIVISTÄ

KUVAAJA2 RIPPIKOULULAISTEN KOKEMUS RIPPILEIRISTÄ

Yli 90 % rippikoululaisista koki isosten käyttäytyneen hyvin ja reilusti rippikoululaista kohtaan, lähemmäs 10 %:lla osa isosista oli ja osa ei ollut käyttäytynyt niin. Yli 80 % vastaajista koki isosten kuunnelleen häntä itseään ja hänen mielipiteitään, alle 5 % ei kokenut niin, 5 %:lla osa isosista oli kuunnellut ja osa ei ja 10 % ei osannut sanoa. Noin 90 % koki, että oman isosryhmän isonen oli huomionnut nuoren leirin aikana, noin 10 % ei osannut sanoa. Yli puolet koki itsensä tärkeäksi osana omaa isosryhmää, alle 10 % ei kokenut, yli neljännes ei osannut sanoa ja 15 % koki vaihtelevasti itsensä tärkeäksi osana omaa isosryhmää. Syy, miksi vastausvaihtoehdoissa oli myös *en osaa sanoa* – vaihtoehto, on se, että näen senkin yhtenä mahdollisena tuloksena. Nuorille, kuten myös monelle aikuiselle, voi olla vaikeaa erottaa, huomioidaanko tai kuunnellaanko häntä oikeasti. Mielenkiintoinen, mutta toisaalta ennalta arvattavakin huomio oli se, kuinka kokemus oman itsen tärkeydestä osana omaa isosryhmää ei ollut kuin vähän yli puolella vastaajista. Tämä on mielestäni tärkeä osallisuuden mittari, johon kuitenkin vaikuttaa moni muukin asia kuin isosten käyttäytyminen rippikoululaista kohtaan.

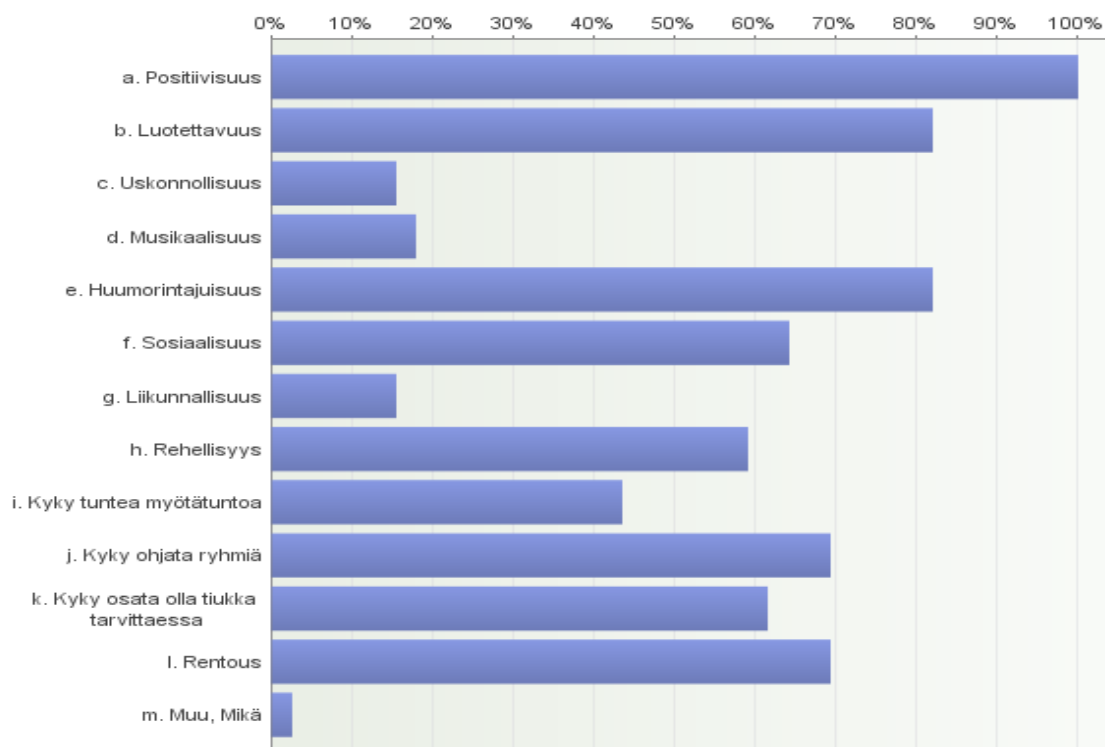
Avoimeen kysymykseen, *mihin olet eniten tyytyväinen isosten toiminnassa*, vastattiin seuraavasti: *en tiedä* (15), *rentous ja huumorintaju* (13), *mukavuus* (7), *muut* (4), *huomioiminen, kuunteleminen ja keskustelu* (3), *välittäminen ja läheisyys* (2) sekä *ryhmien vetäminen ja pelit* (1). Vaikka eniten mainintoja voitiinkin laskea epä tietoisuuden jälkeen rentoudelle ja huumorintajulle sekä mukavuudelle, on mielestäni avoimien kysymysten vastauksina merkittävää myös huomioiminen, kuunteleminen ja keskustelu sekä välittäminen ja läheisyys. Toivoin, mutten olettanut, että rippikoulunuorilta saisi näin henkilökohtaisia avoimia vastauksia tällaiseen kysymykseen. Lisäksi nämä muutamakin maininnat tukevat mielestäni osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen heijastumista isosista rippikoululaisiin.

Avoimeen kysymykseen, *mihin olet vähiten tyytyväinen isosten toiminnassa*, vastattiin taas *en tiedä* (8), *ei tarpeeksi tiukka järjestyksenpito* (3), *muut* (3), *liian tiukka kurinpito* (2), *nuorten herättäminen aamuisin* (2), *ikävä käyttäytyminen* (2), *isosporukkaan sulkeutuminen* (1), *ohjeistus* (1). Vastauksissa järjestyksenpidon puute kertoo varmasti koko leirin levottomuudesta ja kaikkien ohjaajien ja isosten työrauhan järjestämisen ongelmista, mutta myös siitä, että omien huomioidenikin mukaan esimerkiksi

ensimmäisen vuoden isokset kohtasivat enemmän haasteita järjestyksenpidossa kuin toisen vuoden isokset. Ohjeistuksen huonouteen tässä tapauksessa on syynä leirin yleinen tunne siitä, ettei kukaan oikein tiennyt, mitä pitäisi tehdä ja missä ja ohjaajat ohjeistivat isosia välillä kukin eri tavalla.

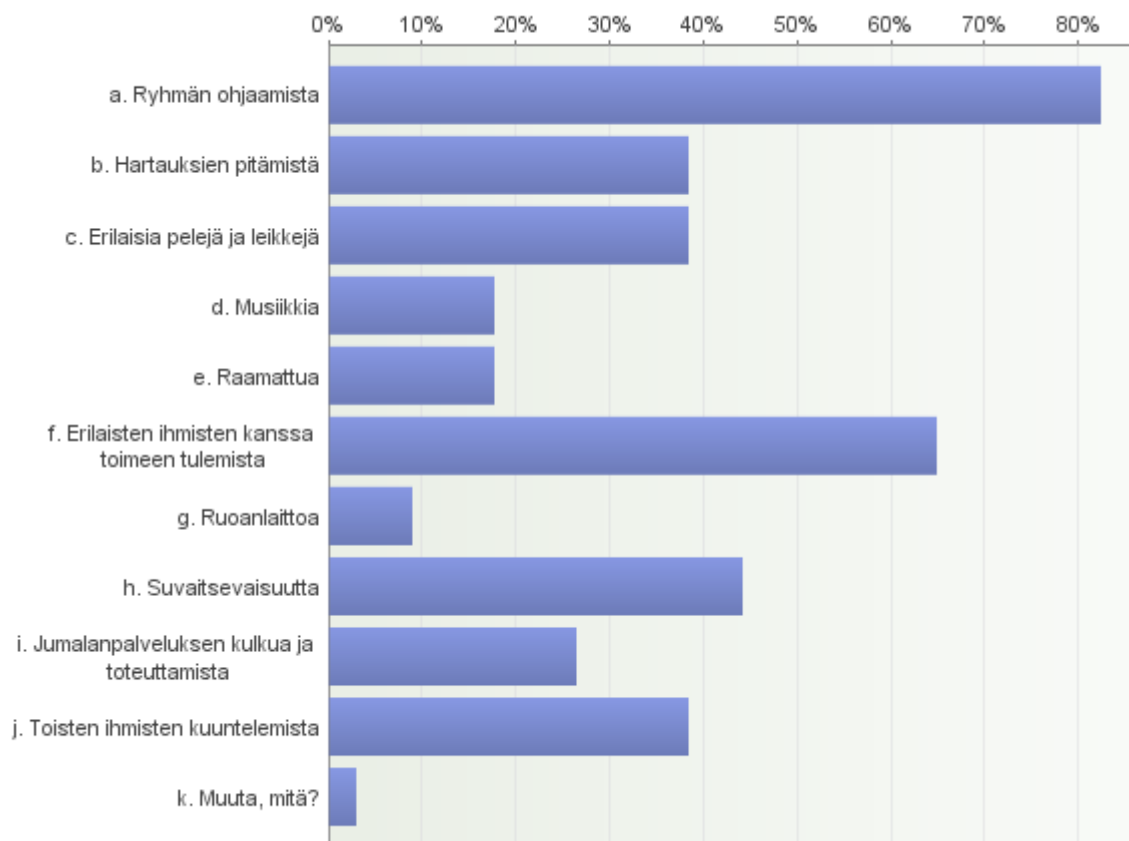
Kaikki vastaajat kysymyksessä viisitoista olivat sitä mieltä, että isokset onnistuivat isosten tehtävissä. Yli 40 % koki oppineensa isosilta uusia tietoja tai taitoja, reilu viides taas ei kokenut oppineensa ja yli 35 % ei osannut sanoa. Avoimesti kysytystä, *mitä tietoja tai taitoja olet oppinut isosilta*, kohdasta uskoon ja uskontoon liittyviä mainintoja tuli seitsemän kappaletta, *muut*-otsakkeen alle kuusi (koostui lähinnä sanoista *jotain*), *asenne (muita ihmisiä kohtaan)*, joka käsitti toisten ihmisten kunnioitusta ja kuuntelua sekä suvaitsevaisuutta, sai kolme mainintaa, *pelit* nousi esille kahdesti, *rohkeutta* kerran ja *hiljaisuutta* kerran. Uskoon ja uskontoon liittyvät asiat ovat mielestäni hyvä muistutus siitä, kuinka suuri merkitys isosilla on myös kristillisen opin ja uskon välittämisessä rippikoululaisiin ja tätä kannattaisi ehkä hyödyntää enemmänkin rippikoulun opetuksessa. Asenne muita ihmisiä kohtaan on taas yksi palkitsevimmistä ja rohkaisevimmistä tuloksista, vaikka se on mainittu vain kolmessa vastauksessa kahdeksastatoista. Isoskoulutus kuitenkin keskittyi hyvin vahvasti asennekasvatukseen ja ylipäättänsä erilaisuuden hyväksymiseen, tai vähemmän leimaavasti sanottuna, moninaisuuden tiedostamiseen. On hienoa, että isokset ovat välittäneet tätä sanomaa myös eteenpäin. Tämä toimi myös mittarina sekä osallisuudelle että sosiaaliselle vahvistamiselle.

Isosille tärkeinä ominaisuuksina pidettiin esimerkiksi *positiivisuutta* (100 % vastaajista), *luotettavuutta* (yli 80 %), *huumorintajuisuutta* (yli 80 %), *kykyä ohjata ryhmiä* (lähes 70 %) ja *rentoutta* (lähes 70 %). Annetuista vaihtoehdoista *uskonnollisuus* (noin 15 %), *liikunnallisuus* (noin 15 %) sekä *musikaalisuus* (noin 18 %) jäivät vähäisimmiksi (Kuvaaja 3). Mielenkiintoista on se, että isosilta opittiin eniten uskoon ja uskontoon liittyviä asioita, muttei uskonnollisuutta koettu silti kovin tärkeänä ominaisuutena. Vaikka tämän pitäminen positiivisena asiana voi kuulostaa kirkolliselta kannalta huonolta, pidän sitä kuitenkin myönteisenä. Jos uskonnollisuus arvotettaisiin tärkeimmäksi, se voisi karsia isoskoulutukseen osallistuvia pois. Mielestäni on aivan hyväksyttävää ja tervettä, että isosilla on lupa empiä uskonsa kanssa ja etsiä sitä.

KUVAAJA 3 ISOSILLE TÄRKEÄT OMINAISUUDET RIPPIKOULULAISTEN MIELESTÄ

Isoseksi haluaisi päästä yli viidennes rippikoululaisista, lähemmäs 30 % taas ei. Yli 40 % vastaajista ei osaa sanoa ja alle 10 % haluaisi, mutta jokin syy estää heitä. Tämä syy on joko liian huono palkka tai ajanpuute. Koulutukseen ollaan valmiita osallistumaan eniten joko *joka toinen viikko* (vajaa 30 %) tai *isokoulutusleirin ajan* (vajaa 30 %), vähiten *joka toinen kuukausi* (yli 15 %). Isokoulutuksessa pitäisi nuorten mielestä opettaa eniten *ryhmän ohjaamista* (yli 80 %), *erilaisten ihmisten kanssa toimeen tulemistä* (65 %) ja *suvaitsevaisuutta* (yli 40 %). Vähiten kannatusta sai *musiikki* (alle viidennes), *Raamattu* (alle viidennes) ja *ruoanlaitto* (alle 10 %) (Kuvaaja 4). Oli mielenkiintoista huomata, kuinka erilaisten ihmisten kanssa toimeen tuleminen ja suvaitsevaisuus nähtiin asioina, joita eniten haluttiin opetettavan. Nämä ovat olleet asioita joihin isokoulutuksessa on keskitytty, mutta johtuvatko nämä vastaukset siitä, että nykyisiltä isosilta ovat nuo taidot puuttuneet vai ovatko he juuri niitä osoittaneet. Vai ovatko ne vain aihealueina pinnalla nykyisessä elämässä ja keskustelussa.

KUVAAJA 4 MITÄ ISOSKOULUTUKSESSA TULISI OPETTAA RIPPIKOULULAISTEN MIELESTÄ

Vain alle viidennes vastaajista olisi valmis osallistumaan isoskoulutukseen molemmilla Vaaroilla, yli 30 % ei olisi ja lähes puolet ei osaa sanoa. Tämä heijastelee aika paljon jo organisaation esittelyssä toteamaani seikkaa, että eri Vaaroilla asuvat suhtautuvat jokseenkin ennakkoluuloisesti toisen Vaaran asukkaisiin tai ainakin toiselle Vaaralla kulkemiseen. Kyselyn *muuta kerrottavaa liittyen isosiin tai isoskoulutukseen* -osion mainitsemisen arvoinen on kommentti, jossa kiitetään isosista.

Vertailtaessa tyttöjen ja poikien eroja vastauksissa esiin nousee esimerkiksi se, että yli 80 % tytöistä koki rippikoulun opetuspäivät välillä mukaviksi ja välillä tylsiksi/ikäviksi, kun pojista näin koki vain yli 40 %. Opetuspäivät tytöt kokivat opettavaisempina kuin pojat. Rippileirin kohdalla tämä ero korostui lisää. Tytöistä lähes viidennes koki rippileirin raskaana, kun taas pojista alle 10 % koki näin. Niiden kysymysten kohdalla, joilla selvitettiin isosen käyttäytymistä nuorta kohtaan, suurempi osa pojista kuin tytöistä vastasi *en osaa sanoa* kysytyihin kysymyksiin. Tytöt kokivat

enemmän oppineensa jotakin isosilta. Pojat pitivät uskonnollisuutta ja liikuntaa tärkeämpinä ominaisuuksia isoselle kuin tytöt. Tytöt taas pitivät selvästi poikia enemmän sosiaalisuutta tärkeänä ominaisuutena isoselle. Myös empatiakyky oli tyttöjen mielestä tärkeämpää kuin poikien. Tytöistä suurempi osa haluaisi päästä isoseksi kuin pojista ja pojista suurempi osa ei tahtoisikaan päästä isoseksi kuin tytöistä. Tytöt olivat poikia halukkaampia suorittamaan isoskoulutuksen leirinä. Yllättäen merkittävästi suurempi osa pojista koki, että isoskoulutuksessa tulisi opettaa musiikkia. Isoskoulutuksen opetuksen sisällöistä tytöt kokivat suvaitsevaisuuden, erilaisten ihmisten kanssa toimeentulemisen, toisten ihmisten kuuntelemisen ja erilaiset pelit ja leikit tärkeämmiksi opettaviksi kuin pojat.

Vertaillen isosiksi haluavien nuorten (9 henkilöä) vastauksia niiden nuorten vastauksiin, jotka eivät halua (11 henkilöä), eivät osaa sanoa haluavatko (16 henkilöä) tai haluaisivat, mutta jokin syy estää sen (3 henkilöä) ei paljastu mitään todella yllättävää. Kaikki, jotka ovat kokeneet opetuspäivät tunteita herättävinä, ovat isoseksi haluavia nuoria. Lievästi suurempi osa isosiksi haluavista nuorista on kokenut opetuspäivät hyödyllisinä ja opettavaisina ja isokset ovat vaikuttaneet hieman enemmän opetuspäiviin ja hyvällä tavalla kuin muilla vastaajilla. Samat tulokset antavat myös leiriä koskevat kysymykset. Tosin isosten suuri vaikutus korostuu enemmän leirin osalta.

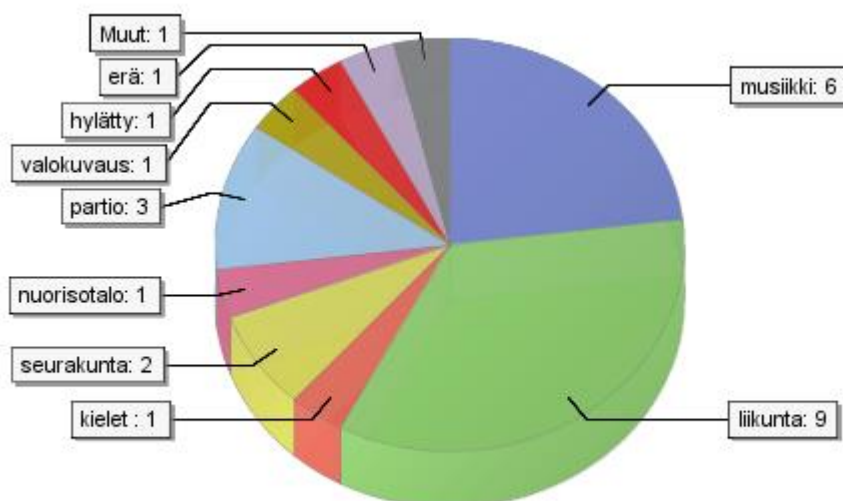
Yllättävää on, että nuoret, jotka haluavat isosiksi, kokivat kuitenkin isosten kohdellen heitä vähemmän reilusti ja hyvin sekä huomioivasti kuin ne, jotka eivät tahtoneet isosiksi. Itsensä kokeminen tärkeänä osana omaa isosryhmää oli kuitenkin hieman yleisempää isoseksi tahtovien joukossa. Merkittävä huomio voidaan tehdä siinä, että selvästi suurempi osa isoseksi haluavista on kokenut oppineensa isosilta jotakin uutta. Isosille tärkeiksi ominaisuuksiksi itse isoseksi haluavat kokivat muihin vastaajaryhmiin verrattuna merkittävästi enemmän sosiaalisuuden, rehellisyyden, empatiakyvyn, kyvyn ohjata ryhmiä, kyvyn osata olla tiukka tarvittaessa sekä rentouden. Isosiksi haluavat kokivat uskonnollisuuden ominaisuutena vähemmän tärkeäksi kuin he, jotka eivät halunneet isosiksi. Kaikki isoseksi haluavat nuoret kokivat rentouden tärkeäksi ominaisuudeksi isoselle. Koulutuksen järjestämisaikana suosikiksi isosiksi haluavien keskuudessa nousi joka toinen viikko pidettävä koulutus sekä isoskoulutusleiri. Muita vastaajaryhmiä merkittävästi enemmän isoseksi tahtovat kokivat,

että isoskoulutuksessa tulisi opettaa hartauksien pitämistä, suvaitsevaisuutta sekä jumalanpalveluksen kulkua ja toteuttamista.

4.6.3 Isosille tehdyn kyselyn tulokset

Koska kyselyyn vastanneita isosia oli 17 henkilön kokoinen otos, ei näitä vastauksia ole mielekästä esittää prosentteina. Vastausprosentti on sinänsä hyvä, koska koulutukseen osallistui parikymmentä nuorta. Kyselyyn vastasi 13 tyttöä ja neljä poikaa, mikä vastaa melko hyvin koulutuksen toteutunutta sukupuolijakaumaa. Vastanneista seitsemän on ensimmäisen vuoden isosia ja kymmenen toisen vuoden isosia. Tämäkin vastaa jokseenkin hyvin toteutunutta isoskoulutuksen jakaumaa. Vastanneista viisi oli keskeyttänyt koulutuksen, suurimmaksi osaksi ajanpuutteen takia sekä yksi vastaajista myös, koska poissaolojen takia ei enää ”iljennyt” tulla ja yhdellä vaikutti myös se, ettei päässyt leiri-isodeksi. Keskeyttäneiden määrää ei voida silti pitää tässä luotettavana tuloksena, koska esitin kysymyksen avoimena kysymyksenä *jos isoskoulutuksesi jäi kesken, minkä takia se keskeytyi.*

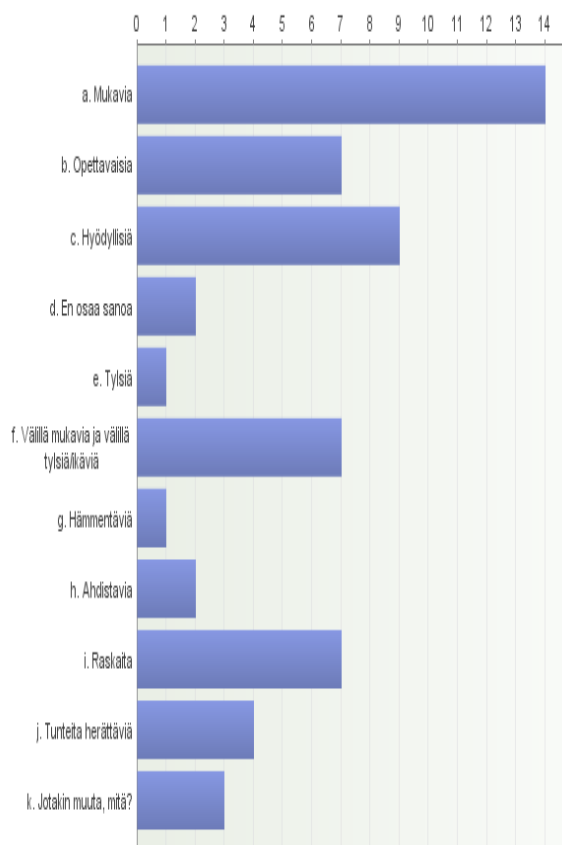
Osiossa, jossa selvitin nuorten harrastusten määriä, niihin kulutettua aikaa sekä vapaa-ajan määrää viikolla ja viikonloppuisin, ei tullut ilmi mitään selvitykselle todella tärkeää. Eniten vastaajien joukossa oli nuoria, joilla oli kahdesta kolmeen harrastusta, mutta myös heitä oli, joilla ei ollut ollenkaan harrastuksia. Kenelläkään ei ollut yli viittä harrastusta. Kuvaajasta 5 selviää esimerkiksi se, että liikunta ja musiikki olivat suosituimpia harrastuksia vastaajien keskuudessa. Kuvaaja on laadittu avointen vastausten perusteella. Keskimääräinen viikossa käytetty aika harrastuksiin oli joko kolmesta neljään tuntia tai viidestä kuuteen tuntia. Arkipäivisin vapaa-aikaa nuorille jäi eniten viidestä seitsemään tuntiin, seuraavaksi eniten kolmesta neljään tuntiin. Viikonloppuisin vapaa-aikaa taas jäi eniten kahdeksasta kymmeneen tuntia ja seuraavaksi eniten yli kymmenen tuntia. Tässä kysymyksenasetteluni oli epäselvä, joten en voi olla varma, ovatko nuoret oikeasti tarkoittaneet vapaa-aikaa/vuorokausi niin kuin tarkoitin vai esimerkiksi vapaa-aikaa/koko viikonloppu. Suurin osa nuorista koki vapaa-ajan tärkeänä, kuten osasin odottaa. Isostoiminta taas koettiin eniten lähes yhtä tärkeäksi tai yhtä tärkeäksi kuin muutkin harrastukset.

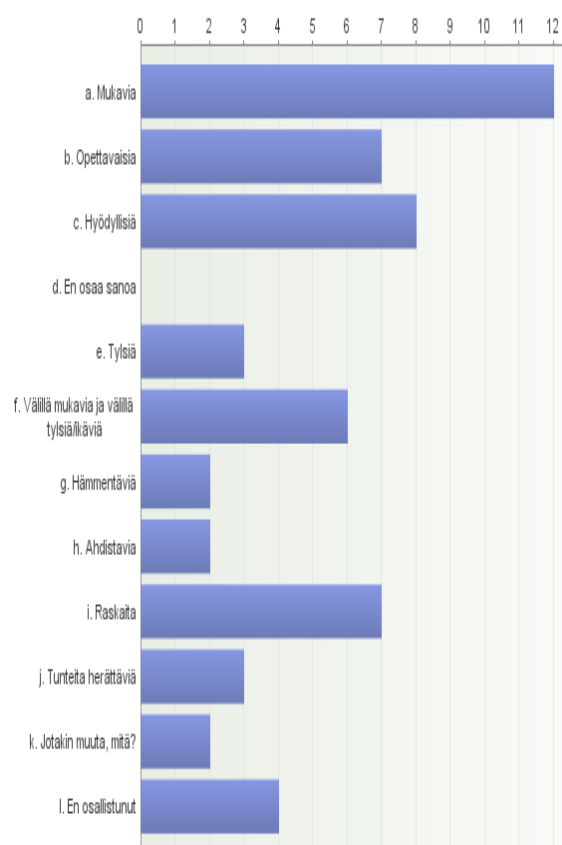
KUVAAJA 5

ISOSTEN HARRASTUKSET

Nuoret kokivat isoskoulutuksen syksyllä pidetyt Supersunnuntai-isoskoulutuspäivät sekä kevään Supersunnuntait ja rippikoululauantait kaikista eniten mukavina ja seuraavaksi eniten hyödyllisinä. Eroja syntyi lähinnä vain koetussa tylsyyden määrässä, sekä siinä, että keväällä *en osaa sanoa* – vastauksia ei tullut ollenkaan, kuten kuvajista 6 ja 7 on nähtävissä. Sinänsä yllättävää on, ettei eroja syntynyt tämän enempää, koska koulutukseen tuli isoksi ja merkittäväksi osaksi keväällä rippikoululaisten kanssa oleminen ja heidän ohjaamisensa. Toisaalta kaikista eniten vallitsevat tunteet molemmissa ovat kuitenkin mukava ja hyödyllinen, joten tuloksen ei pidä antaa vaikuttaa liikaa arvioidessa käytännön harjoittelun vaikutusta. Päivien kokeminen raskaana oli ennalta arvattavissa, koska päivät kestivät pitkään ja sisälsivät paljon ohjelmaa. Jumalan silmissä ihme – isosleiri koettiin muutoin monin paikoin samalla tavalla, mutta tylsäksi leiriä ei kokenut kukaan ja lisäksi se koettiin selvästi tunteita herättävänä. Olisi ollut ihme, jos leiriä ei olisi koettu tunteita herättävänä, koska sen aiheena oli sukupuoli ja seksuaalisuus sekä itsensä tuntemisen opettelu. Yhden avoimen vastauksen mukaan leiri sai hyväksymään erilaisuuden paremmin. Rippileirille osallistuneet isokset kokivat leirin eniten mukavana, hyödyllisenä, opettavaisena ja raskaana.

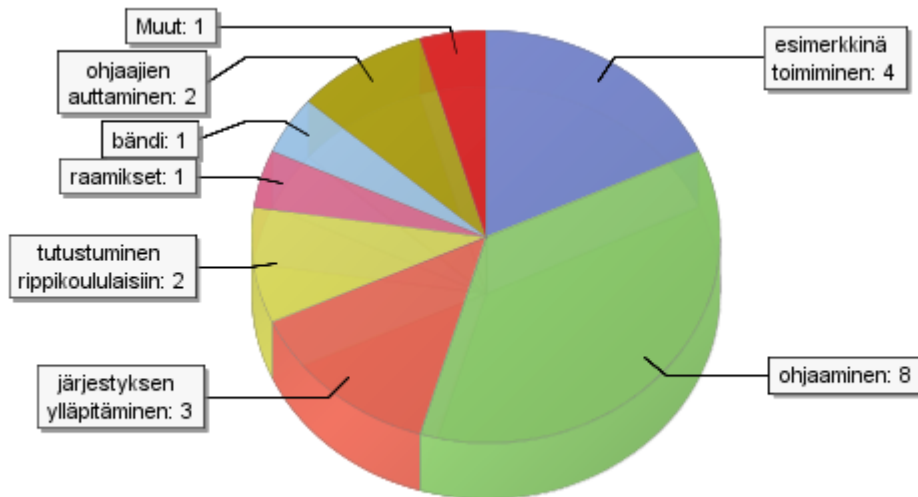
KUVAAJA 6 ISOSTEN KOKEMUS
SUPERSUNNUNTAISTA
SYKSYLLÄ

KUVAAJA 7 ISOSTEN
KOKEMUS SUPERSUNNUNTAIS-
TA JA RIPPIKOULULAUANTAISTA
KEVÄÄLLÄ

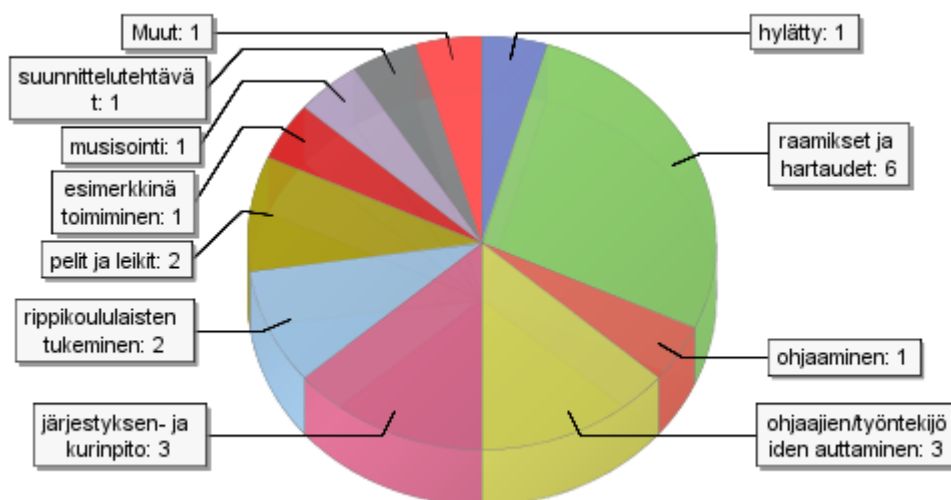
Isoskoulutuksessa olleet nuoret näkivät pääasiallisiksi tehtävikseen kevään rippikoulupäivissä ohjaamisen, esimerkkinä toimimisen ja järjestyksen ylläpitämisen, kuten kuvaajasta 8 on nähtävissä. Tämän perusteella nuorilla on varsin realistinen käsitys omista tehtävistään ohjaajien kannalta katsottuna. On myös osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen valossa hyvä, että nuoret pitävät itseään myös ohjaajina ja esimerkkeinä rippikoululaisia kohtaan. Rippileirillä olleet isokset näkivät leirillä tehtävinaan eniten raamiksien ja hartauksien pitämisen, seuraavaksi järjestyksen-/ kurinpidon sekä ohjaajien/työntekijöiden auttamisen. Muita tehtäviä olivat muun muassa rippikoululaisten tukeminen, pelien ja leikkien vetäminen ja esimerkkinä toimimisen, kuten kuvaajasta 9 on nähtävissä. On merkittävää, etteivät nuoret enää rippileirillä pitäneet ohjaamista niin suuresti tehtäväänään, kun taas ohjaajien ja muiden työntekijöiden auttaminen suhteellisesti kasvoi. Olisi kuitenkin toivottavaa, että isokset kokisi-

vat rippileirillä roolinsa enemmän ohjaajana ja esimerkkinä kuin vain työntekijöiden avustajana, jota he toki myös tekevät, mutta heidän roolinsa soisi olevan paljon enemmän.

KUVAAJA 8

ISOSEN TEHTÄVÄT RIPPIKOULUPÄIVINÄ

KUVAAJA 9

ISOSEN TEHTÄVÄT RIPPILEIRILLÄ

Selvittäessäni mitkä asiat ja osiot itse isoskoulutuksessa vaikuttavat nuorten kokemuksiin, kuinka paljon ja millä tavalla, paljastui tuloksista joitakin asioita, joita en osannut varsinaisesti ennakoita. Asiat, jotka vaikuttivat enemmistön mielestä joko

melko paljon tai paljon olivat päivien pituudet (enemmistölle kielteisesti), koulutuksen kesto (enemmistölle neutraali vaikutus), oheistoiminta (enemmistölle myönteisesti), koulutuksessa tarjottu ruokailu (lähes kaikille myönteisesti), ohjaajat (enemmistölle myönteisesti), muut nuoret (enemmistölle myönteisesti), keskusteleminen (enemmistölle myönteisesti), aikuisten läsnäolo (lievästi enemmistölle myönteisesti) sekä rippileiri-isoseksi valitseminen (enemmistölle myönteisesti).

Asiat, joilla oli enemmistölle vaikutusta jonkin verran, olivat koulutuksen järjestämisaikajankohda (lievästi enemmistölle myönteisesti), iltamessun suunnittelu ja toteutus (enemmistölle myönteisesti), uskoon liittyvät asiat (enemmistölle neutraalisti) sekä mahdollinen hyöty tulevaisuudessa (enemmistölle positiivisesti). Moni näistä vaikutti kuitenkin lähes yhtä monelle vastaajista paljon. Lisäksi esimerkiksi koulutuksen käytännön harjoittelu (yhtä paljon neutraalisti ja positiivisesti) sekä koulutukseen kuullut leiri (yhtä paljon neutraalisti ja positiivisesti) vaikuttivat yhtä monelle vastaajalle jonkin verran ja paljon. Osio, jolla ei ollut vaikutusta tai se vaikutti vähän enemmistölle, oli bänditoiminta. Tässä täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että vain pieni osa nuorista osallistui bändin toimintaan (noin 4-8 nuorta). Vastaajista kolmelle se vaikutti paljon ja kahdelle melko paljon. Bänditoiminta koettiin vaikuttavan enemmistössä vastaajista myönteisesti.

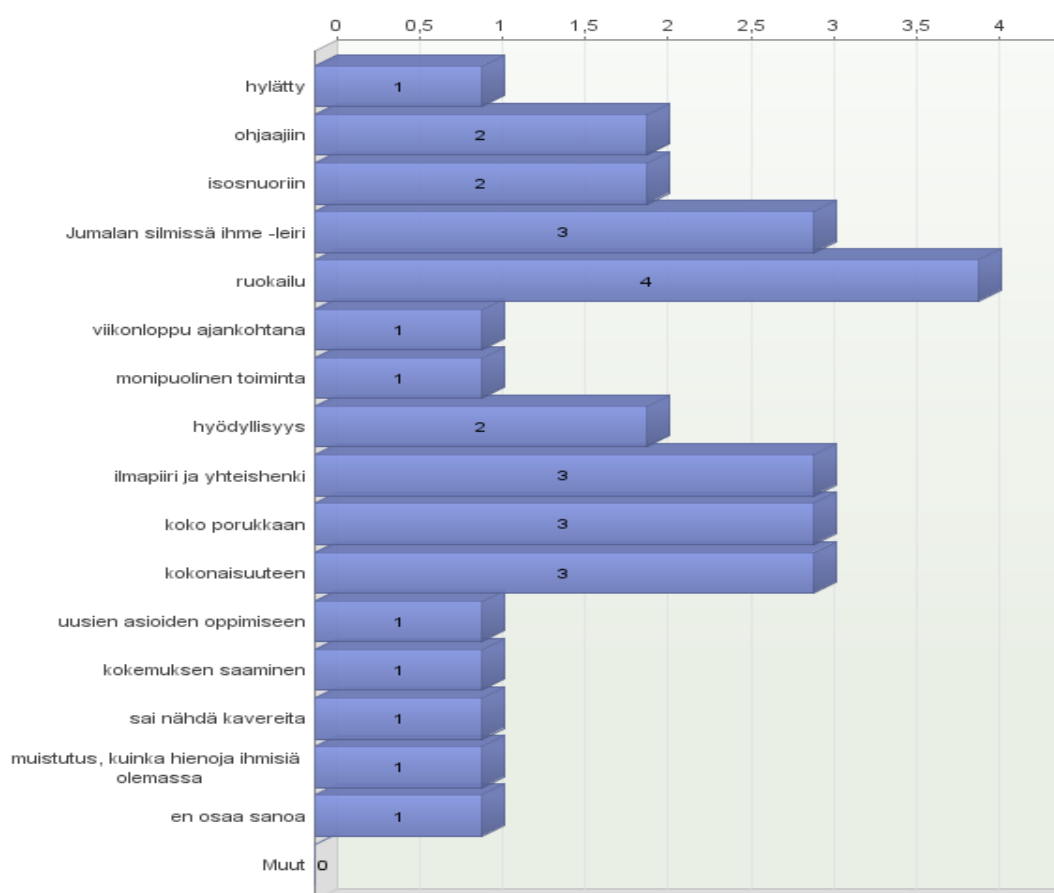
Osiot, jotka vaikuttivat enemmistöön positiivisesti, olivat suuruusjärjestyksessä koulutuksessa tarjottu ruokailu, oheistoiminta (yhteinen ruoanlaitto ja ruokailu, pelailu yms.), muut nuoret, keskusteleminen, ohjaajat ja mahdollinen hyöty tulevaisuudessa, rippileiri-isoseksi valituksi tuleminen, koulutuksen järjestämisaikajankohda ja bänditoiminta sekä iltamessun suunnittelu ja toteutus sekä aikuisten läsnäolo. Koulutuksen käytännön harjoittelulla ja koulutukseen kuuluneella leirillä oli yhtä paljon neutraali kuin positiivinen vaikutus vastaajiin. Enemmistölle neutraali vaikutus oli koulutuksen kestolla, koulutuksen teoriaopetuksella sekä uskoon liittyvillä asioilla. Enemmistölle kielteisesti vaikuttivat päivien pituudet. Neljälle henkilölle rippileiri-isoseksi valitsematta jääminen vaikutti negatiivisesti.

Minulle tuli yllätyksenä koulutuksessa tarjotun ruokailun merkitys. Toki päivät olivat niin pitkiä, että niistä olisikin ollut mahdotonta selvittää ilman kunnon ruokailua. Isoskoulutuksessa tarjotusta ruokailusta on jouduttu kuitenkin neuvottelemaan jonkin ver-

ran resurssien takia, joten toivon että tämä tulos kertoo sen, että nuorille täytyy tarjota kunnollinen ruokailu koulutuspäivinä. Resurssipulaan helpotusta tuo varmaan se tieto, että oheistoiminta, joka pitää sisällään myös ruoanlaittoa, oli niinkin tärkeää ja positiivista nuorten keskuudessa. Ruokailu on paljon halvempi järjestää, jos nuoret valmistavat sen toisinaan itse yhteistoimintana. Tämä tukee nähdäkseni myös sosiaalista vahvistamista (arjen taitojen tukeminen) sekä myös ryhmäytymistä. Ilahduttavia huomioita tuloksissa oli myös se, kuinka tärkeäksi ja positiiviseksi esimerkiksi keskusteleminen on koettu (teoriaopetus pyrittiin käymään mahdollisimman paljon keskustellen, nuorten kanssa pyrittiin keskustelemaan). On aina myös tärkeää saada kuulla nuorilta, että aikuisten läsnäolo koetaan tärkeäksi. Seurakunnan kannalta todella hienoa myös se, että iltamessun suunnittelu ja toteutus koettiin enemmistön osalta positiivisena asiana. Päivien pituudet tulevat tässäkin kohtaa esille ja niille täytyy pystyä tekemään jotakin tulevaisuudessa.

Nuoret kokivat isokoulutuksessa mukana olleiden työntekijöiden pääasiallisesti käyttäytyneen heitä kohtaan hyvin ja reilusti sekä myös kuunnelleen nuoria ja heidän mielipiteitä. Muutamassa vastauksessa koettiin, että osa työntekijöistä oli tehnyt näin, osa ei. Muutama ei osannut sanoa. Suurin osa oli kokenut, että heidät oli huomioitu työntekijöiden toimesta yksilöinä, muutaman mielestä osa oli ja osa ei ollut huomioitu, yksi vastaaja ei kokenut tullessaan huomioiduksi ollenkaan. Vaikka suurin osa oli kokenut itsensä tärkeäksi osana työntekijöiden ja isosten muodostamaa ryhmää, aiempiin kysymyksiin verraten useampi oli vastannut, ettei ollut kokenut. Muiden nuorten käyttäytyminen toisiaan kohtaan koettiin lievästi enemmän reiluksi ja hyväksi kuin työntekijöiden käyttäytyminen. Kuitenkin nuorten toistensa kuunteleminen ja huomiointi yksilönä sekä tunne omasta tärkeydestä nuorten muodostamassa ryhmässä oli heikompaa kuin kokemuksissa työntekijöiden käyttäytymisestä. Vaikka koulutuksessa on pyritty huomioimaan kaikki nuoret yksilöinä ja kohtelemaan heitä tasavermaisina, ei tämä ole kuitenkaan välittynyt kokemuksena kaikille. Myös nuorten omassa ryhmässään ilmeneviin haasteisiin on yritetty tarttua, muttei kaikkea silti pysty ohjaajana näkemään. Myös työntekijöiden taholta koettu huomioimattomuus on asia, jota voidaan mahdollisesti korjata kommunikoimalla työntekijöiden kanssa ylipäättänsä isokoulutuksen tavoitteista ja tarkoituksesta, sekä mahdollisuuksien mukaan tiiminä työskentelyllä.

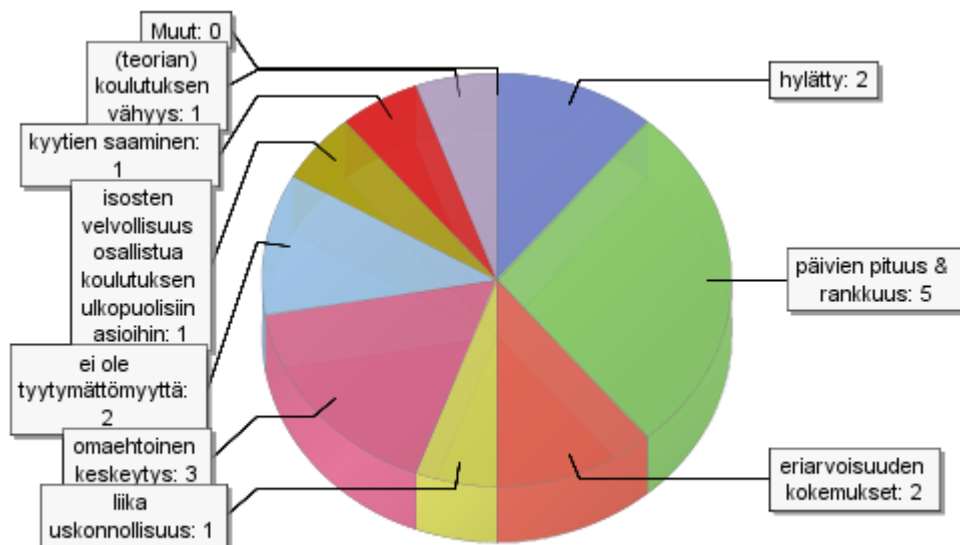
Avoimena kysymyksenä kysytty, *mihin asiaan/asioihin olet eniten tyytyväinen isoskoulutuksessa*, vastauksista suosikiksi nousi koulutuksessa tarjottu ruokailu. Myös Jumalan silmissä ihme – leiri, ilmapiiri ja yhteishenki, koko koulutuksessa ollut porukka (nuoret ja työntekijät) sekä kokonaisuus saivat useamman maininnan, kuten kuvaajasta 10 on nähtävissä. Myös koulutuksen hyödyllisyys nousi esille. Tulokset antavat viitettä siihen, että isosleiri on koettu positiivisena asiana. Myös tästä nousee esille koulutuksessa tarjotun ruokailun tärkeys. Vähiten tyytyväisiä taas jo odotetusti-kin oltiin päivien pituuteen ja niiden raskauteen. Useamman maininnan sai yllättäen myös omaehtoinen keskeyttäminen. Ilmeisesti osaa heistä, jotka koulutuksen keskeyttivät, tämä jäi myös harmittamaan. Toivottavasti heidät pystytään ohjaamaan alkavaan isoskoulutukseen mukaan. Kuten kuvaajasta 11 näkyy, nousi avoimissa vastauksissa ilmi myös eriarvoisuuden kokemukset. Nämä tulokset voidaan päätellä johtuvan tietyistä tapahtumista koulutuksessa ja riski sille, että samasta syystä kumpuusi tällaisia tuntemuksia tulevaisuudessa, on jo poistunut.

KUVAAJA 10

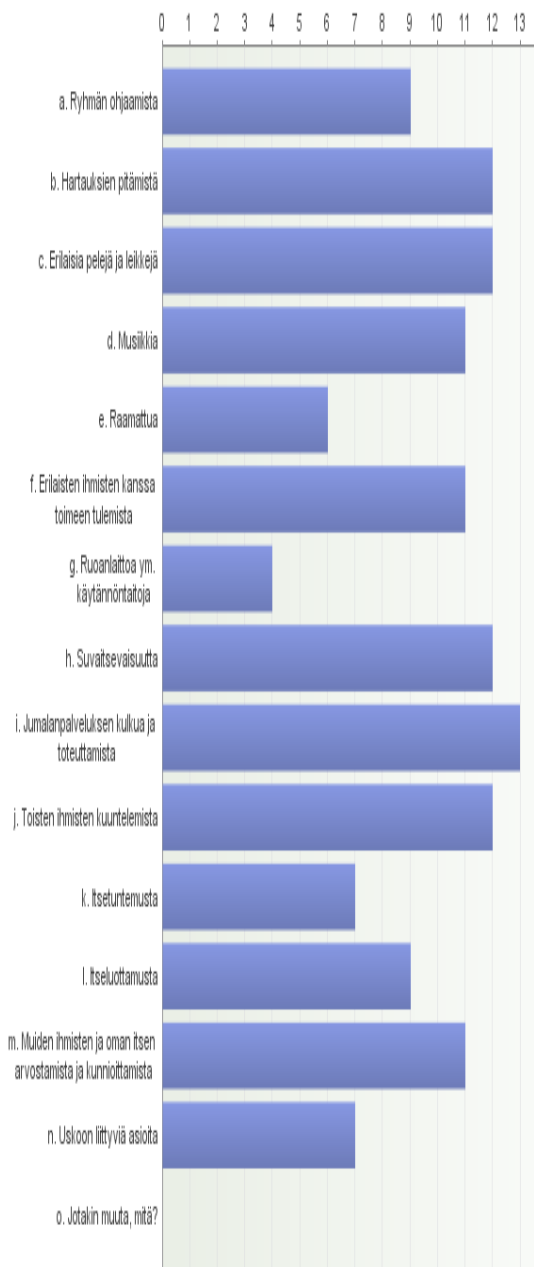
MIHIN ISOSET OVAT KOULUTUKSESSA TYYTYVÄISIÄ

KUVAAJA 11 MIHIN ISOSET OVAT KOULUTUKSESSA TYYTYMÄTTÖMIÄ

Vastaajista 13 koki oppineensa tai omaksuneensa koulutuksessa uusia tietoja tai taitoja ja neljä vastaajaa ei osannut sanoa. Annetuista vaihtoehdoista eniten opittu asia oli jumalanpalveluksen kulku ja toteuttaminen. Kaikkia annettuja vaihtoehtoja koettiin opituiksi koulutuksen aikana, mutta vähiten oli opittu ruoanlaittoa ynnä muita käytännöntaitoja (4 henkilöä) sekä Raamattua (6 henkilöä). Osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen kannalta hienoja tuloksia olivat esimerkiksi itseluottamuksen ja itse-tuntemuksen omaksuminen sekä muiden ihmisten sekä oman itsen arvostamisen ja kunnioittamisen ja erilaisten ihmisten kanssa toimeen tulemisen omaksuminen (kuvaaja 12). Asioita, joita isokoulutuksessa tulisi nuorten mielestä opettaa, olivat kaikki annetut vaihtoehdot. Näistä kuitenkin musiikki, Raamattu ja itseluottamus vähäisimpinä (kuvaaja 13). Odotin, että nuoret olisivat vastanneet kysymyksissä myös kohtaan *jotakin muuta, mitä*, mutta yhtään vastausta ei valitettavasti tullut tähän kohtaan. Toisaalta voi olla mahdollista, että annetut vaihtoehdot olivat nuorten mielestä riittävät. On myös mahdollista, että kyselyn loppupuolella mielenkiinto vastaamiseen on voinut myös herpaantua

KUVAAJA 12 MITÄ ISOSET OVAT
OPPINEET KOULUTUKSESSA

KUVAAJA 13 MITÄ
KOULUTUKSESSA TULISI
OPETTAA

Nuoret kokivat isokoulutuksen antaneen heille (avoimista vastauksista luokitellen) kaikista eniten positiivisen kokemuksen (8 mainintaa). Seuraavaksi eniten isokoulutus oli antanut uusia kavereita (4 mainintaa) sekä henkistä kasvua (3 mainintaa). Kaksi mainintaa sai myös itseluottamus ja ryhmänohjaukokemus. Vastauksissa yhden maininnan sai perspektiivin uskontoon saaminen, uusien asioiden arvostaminen,

negatiivinen kokemus, elämänoppien saaminen, muihin ihmisiin luottamuksen saaminen sekä vastuuntunnon saaminen. Lisäksi yhdessä vastauksessa ei osattu sanoa ja yksi vastaus hylättiin. Selvityksen lähtökohtien, osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen, näkökulmasta vastaukset ovat positiiviset.

Näkisin, että osallisuuden kokemukseen ja sosiaalisen vahvistamisen välittymiseen tarvitaan positiivista kokemusta. Uudet kaveri- ja ystävyysuhteet taas selvästi kartuttavat esimerkiksi sosiaalista pääomaa, jonka voidaan ajatella tarkoittavan ihmisten tai ryhmien välisiä sosiaalisia suhteita sekä niissä syntyvää vastavuoroisuutta ja luottamusta (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013). Tätä tuki myös maininta siitä, että nuori oli saanut koulutuksesta luottamusta muihin ihmisiin. Vaikka kyseessä on vain yhden nuoren kokemus, täytyy tässä yhteydessä muistaa, että yhdenkin nuoren kokemus on merkittävä. Merkittävä se on varmasti ainakin kokijalleen.

Kysyttäessä isosilta, miten he kehittäisivät koulutusta itse, tuli mainintoja eniten en osaa sanoa – akselille. Seuraavaksi eniten nuoret olivat sitä mieltä, etteivät he muuttaisi koulutusta mitenkään, vaan se on hyvä juuri noin. Kaksi mainintaa tuli siitä, että päivät voisivat olla lyhemmät. Yhden maininnan saivat toiveet siitä, että itse isoskoulutukselle olisi enemmän aikaa, isosille ja leiriläisille olisi enemmän aikaa yhdessä ilman ohjaajia, tasapuolisempaa kohtelua sekä päivien erilainen aikataulutus. Lisäksi ehdotettiin sitä, että lauantai olisikin pidempi päivä kuin sunnuntai tai vaihtoehtoisesti päivät olisivat yhtä pitkät sekä että koulutuspäiviä olisi kolmena päivänä kuussa: yksi arkipäivä ja yksi viikonloppu. Kaksivuotista isoskoulutusta myös keuhuttiin yhdessä vastauksista. Vapaassa kommenttiosiossa nuoret olivat lähinnä kiitollisia koulutuksesta ja siinä mukana olleista ihmisistä sekä tarjotusta ruoasta. Yksi vastaaja kritisoi kyselyä pitkästyttäväksi samankaltaisten kysymysten takia.

Positiivinen yllätys oli se, että ennakkoon ounasteleman kyytien saamisen ongelmat Vaaralta toiselle tai ylipäänsä Vaaroilla vuorottelun kokeminen ongelmana, ei juuri näkynyt tuloksissa. Verrattaessa rippikoululaisten vastauksiin, jossa molemmilla Vaaroilla tapahtuvaa isoskoulutusta karsastettiin, näyttäisikin nyt siltä, että isoskoulutus mahdollisesti on onnistunut kitkemään tällaista asennetta pois. Vaihtoehtoisesti tällaista asennetta ei heillä ole ollutkaan, mutta toisaalta tammikuusta 2012 asti samojen nuorten kanssa viettämäni ajan perusteella voisin kuitenkin kallistua enemmän

ensimmäisen esittämäni vaihtoehdon puoleen. Rippikoululaisten ja isosten kokemukset rippikoulupäivistä ja rippileiristä eroavat esimerkiksi siinä, etteivät isokset enää tunnu kokevan niitä enää niin tylsinä tai ollenkaan tylsinä, toisin kuin rippikoululaiset, mutta selvästi enemmän raskaina ja hämmentävinä kuin rippikoululaiset.

Vertailtaessa ensimmäisen vuoden ja toisen vuoden isosien vastauksia keskenään merkittäviä eroja ei löydy kovinkaan monesta asiasta. Yksi näistä eroista on se, että toisen vuoden isokset ovat kokeneet koulutuspäivät lievästi useammin mukavina kuin ensimmäisen vuoden isokset. Tärkeä huomio on se, että ensimmäisen vuoden isokset ovat kokeneet työntekijöiden osalta kohtelun harvemmin reiluksi ja huomioivaksi kuin toisen vuoden isokset. Tähän vaikuttaa varmasti se, että toisen vuoden isokset ovat olleet työntekijöille tuttuja jo pidempään, jolloin heidät on osattu huomioida yksilöinä paremmin ja heidän isokokemuksiaankin on ehkä arvostettu suhteessa ensimmäisen vuoden isosten kokemattomuuteen. Jatkossa tähän olisi kiinnitettävä siis erityisesti huomiota, että ensimmäisen vuoden isoksetkin kokisivat useammin hyvää ja huomioivaa kohtelua työntekijöiltä. Nuorten välisessä käyttäytymisessä samansuuntainen suunta oli pääteltävissä. Tämäkin johtuu mitä todennäköisimmin juuri siitä, että toisen vuoden isosten ryhmä on hitsautunut yhteen jo vuotta aiemmin. Ensimmäisen vuoden isokset eivät osanneet sanoa kokemuksestaan useammin kuin toisen vuoden isokset. En tiedä voisiko tämä johtua heidän ikäerostaan ja kokemuserostaan. Ehkäpä toisen vuoden isosilla on jo enemmän välineitä omien tuntemustensa tuntemiseen ja nimeämiseen.

Todella mielenkiintoinen ja yllättävä tulos oli se, että toisen vuoden isokset kokivat selvästi enemmän oppineensa ryhmän ohjaamista, hartauksien pitämistä sekä pelejä ja leikkejä kuin ensimmäisen vuoden isokset. Nämä kaikki ovat kuitenkin asioita, joita he olivat opetelleet jo vuonna 2011–2012, jolloin isoskoulutus oli erilainen. On pieni mahdollisuus, että vanhemmat isokset ovat ajatelleet kysymyksen koskevan koko heidän isoskoulutusaikaansa (2011–2013). On silti ihmeellistä, miten juuri nämä niin sanotut ensimmäisen vuoden ”oppimistavoitteet” eivät tavoittaneet yhtä hyvin ensimmäisen vuoden isosia. Mainittava asia uusien asioiden oppimisessa oli ruoanlaittotaitojen ja muiden käytännöntaitojen suurempi oppiminen ensimmäisten vuoden isosten keskuudessa kuin toisen vuoden. Tämä oli tosin odottamani tulos, koska näi-

tä taitoja toisen vuoden isokset olivat opetelleet jo vuotta aiemmin, sekä osa myös omassa elämässään asuessaan poissa kotoaan.

Eri osa-alueiden merkittävydessä ensimmäisen ja toisen vuoden isosilla oli näkyvissä joitakin eroja. Koulutuksen järjestämisajankohta (kerran kuukaudessa) oli selvästi merkityksellisempi sekä myönteisempi merkitykseltään toisen vuoden isosille kuin ensimmäisen. Päivien pituudet taas vaikuttivat enemmän toisen vuoden isosille, mutta negatiivisemmin ensimmäisen vuoden isosille. Koulutuksen kestolla (2-vuotinen koulutus) oli selvästi enemmän vaikutusta, joka oli myös positiivista, toisen vuoden isosille. Kyytien saamisella oli isompi vaikutus toisen vuoden isosiin, mutta yllättäen ei negatiivisessa mielessä, kuten ensimmäisen vuoden isosilla. Koulutuksen teoriaopetuksella ei ollut vaikutuksen määrältään juuri eroa, mutta toisen vuoden isokset kokivat sen vaikutuksen positiivisempina. He kokivat myös käytännön harjoittelun vaikuttavan enemmän ja vaikuttavan positiivisemmin kuin ensimmäisen vuoden isokset.

Bänditoiminta vaikutti myönteisemmin ensimmäisen vuoden isosiin kuin toisen. Ilta-messun suunnittelun ja toteutuksen vaikutus oli myönteisempi toisen vuoden isosilla. Oheistoiminta, joka piti sisällään muun muassa ruoanlaittoa, askartelua ynnä muuta vastaavaa, vaikutti enemmän ja myönteisemmällä tavalla toisen vuoden isosiin. Koulutuksessa tarjottu ruokailu vaikutti enemmän toisen vuoden isosiin, mutta molempiin vastaajaryhmään positiivisesti. Koulutuksen ohjaajilla oli enemmän vaikutusta toisen vuoden isosiin samoin kuin muilla nuorilla ja keskustelemisella. Rippileiri-isoseksi valituksi tuleminen ja valitsematta jääminen heijastelivat vertaillen sitä faktaa, että leiri-isoseksi valittiin enemmän toisen vuoden isosia.

Tämä eri osioiden vaikutusten erojen vertailu antaa mielestäni tukea sille, että toinen vuosi isoskoulutuksessa on tarpeellinen. Toisen vuoden isokset kokivat useamman osa-alueen vaikuttavan sekä vaikuttavan myönteisesti isoskoulutukseen. Ensimmäisen vuoden isosilla oli havaittavissa enemmän sitä, etteivät asiat vaikuttaneet kovin paljoa ja usein vaikuttivat neutraalisti. Ehkäpä koulutus on jollakin tavalla merkityksellisempi toisena vuotena kuin ensimmäisenä tai toisen vuoden isokset osaavat jo arvioida asioiden vaikutuksia itseensä paremmin. Voi olla myös, että koulutuksen rakenteen eri osa-alueineen palvelee paremmin toisen vuoden isosia. Mahdollista voi myös

olla, että nuoret vasta toisen vuoden aikana alkavat hahmottaa omaa ”ammatti-identiteettiään” isosena ja kykenevät näin ollen myös erottamaan oppimiaan asioita, jotka ovat liitännäisiä isosuuteen. Toisaalta siksi juuri ensimmäisen vuoden isokset olisi tärkeää saada myös jatkamaan seuraavana vuonna. Koulutuksessa tulisi ehkä huomioida paremmin juuri ensimmäisen vuoden isosten motivointi jatkamaan koulutusta.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA ISOSKOULUTUKSEN KEHITTÄMINEN

Tässä luvussa kerron, mitä johtopäätöksiä kyselyiden tulosten perusteella nuorten osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen toteutumisesta voi tehdä. Pohdin myös, kuinka isoskoulutusta on näistä lähtökohdista mahdollista kehittää.

5.1 Osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen toteutuminen

Palatakseni tutkimustehtävääni opinnäytetyössäni ”Kuinka uusi isoskoulutusmuoto on onnistunut nuorten osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen näkökulmasta?” tulokset näyttäisivät tukevan sitä johtopäätöstä, että isoskoulutusmuoto on onnistunut nuorten osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen näkökulmasta kohtuullisen hyvin. Enemmistö isosista on kokenut tulleeensa kohdelluksi hyvin niin työntekijöiden kuin kanssaisostenkin toimesta, kuten myös kokenut tulleeensa kuunnelluksi, kohdatuksi ja kunnioitetuksi yksilöinä sekä oman roolinsa osana ryhmää tärkeänä. Kuitenkin esimerkiksi nuorten oman ryhmän keskuudessa toisten nuorten mielipiteiden kuunteleminen ja yksilöinä huomioiminen ovat asioita, jotka eivät ole toteutuneet niin hyvin, ja joihin jatkossa on kiinnitettävä myös huomiota. Tässä on kyse nuorten ryhmäsuhteisiin vaikuttamisesta, mikä on myös eräs osallisuuden toteuttamisen painopiste (Heranen & Junttila-Vitikka 2010).

Esimerkiksi osallisuutta voidaan pilkkoa seuraaviin pienempiin kriteereihin. Osallisuus on kuulumista johonkin itseään suurempaan kokonaisuuteen. Tämä oli löydettävissä nuorten vastauksista useaan otteeseen, isokset nimenomaan antoivat positiivista palautetta ryhmästä, joka muodosti koko isoskoulutuksen. Osallisuutta voidaan pitää

myös äänen saamisena, kun asioista päätetään, toimijana olemisena toiminnan kohteen sijasta, vaikuttamisen tunnetta sekä vastuun kantamisen mahdollisuutta ja huomatuksi tulemista. (Kiilakoski 2012, 2.) Nämä osiot ovat löydettävissä siinä, että enemmistö isosista koki tulleen kuulluksi mielipiteineen ja huomioiduksi yksilöinä sekä koki itsensä tärkeäksi osaksi työntekijöiden ja isosten muodostamaa ryhmää sekä saaneensa sopivasti vastuuta ja vapautta. Tässä vaiheessa on kuitenkin huomattava, etten onnistunut luomaan kysymystä, jossa olisi kysytty ja mitattu päätösvaltaa, mikä on selvä puute.

Niillä osa-alueilla koulutuksessa, joiden tehtävänä oli kasvattaa ja mahdollistaa osallisuutta ja sosiaalista vahvistamista, näytti olevan ylipäättänsä vaikutusta ja yleisesti ottaen positiivista vaikutusta nuorten kokemuksiin isokoulutuksesta. Tämä tukee sitä, että näiden näkökulmien järjestelmällinen tuominen koulutukseen ei ainakaan huononna nuorten isokokemuksia, vaan toimii mahdollisesti jopa päinvastoin. Toki tämä toteamus täytyisi osoittaa todeksi selvittämällä nuorten kokemuksia koulutuksesta, jossa osallisuutta ja sosiaalista vahvistamista ei toteuteta. Käytännössä tämä on kuitenkin mahdotonta, koska vaikka näitä ei tarkoituksellisesti koulutukseen sisällyttäisikään, todennäköisesti näitä kokemuksia silti syntyy jo pelkästään ryhmässä toimimisen kokemuksista.

Tärkeää on kuitenkin huomioida se, että isokset tuottivat avoimissa kysymyksissä vastauksia, joissa mainittiin suoraan esimerkiksi itseluottamuksen – ja tuntemuksen kasvu tai luottamuksen rakentaminen kanssaihmiin koulutuksen ansiosta. Nämä ovat seurauksia, joihin tietoisesti pyrittiin koulutuksen aikana. Nämä tulokset sisältäen taidot ja kokemukset, joita nuoret olivat oppineet ja omaksuneet isokoulutuksen aikana (esimerkiksi erilaisuuden hyväksyminen, ryhmänohjauskokemuksen ja uusien kavereiden saaminen), todentavat mielestäni sosiaalista vahvistamista ja vahvistumista. Tuloksista voi myös tulkita, ettei osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen tuominen koulutukseen ollut kuitenkaan pois evankelis-luterilaisen kirkon niin sanotulta omalta ydinsanomalta. Nuoret kokivat oppineensa esimerkiksi hartauksien pitämistä, Raamattua ja jumalanpalveluksen kulkua sekä saavuttaneensa jotakin myös henkilökohtaisessa uskossaan.

Myös rippikoululaisilta saatujen tietojen perusteella isokset ovat pääasiallisesti onnistuneet vähintäänkin kohtelevaan heitä reilusti, kunnioittavasti ja yksilöt huomioiden sekä rippikoululaisia ja heidän mielipiteitään kuunnellen. Vielä konkreettisempaa näyttöä siitä, että isokset ovat siirtäneet tai heijastaneet omaa kokemaansa osallisuutta tai sosiaalista vahvistamista rippikoululaisille, antavat rippikoululaisten avointen kysymysten vastaukset, joissa mainitaan esimerkiksi isosilta opittu erilaisuuden hyväksyminen tai ylipäättänsä asenne muita ihmisiä kohtaan. Isosilta opitaan eniten juuri uskoon ja uskontoon liittyviä asioita, mikä taas on tärkeää työntekijöiden huomata, kuten myös se, että isosilla on jokseenkin paljon vaikutusta rippikoululaisten rippikoulu- ja rippileirikokemuksiin ja lähes kaikilla se vaikutus on positiivinen. Isoskoulutuksen ja rippikoulun suosio ovat toisiinsa sidonnaisia, jolloin isokset ovat yksi syy rippikoulun menestykseen ja menestynyt rippikoulu taas on syynä isostoiminnan suosioon (Porkka 2004, 3).

Tämän perusteella on hyvin oleellista, että isokset pääsisivät mahdollisimman paljon mukaan rippikoulujen suunnitteluun ja toteutukseen, mikä taas mahdollisesti lisää isosten osallisuuden tunnetta sekä mahdollisesti myös sosiaalista vahvistamista. Itse näen äärimmäisen tärkeänä, että isosten tieto ja taito tunnustetaan työntekijöiden puolelta, sekä sitä myös käytetään rippikoulu- sekä isoskoulutustyössä, eikä vain tunnusteta. Supersunnuntai-isoskoulutusmallissa isokset olivat se osa, jolla oli eniten etukäteistietoa tulevasta rippikouluryhmästä ennen rippikoulun alkua, sekä kokemus rippikouluryhmän pienryhmien toimimisesta ohjaustilanteissa. Nämä ovat asioita, jotka kannattaa huomioida hyvin tarkkaan esimerkiksi siinä vaiheessa, kun aletaan muodostaa pienryhmiä rippileirille.

Isosten antamista vastauksista välittyy myös kokemus isoskoulutuksesta positiivisena. Toki päivät olivat raskaita ja tuntimäärällisesti koulupäivän pituisia. Isosten vastusten perusteella enemmistöllä heistä tuntui jäävän vapaa-aikaa kuitenkin omasta näkökulmastani katsottuna kohtuullisesti, eikä enemmistöllä ollut harrastuksiakaan järjettömän montaa. Se tavoite, että isoskoulutus itsessään olisi kokemus, joka varmasti ottaa osallistujalta paljon, mutta antaa myös paljon takaisin, on mielestäni saavutettu. Toki osaan vaikuttaa kielteisesti päätös siitä, ettei päässyt leiri-isoseksi, mutta juuri siksi näenkin tärkeäksi isosten osuuden näkemisen jo ennen rippileiriä. Tämä tulisi muistaa myös koulutuksessa. Jos isokset osallistuvat koulutuksen aikana rippi-

koulun toteuttamiseen, heille täytyisi siitä antaa myös kiitosta ja tunnustusta. Hei eivät välttämättä kaikki tule olemaan rippileiri-isisia, mutta he kaikki ovat rippikouluisia.

5.2 Isoskoulutuksen kehittäminen tulevaisuudessa

Toinen tutkimustehtävistäni kuului seuraavasti: ”Kuinka kehittää isoskoulutusta osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen näkökulmasta?” Mikään koulutusmalli ei koskaan ole valmis, vaan varmasti elää, ja sen pitääkin elää, vetäjensä ja osallistujiansa mukana. Tärkein lähtökohta tässä vaiheessa on muistaa, että kehittämistyön onnistumisen edellytyksenä on heidän osallistamisensa, keitä asia koskee, mukaan osallistumiseen ja suunnitteluun jo alusta lähtien (Toikko & Rantanen 2009, 89–91). Tähän pohjaten isoskoulutuksen kehittämiseen varsinkaan osallisuuden näkökulmasta ei riitä pelkästään minun toteuttamani kyselyn tulokset, vaan se vaatii nuorten osallistumista käytännössä tehtävään isoskoulutuksen suunnitteluun. Käytäntö tosin tuo tähän omat haasteensa, koska esimerkiksi kaikkien nuorten ja työntekijöiden aikatauluja ei mitenkään voi sovittaa yhteen. Ehkäpä ensimmäisellä isoskoulutuksen koontumiskerralla olisi kuitenkin mahdollista istua nuorten kanssa alas ja keskustella ja kerätä heidän toiveitaan ja odotuksiaan isoskoulutusta kohtaan ylös ja näiden pohjalta vielä muovata tulevaa isoskoulutusmallia ja – runkoa.

Sosiaalisen vahvistamisen näkökannalta taas kehittämistä voidaan tehdä niin eri tavoin kuin sosiaalisen vahvistamisen termin voi ymmärtää. Sosiaalinen vahvistaminen nähdään esimerkiksi työorientaationa ihmisten kanssa tehtävässä työssä (Mehtonen 2011, 13). Silloin sen kehittäminen lähtee työntekijästä itsestään. Tällöin työntekijän täytyy itse sisäistää sosiaalinen vahvistaminen terminä ja käytännössä, sekä kehittää itselleen mittareita, joilla sitä voi mitata. Toisaalta sosiaalinen vahvistaminen on myös kaikilla elämän eri osa-alueilla tapahtuvan elämänhallinnan tukemista. Siinä tuetaan moniammatillisesti yksilön ja yhteisön hyvinvointia, ohjataan ammattilaisena osallisuuden ja vaikuttamisen kokemuksia ja painotetaan työtä ennalta ehkäisyn näkökulmaan. (Mehtonen 2011, 13.)

Edellisessä paljastuu viite siihen, että osallisuus voisi mahdollisesti terminä mennä myös sosiaalisen vahvistamisen sisään. Tässä tapauksessa siis osallisuuden ja osallistamisen kehittämällä kehitettäisiin itse asiassa myös sosiaalista vahvistamista. Tosin 'puhtaasti sosiaalisen vahvistamisen näkökulmasta' katsottuna nuorten elämänhallinnan tukemisen kehittämistä on mielestäni esimerkiksi se, että jatkossakin tutustutaan nuoriin yksilöinä ja ollaan kiinnostuneita juuri heistä ja heidän elämästään. Tämä todennäköisesti taas vaikuttaa heidän osallisuuden kokemiseensa. Tiedostan, että isokoulutus Supersunnuntai-muodossa on laaja paketti. Moniammatillisuus yksilön ja yhteisön hyvinvoinnin tukemisessa tässä yhteydessä tarkoittaa kuitenkin lähinnä seurakunnan työntekijöiden moniammatillisuutta, mikä on itsessään jo hieno ja rikas ryhmä. Olisi kuitenkin mielenkiintoista, voisiko tätä moniammatillisuutta isokoulutuksen yhteydessä laajentaa esimerkiksi psykologin vierailulla tai muulla vastaavalla. Isokoulutusleirillähän oli yhtenä ammatinedustajana myös valokuvaaja jo keväällä 2013. Setan kouluttajia olemme yrittäneet saada leirille kertomaan seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuudesta jo kahtena vuonna. Jonkin verran olen epävirallisesti keskustellut erään psykologin kanssa siitä, mitä hän voisi esimerkiksi Jumalan silmissä ihme – leirille antaa.

Ennaltaehkäisevää painopistettä on avattava tässä kirkon nuorisotyön muodossa. Vaikka isokoulutus nähdään usein menestyvien nuorien toimintamuotona, on olemassa todisteita myös siitä, että mukana on myös niitä nuoria, jotka isokoulutus pitää kiinni yhteiskunnassa (Karhu 2013, 4). Jo tämä näyttää yhteiskunnallisen ennaltaehkäisevän työn toteen. Suuri osa isokoulutukseen osallistuvista nuorista tuntuu olevan kuitenkin heitä, jotka pärjäävät elämässään ja harrastavat muutakin kuin isokoulutusta. Vaara-Karjalan seurakunnan isosille isostoiminta näyttäytyi yhtä monelle yhtä tärkeänä tai lähes yhtä tärkeänä harrastuksena kuin muut, mutta melkein yhtä monelle ei yhtä tärkeänä harrastuksena. Mikä on isokoulutuksen ennaltaehkäisevyyden osuus juuri heidän elämässään ja kuinka sitä kehittää? Ehkäpä tässä on enemmän kyse mukana elämisestä ja nuorten kohtaamisesta. Siitä, että onnistuu vakuuttamaan nuoret siitä, että jos elämässä tulee tilanteita, joissa apua tai kuuntelevaa korvaa tarvitsee, voi kääntyä isokoulutuksen ohjaajien puoleen tai myöhemässä elämässä mahdollisesti seurakunnan. Ennalta ehkäisevä työote voi olla myös ylipäänsä positiivisten kokemusten sekä itsensä tutkiskelun, kasvun ja kehittymisen tilan tarjoamista ja mahdollistamista nuorille.

Itse kyselyn tuloksista kumpuavia kehittämiskohteita ovat jo aiemmin mainitsemani päivien pituus ja raskaus. Näihin tulisi mahdollisuuksien mukaan vaikuttaa niin, ettei isoskoulutus kokonaan uuvuttaisi isosia. Täytyy kuitenkin muistaa, että isoskoulutuspäivät ovat pitäneet sisällään myös yhdessä oloa ja puuhastelua, ei pelkkää opetusta tai nuorten ohjaamistyön harjoittelua. Tätä yhdessä oloa ja puuhastelua toivottavasti mahtuisi päiviin mukaan myös jatkossa, vaikka päivien pituuksia ei olennaisesti saataisikaan lyhennettyä. Itse näen nämä osuudet kuitenkin hyvin merkittävinä juuri osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen kannalta.

Nuorilta lähtöisin oleva ehdotus siitä, että lauantapäivä olisikin pidempi kuin sunnuntai, on myös hyvä parannusehdotus, jos viikonloppupainotteisessa isoskoulutuksessa pysytään. Lisäksi nuoret ehdottivat, että päiviä olisi kuukaudessa kolme, yksi arkipäivä ja yksi viikonloppu. Arkipäivä voisi toimia hyvin juuri ensimmäisen vuoden isosille, joilla oppimista on jäljellä enemmän. Lisäksi tällä saatettaisiin taata myös se, että ohjaajat oppisivat tuntemaan myös ensimmäisen vuoden isokset paremmin ja näin myös huomioimaan heidät, jolloin ohjaajat eivät korostaisi nuorempien ja vanhempien isosten välisiä eroja niin paljoa. Ja jatkossakin tärkeää olisi tarjota lämmin ruoka nuorille tai antaa heidän itse se valmistaa. Tämän asian tärkeys korostui nuorten vastauksissa. Yhdessä rauhassa nautittu ateria minun mielestäni myös auttaa ryhmäytymisessä ja toisten tuntemaan opettelussa, puhumattakaan, jos ruoka myös valmistetaan yhdessä.

5.3 Työntekijänäkökulman huomioiminen

Osa työntekijöistä koki, ettei saanut tarpeeksi kontaktia isosiin, koska rippikoulupäivät ja isoskoulutus olivat päällekkäin. Tämä taas vaikutti negatiivisesti rippileirillä, jossa on erittäin tärkeää, että isokset ja kaikki työntekijät toimivat hyvin yksin ja avoin kommunikaatio vallitsee ihmisten välillä. Lisäksi työntekijöiltä saatu kritiikki koski kiireistä ja sekavaa ilmapiiriä, joka yhdistetyissä rippikoulu- ja isoskoulutuspäivissä koettiin vallitsevan. Suurimmaksi haasteeksi nousi mitä ilmeisimmin kuitenkin viikonpäivä,

jolloin koulutusta järjestettiin. Sunnuntaisin muilla työntekijöillä oli muita työtehtäviä tai vapaita. Nämä seikat osaltaan johtivat taas jo aiemmin mainittuihin haasteisiin.

Tulevaisuuden varalle pitäisin kehitysehdotuksista ensimmäisenä sitä, että kaikki, jotka koulutukseen osallistuvat, työntekijät ja nuoret, istuisivat yhdessä suunnittelemaan tulevan vuoden isoskoulutusta. Jo ennen tätä työntekijät voisivat yhdessä pohdita, mitkä asiat näkevät isoskoulutukselle keskeisinä sekä seurakunnan, rippikoulun että nuoren kannalta. Nämä asiat voisi koota kirjalliseen muotoon. Tämän jälkeen yhdessä voitaisiin miettiä keinoja ja konkreettisia menetelmiä näiden tavoitteiden saavuttamiselle. Kun näitä on kirjattu ylös, voidaan miettiä, mitä kukakin työntekijä voisi itse olla toteuttamassa omien resurssiensa mukaisesti. Tärkeää on kysyä myös nuorilta, mitä he näkevät isoskoulutuksen keskeisinä ja tärkeinä asioina, jotta päämäärät eivät mene ristiin.

Lisäksi kontaktin saamiseen esimerkiksi roolien vaihtaminen toisinaan isoskouluttajien ja rippikoulun opettajien välillä voisi toimia. Kiireisen ja sekavan ilmapiirin tuntuun voisi vaikuttaa ehkä sillä, että työntekijöiden kanssa käydään päivät läpi tarkasti ja sovitaan, mitkä tehtävät kuuluvat kenellekin. Tämä koskee luonnollisesti myös isosia siinä vaiheessa, jos koulutukseen sisällytetään rippikoululaisten kanssa toimimista isoskoulutuksen aikana. Syksyllä mukana ei ole vielä rippikoululaisia, jolloin työntekijät voisivat osallistua koulutukseen ilman päällekkäisyyksiä rippikouluopetuksen kanssa.

Suurin haaste Supersunnuntai-isoskoulutusmuodossa oli kuitenkin se, että päivä oli sunnuntai, jolloin muilla työntekijöillä oli joko vapaata tai muita töitä. Sunnuntain ideana oli kuitenkin se, että toisen vuoden isoset eivät viikolla pääsisi osallistumaan koulutukseen ja tärkeä elementti osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen kannalta oli myös nuorten osallistaminen viikkomessun suunnitteluun ja toteuttamiseen. Tuloksista myös selviää, että eniten uutta isoset kokivat oppineensa isoskoulutuksen aikana juuri jumalanpalveluksesta. Tämän on varmastikin merkittävä asia siihen verrattuna, että vuodesta 2008 vuoteen 2011 Suomen evankelis-luterilaisen kirkon pääjumalanpalveluksissa kävijöiden määrä on laskenut 14 %. Jumalanpalveluselämä taas on läpi aikojen ollut kirkon toiminnan keskus ja uuden strategian mukaan jumalanpalveluselämää pyritään muun muassa monipuolistamaan ja tekemään luonte-

vammaksi. (Kirkon tutkimuskeskus 2012, 92.) Isosten ja ylipäätänsä nuorten saaminen mukaan jumalanpalveluksiin edes kerran kuukaudessa voisi olla yksi keino torjua kirkon kävijäkatoa tulevaisuudessa.

Koko Supersunnuntai-konsepti yhdisti Vaara-Karjalan seurakunnan työntekijöitä ja myös isosia yhdeksi isommaksi tiimiksi. Aina, kun tehdään töitä eri työntekijöistä tai ammattirooleista muodostuvassa tiimissä, on hyvä kerrata aika ajoin tiimityöskentelyn kulmakiviä. Näistä ensimmäinen on yhteinen päämäärä ja pelisäännöt. Tämä sisältää sen, että tavoite on kaikille yhteinen ja yhdessä mietitty ja tavoitetta kohti edetään yhteisiä pelisääntöjä noudattaen. Toisena kulmakivenä toimii vuorovaikutuksen laatu. Keskustelun täytyisi olla avointa ja keskustelemaan täytyisi pystyä myös yhteistoimintaan ja työhön liittyvistä ongelmista. Selän takana ei pitäisi puhua ikäviä asioita. Kolmas peruselementti tiimityöskentelyssä on erilaisuuden hyväksyminen sekä ihmisenä että osajana. Lisäksi erilaisuutta pitäisi osata hyödyntää, vaikka se tuntuisikin vaikealta. Neljäntenä asiana on yhteisvastuu, jossa kannetaan vastuu hyvän yhteishengen luomisesta. Vastuuta ei pidä sysätä toisten niskoilte eikä toisaalta pidä kuvitella omaa panostaan suuremmaksi kuin toisten. Viidentenä kulmakivenä on puheen tapa ja sisältö. Se, miten puhumme muista tiimin jäsenistä, yrityksestä eli tässä tapauksessa seurakunnasta tai asiakkaista, jotka tässä tapauksessa lienevät esimerkiksi rippikoululaisia. Kuudentena tärkeänä asiana tulee palaute ja sen antaminen. On tärkeää kiittää muita, kun siihen on aihetta ja on tärkeää, että palautteelle ylipäätänsä varataan aikaa ja paikka. Seitsemäntenä asiana on hauskuus. Tiimityöskentelyssä saa, ja on toivottavaa, myös nauraa. (Lämsä & Uusitalo 2002, 180.)

Edellä mainitut tiimityöskentelyn osat eivät varmasti ole vieraita yhdellekään Supersunnuntaihin osallistuneelle työntekijälle eivätkä varmaan isosillekaan. Nuo kaikki edellä mainitut tavoitteet varmasti myös suurimman osan ajasta toteutuivat. Ne ovat silti asioita, joista itse koen tarvitsevani muistutusta aina tasaisin väliajoin. Ja ne ovat asioita, jotka on hyvä käydä konkreettisesti läpi myös aina uutta tiimiä muodostettaessa ja sen toimintaa aloitettaessa.

6 LOPUKSI

Tämän opinnäytetyön tekemisen myötä termit osallisuus ja sosiaalinen vahvistaminen ovat auenneet minulle aivan uudella tavalla. Lähtiessäni miettimään opinnäytetyöni aihetta talvella 2013 nämä käsitteet olivat varmasti minulle vielä ikään kuin toiminnan päälle liimattuja. Jonkin näköinen aavistus niiden sisällöistä minulla tietenkin oli ja jollakin tasolla olisin varmasti kyennyt ne myös selittämään sellaiselle ihmiselle, joka ei näistä käsitteistä koskaan ole kuullutkaan. Pidin näitä käsitteitä kuitenkin selvästi erillisinä termeinä, vaikka tiesinkin niiden välisestä asiayhteydestä. Tämän opinnäytetyön valmistumisen jälkeen näen ne hyvinkin toisistaan riippuvaisina asioina. Herranen ja Junttila-Vitikka (2010) kyseenalaistavat eräässä Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisun pääkirjoituksessa tarpeen molemmille termeille. Oman opinnäytetyöni pohjalta näkisin kuitenkin molemmat käsitteet tarpeellisina, vaikka ne menevätkin paikoittain sisäkkäin ja limittäin. Konkreettisimmin tämän huomasin omassa työssäni siinä, kun laadin tietyn kysymyssarjan mittaamaan vaikkapa osallisuuden tunteista, mutta huomasin, että kysymykset tuottivat samalla näyttöä myös sosiaalisesta vahvistamisesta ja toisin päin. Havaitsin, että sosiaalinen vahvistaminen tuottaa osallisuuden kokemuksia ja osallisuuden kokemus taas lisää sosiaalista vahvistumista.

Opinnäytetyössäni toteuttamani kyselyn vastausten perusteella nuoret saivat Supersunnuntai-isoskoulutuksessa osallisuuden kokemuksia sekä sosiaalisen vahvistamisen keinot tuottivat myös sosiaalista vahvistumista. Tämä myös heijastui isosten toimintaan rippikoululaisia kohtaan. Isokset myös siis sosiaalisesti vahvistivat rippikoululaisia ja mahdollistivat heille osallisuuden kokemuksia. Tavoite siis saavutettiin, mutta tähän ei vielä tyydytä. Supersunnuntai-isoskoulutusmuodon jäädessä historiaan, toivon että osa siitä jäisi elämään Vaara-Karjalan seurakunnan isostoimintaan. Toivon myös, että tämän opinnäytetyön avulla tulevaa isoskoulutusta voidaan kehittää. Tahtoisin muistuttaa nuorten osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen näkökulman tärkeydestä isoskoulutuksessa. Mielestäni niiden avulla on mahdollista sekä sitouttaa nuorta toimintaan ja seurakuntaan mukaan, mutta myös jakaa kristillistä sanomaa nuorille ja tukea heidän hengellistä kasvuaan. Lisäksi isoskoulutus lainaten erästä isosta antaa ”hyvät opit elämän varrelle”. Tähän kiteytyy mielestäni paljon kasvattajien olemassaolon tarkoituksesta; pyrkimys antaa nuorelle hyvät opit elämän varrelle.

Tämän opinnäytteen valmistuessa olen jättämässä jo henkisiä jäähyväisiä Vaara-Karjalan seurakunnalle ja sen isosille. Jonkin verran vietän heidän kanssaan aikaa vielä ajatuksen ja Facebookin tasolla, kun saatan loppuun projektityöni isoskoulutusmallinnuksen parissa. Olen saanut olla mukana isosnuorten elämässä yli puoli-toista vuotta. Olen saanut olla mukana myös kasvamassa heidän kanssaan. Isoiset eivät ole voimavara vain rippileirille tai rippikoululaisille tai kirkon nuorisotyölle. Isoiset ovat voimavara myös työntekijälle henkilökohtaisella tasolla. Huomasin, että ryhmä tai yhteisö, jonka isoskoulutusporukan kanssa muodostimme, tarjosi myös minulle paljon osallisuuden tunteita. Myös minä koen sosiaalisesti vahvistuneeni isoskoulutuksen myötä. Tahdon kiittää Vaara-Karjalan seurakuntaa, joka on mahdollistanut harjoittelujeni suorittamisen heidän siipiensä suojissa. Lisäksi tahdon kiittää silloista vs. nuorisotyönohjaajaa, Janna Jalovaaraa, josta on tullut minulle hyvin rakas ystävä tämän matkan varrella. Kaikista suurimman kiitoksen tahdon osoittaa Vaara-Karjalan seurakunnan isosille. He eivät vain vastanneet kiltisti ja nopeasti kyselyyni, vaan ovat osoittaneet olevansa hienoja ja ajattelevaisia ihmisiä, joista voi tuntea vain ylpeyttä. Kiitos isosista.

LÄHTEET

- Alanen, Jani & Nurmi, Mikko 2010. eLearning Cafe – eOpen verkkotyökalu. Tampereen ammattikorkeakoulu. Kehittämishanke. Viitattu 28.5.2013.
[http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15099/Alanen Jani Nurmi Mikko.pdf?sequence=3](http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15099/Alanen_Jani_Nurmi_Mikko.pdf?sequence=3)
- Alasuutari, Pertti 1999. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.
- Heikkilä, Tarja 2002. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.
- Herranen, Jatta & Juntila-Vitikka, Pirjo 2010. Osallisuuden vai sosiaalisuuden vahvistamista. Nuorisotutkimus – Osallisuus ja sosiaalinen vahvistaminen 3/2010. Viitattu 9.9.2013. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/node/476#paakirjoitus>
- Herranen, Jatta & Mäntysalo-Lamppu, Sinikka 2011. Suomen Lasten parlamentti osallisuuden mahdollistajana. Teoksessa Lundbom, Pia & Herranen, Jatta (toim.) 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 26.
- Joensuun ev.-lut. seurakunnat 2013a. Vaara-Karjalan seurakunta. Viitattu 22.5.2013. <http://www.joensuunevl.fi/etusivu/luterilainen+kirkko+joensuussa/vaara-karjalan+seurakunta/>
- Joensuun ev.-lut. seurakunnat 2013b. Seurakuntayhtymä. Viitattu 22.5.2013. <http://www.joensuunevl.fi/etusivu/luterilainen+kirkko+joensuussa/seurakuntayhtyma/>
- Karhu, Emilia 2013. Kokemukset lapsikerhosta rohkaisevat isostoimintaan. Kotimaa 25-26/2013, 4.
- Kiilakoski, Tomi 2012. Nuorten osallisuuden edistäminen. Nuorisotutkimusverkosto. Viitattu 9.9.2013. [http://www.seutunappi.fi/filebank/2768-Tomi Kiilakoski Nuorten osallisuuden edistaminen 17 10 2012.pdf](http://www.seutunappi.fi/filebank/2768-Tomi_Kiilakoski_Nuorten_osallisuuden_edistaminen_17_10_2012.pdf)
- Kirkon nuorisotyöntekijöiden liitto 2013. Isosina toimii paljon täysi-ikäisiä nuoria. Viitattu 22.5.2013. <http://www.knt.fi/?x18668=41644>
- Kirkon tutkimuskeskus 2012. Haastettu kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2008-2011. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 115. Viitattu 22.8.2013. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/E263C7D8B306DB22C2257A9B002C24EA/\\$FILE/Haastettu%20kirkko.pdf#page=92](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/E263C7D8B306DB22C2257A9B002C24EA/$FILE/Haastettu%20kirkko.pdf#page=92)
- Lehtonen, Tommi 2005. Uskonto ja yhteisö. Teoksessa Hautamäki, Antti & Lehtonen, Tommi & Tuomi, Ilkka & Vaaranen, Heli & Veijola, Soile 2005. Yhteisöllisyyden paluu. Helsinki: Gaudeamus.
- Lundbom, Pia & Herranen, Jatta 2011. Sosiaalisen vahvistamisen ajankohtaisuus. Teoksessa Lundbom, Pia & Herranen, Jatta (toim.) 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 26.
- Lämsä, Anna-Maija & Uusitalo, Outi 2002. Palvelujen markkinointi esimiestyön haasteena. 1. – 3. painos. Helsinki: Edita.
- Mehtonen, Tuija 2011. Sosiaalisen vahvistamisen osaaminen. Teoksessa Lundbom, Pia & Herranen, Jatta (toim.) 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja 26.

Nuorisolaki (72/2006).

Nuutinen, Olli 2013. Hiljainen tieto. Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 28.5.2013. <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/hiljainen-tieto>

Opetusministeriö 2005. Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmän muistio. Helsinki: Yliopistopaino.

Paananen, Terhi & Tuominen, Hans 2002. Aarre. Isoskouluttajan opas. Helsinki: LK-kirjat.

Porkka, Jouko 2004. On kunnia olla isonen. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoimintaa 2000-luvun alussa. Kirkkohallituksen julkaisuja 2004:10. Helsinki: Kirkkohallitus.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2013. Isoset. Viitattu 9.9.2013.

<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/A06308E4C025C4B8C225707400441724?OpenDocument&lang=FI>

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2013. Sosiaalinen pääoma. Viitattu 4.9.2013.

http://www.thl.fi/fi_FI/web/kaventaja-fi/eriarvoisuus/hyvinvointi/sosiaalinen-paaoma

Toikko, Timo & Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

LIITTEET

LIITE 1

ISOSKOULUTUSRUNKO JA –OHJELMA

Isoskoulutusrunko 23.9 – 21.4.2013

12.00 Aloitus ja ruoka

13.00 Teoria (1. ja 2. erillään)

14.00 Toiminnallisuutta yhdessä (askartelua yms.)

15.00 Raamis (syksyllä 2. keväällä kaikki yhdessä)

16.00 Kahvi

16.30 Leikitys (yhdessä)

17.30 Messun valmistelu

18.00 Messu

19.00 Lopetus

23.9.2012 Sunnuntai Tuupovaara

12.00 Aloitus ja ruokailu

13.00 Messu + kirkkokahvit

15.00 I. Kuulumiskierros, Jaetaan isoskoulutusvihkot, Oma elämäni (Aarre isoskoulutusopas), Kasvan isoksi (Aarre) OHJAAJA2

II. Kuulumiskierros, Jaetaan isoskoulutusvihkot, Viime kesän purku: s.115 (kirjataan ylös) OHJAAJA1

16.00 Toiminnallinen tuokio: laulelontia, the peli

17.00 Raamis II (OHJAAJA2). ja I. Kasvan isoksi jatkuu (Aarre) OHJAAJA1

18.00 Lopetus + infot (MN-video + ilmoittautuminen!!!!)

28.10.2012 Sunnuntai Kiihtelysvaara

12.00 Aloitus ja ruokailu

12.30 Teoria: I. Kuulumiskierros, Yhteys: Seurakunta on kotini (Aarre) (OHJAAJA1)

II. Kuulumiskierros, Usko: Yhteinen uskomme (mm. sananse-lityspeli) (OHJAAJA2)

13.30 Toiminnallisuus: messutehtävien jako (bändi, kolehti, ovelle tervehtijät 2+2, tekstinluku, OHJAAJA2 ehtoollisen jaossa, OHJAAJA1 saarna) , huovasta ja heijastinnauhasta heijastimia (5 henkilöä suunnittelemaan leikkejä, Ryhmä liikkeelle: lämmittely- ja virittäytymisharjoitukset), ideariihi

14.30 Raamis II (OHJAAJA1), I. teoria Usko: kyselen ja ihmettelen (Aarre) (OHJAAJA2)

15.30 Kahvi

16.00 Leikitys: Ryhmä liikkeelle: lämmittely- ja virittäytymisharjoitukset+ infot (vapaaehtoiset seuraavan kerran piparkakkutalojen valmisteluun)

17.00 Messun valmistelu

18.00 Lastenmessu

19.00 Lopetus

25.11.2012 Sunnuntai Tuupovaara

10.00 Piparkakkutalojen valmistelu

12.00 Aloitus ja ruoka

13.00 Teoria: I. Ryhmä: lämmittelyleikit, Isosen tehtäviä: leikin ohjaaminen, ryhmä suunnittelee pelit aiheena luottamusharjoitukset (OHJAAJA2)

II. Ryhmä: Ryhmänohjaajana (ei käytännön ryhmän ohjaamista), etsintäkuulutus toimiva ryhmä (OHJAAJA1)

14.00 Toiminnallisuus: Messutehtävien jako, laulelontia, Piparkakkutalotalkoot!

16.00 Kahvit

16.30 Raamis II. (OHJAAJA1), I. leikitystä (Luottamusharjoitukset) (OHJAAJA2)

17.30 Messun valmistelu

18.00 Messu

19.00 Lopetus + infot (30.11.2012 Ekumeeninen nuortenilta Joensuussa, 14.12.2012 nuorten joulujuhla Joensuussa ja kevätkauden aloitus 20.1.2013!)

KEVÄT 2013

20.1.2013 TUUPOVAARA

KLO 12 ALOITUS JA RUOKA

12.30 RAAMIS (2. PITÄÄ, 1. APUOHJAAJINA): Minä & Perheeni, raamis s.18-25

13.45 KASTE-ENKELEIDEN TEKO

14.45 KAHVI

15.30 -17.15 RIPARILAISET OPPITUNNIT: ANNE, ISOSTEN TEORIA

1. USKO: KYSELEN JA IHMETTELEN (s.58) OHJAAJA1

2. RYHMÄ: RYHMÄNOHJAAJANA, ETSINTÄKUULUTUS TOIMIVA RYHMÄ, (s.64) OHJAAJA2

17.30 MESSUN VALMISTELUA

18.00 MESSU

24.2.2013 KIIHTELYSVAARA

KLO 12 ALOITUS JA RUOKA

12.30 RAAMIS (2. PITÄÄ, 1. APUOHJAAJINA): Minä & Perheeni, raamis
s.18-25

13.45 KASTE-ENKELEIDEN TEKO

14.45 KAHVI

15.30 -17.15 RIPARILAISET OPPITUNNIT / ISOSTEN TEORIA

1. LUOTTAMUSHARJOITUSLEIKIT (ryhmä liikkeelle) OHJAAJA2

2. VUOROVAIKUTUS: KUULEEKO ISONEN, KUUNTELEN (s.80) OHJAAJA1

YKKÖSET LEIKITTÄVÄT LOPUKSI

17.30 MESSUN VALMISTELUA

18.00 MESSU

24.3.2013 TUUPOVAARA

KLO 12 ALOITUS JA RUOKA

12.30 RAAMIS (2. PITÄÄ, 1. APUOHJAAJINA): UNELMA PAREMMASTA
MAAILMASTA (s.49)

13.45 ROMUASKARTELUA LÄHETYKSEEN

14.45 KAHVI

15.30 -17.15 RIPARILAISET OPPITUNNIT: SUVI JA MARIA, LÄHETYSTYÖ

1. RUKOUS: HARTAUDEN VALMISTAMINEN, teoria (s.72) OHJAAJA1

2. VUOROVAIKUTUS: JEESUKSEN ESIMERKKI (s.86) OHJAAJA2

17.30 MESSUN VALMISTELUA

18.00 MESSU

21.4.2013

KLO 12 ALOITUS JA RUOKA

12.30 RAAMIS (2. PITÄÄ, 1. APUOHJAAJINA): UNELMA PAREMMASTA
MAAILMASTA (s.49)

13.45 ROMUASKARTELUA LÄHETYKSEEN

14.45 KAHVI

15.30 -17.15 RIPARILAISET OPPITUNNIT: SUVI JA MARIA, LÄHETYSTYÖ

1. RUKOUS: HARTAUDEN VALMISTAMINEN, valmistavat hartaudet pidet-
täväksi riparilaisten ryhmäytyspäivänä (s.72) OHJAAJA2

2. ISOSEN TEHTÄVIÄ: POSITIIVINEN PALAUTE (s.116) OHJAAJA1

17.30 MESSUN VALMISTELUA

18.00 MESSU

RIPARILAISTEN RYHMÄYTYMISPÄIVÄ 18.5.2012

10.00 ALOITUS: Alkuhartaus Reima, päivän ohjelma + ohjeet (OHJAAJA1)

10.30 Rukoushelmisuunnistus isosryhmissä

11.30 Martin tarina + ruokavirsi kirkossa (OHJAAJA3)

12.00 RUOKA

12.45 Kootaan helmet

13.30 Ryhmäytysleikkejä (OHJAAJA2 ja OHJAAJA4)

14.30 KAHVI

15.00 Raamis: Erilaisina yhdessä (isokset)

15.45 Leiri-info (OHJAAJA1), loppuhartaus (OHJAAJA5)

16.30 KOTIIN

LIITE 2

ISOSLEIRIOHJELMA

ISOSLEIRI ”Jumalan silmissä ihme” 3.-5-5-2013

KLO 17 LÄHTÖ Tuupovaara → 17.30 Kiihtelysvaara → Heinävaara
Uimaharju → Eno

KLO 19 ALOITUS KAIKILLE: Tunnekortit & Jumalan silmissä ihme:

Olen ihme: - Tunneseinä: hyvä mieli, yksinäisyys, epävarmuus, päättäväisyys)

- Isosen haasteet: Forum-teatteri

KLO 20-22 SAUNAT JA LIUKUVA ILTAPALA

KLO 22 ILTAHARTAUUS KAPPELILLA (OHJAAJA2)

LAUANTAI

KLO 8 HERÄTYS JA LIUKUVA AAMUPALA

KLO 9.30 AAMUHARTAUUS KAIKILLE (OHJAAJA1): Aivan sama hetero vai homo!

KLO 10 Voimaannuttava valokuvaus /Jumalan silmissä ihme:

Ruumis (OHJAAJA2): - PMMP Rusketusraidat

- Uni-info

- Ruumisjana, mediakollaasi, isosen haasteet

KLO 11.30 RUOKA

KLO 13 Voimaannuttava valokuvaus /ULKOILU

KLO 14.30 KAHVI

KLO 15 Jumalan silmissä ihme: Sukupuoli & seksuaalisuus, SETAn video: Moninaisuus on meissä

KLO 17 RUOKA

KLO 18 LEFFA KAIKILLE: Vähän kunnioitusta

KLO 20-22 SAUNAT JA ILTAPALA LIUKUVASTI

KLO 22 ILTAHARTAUUS KAIKILLE (OHJAAJA3)

SUNNUNTAI

KLO 8 HERÄTYS JA LIUKUVA AAMUPALA

- KLO 9 AAMUHARTTAUS KAIKILLE(OHJAAJA1)
- KLO 9.15 Voimaannuttava valokuvaus /Jumalan silmissä ihme:
- Tahdon rakastella sinua: -seksuaalisuuden
sanat, rajat ja säännöt, Manu ja Ansku
- Tervettä seksuaalisuutta:
- omat rajat, mun reviiiri + mitä keritään
- KLO 10.45-11.15 TAUKO → Huoneet kuntoon ja pakkaus
- KLO 11.15 Voimaannuttava valokuvaus /Jumalan silmissä ihme:
- Ihminen on pyhä: - Stellan Vie mua
- Isosten kesken
- Kihloissa?
- KLO 12 RUOKA
- KLO 13 YHTEINEN LOPETUS: Tunnekortit + palautteet+ valoku-
vauksen tuotokset
- KLO 15 KAHVI + kotiin

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Tervehdys! Olen yhteisöpedagogiopiskelija Humanistisesta ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötäni Vaara-Karjalan seurakunnalle. Opinnäytetyöni aihe on Vaara-Karjalan seurakunnan syksyllä 2012 uudistetun isokoulutusmuodon arvioiminen ja kehittäminen. Tätä selvittääkseni toteutan kyselyn (rippileirin aikana, 16.6.- 20.6.2013) myös tämän vuoden rippikoululaisille, joiden rippikoulupäivissä isosemme ovat olleet mukana. Rippikoululaisilta on tarkoitus kysellä muun muassa, kuinka he ovat kokeneet isonet osana rippikoulua ja millaisia toiveita ja odotuksia heillä olisi, jos he päättävät hakeutua ensi vuoden isokoulutukseen. Koska kyseessä ovat alaikäiset nuoret, tarvitsen huoltajien suostumuksen tietojen keräämiselle. Kyselyt toteutetaan täysin nimettömänä eikä vastauksia kokonaisuudessaan luovuteta muille.

Jos sinulla heräsi kysyttävää, ota ihmeessä yhteyttä minuun

Jenni Eskelinen (harjoittelijana Vaara-Karjalan seurakunnassa)

puh. **(puhelinnumero poistettu opinnäytetyöstä)**, jenni.eskelinen@humak.edu

PALAUTA TÄMÄ OSA NUOREN TULLESSA LEIRILLE

_____ saa osallistua isokoulutusta koskevaan kyselyyn

(nuoren nimi)

Tarvittaessa osia vastauksista voi ilman henkilötietoja siteerata opinnäytetyön raportissa

Paikka ja aika

Huoltajan allekirjoitus

_____

_____

LIITE 4

KYSELY RIPPIKOULULAISILLE

Ympyröi valitsemasi vastausvaihtoehto/vastausvaihtoehdot.

TAUSTATIEDOT

---

1. olen

- a. tyttö
- b. poika

ISOSTEN VAIKUTUS ENNEN LEIRIÄ

---

2. Millaisia talvella/kevällä olleet rippikoulun opetuspäivät ovat mielestäsi olleet?

- a. Mukavia
  - b. Opettavaisia
  - c. Hyödyllisiä
  - d. En osaa sanoa
  - e. Tylsää
  - f. Välillä mukavia ja välillä tylsiä/ikäviä
  - g. Hämmentäviä
  - h. Ahdistavia
  - i. Raskaita
  - j. Tunteita herättäviä
  - k. Jotakin muuta, mi-
tä? _____
- _____
- _____

3. Kuinka paljon isokset ovat vaikuttaneet siihen, miltä opetuspäivät ovat mielestäsi tuntuneet?

- a. Eivät vaikuttaneet ollenkaan
- b. Vaikuttivat vähän
- c. Vaikuttivat jonkin verran
- d. Vaikuttivat melko paljon
- e. Vaikuttivat paljon

4. Miten isokset vaikuttivat kokemuksiisi opetuspäivistä?

- a. hyvällä tavalla
- b. en osaa sanoa
- c. huonolla tavalla
- d. ei ollut vaikutusta

5. Mitä tehtäviä isosilla oli sinun mielestäsi opetuspäivien aikana?

ISOSTEN TOIMINTA RIPPIKOULULAISIA KOHTAAN

---

10. Ovatko isokset käyttäytyneet hyvin ja reilusti sinua kohtaan?

- a. Kyllä
- b. Ei
- c. Osa on, osa ei
- d. En osaa sanoa

11. Ovatko isokset kuunnelleet sinua ja sinun mielipiteitäsi?

- a. Kyllä
- b. Ei
- c. Osa on, osa ei
- d. En osaa sanoa

12. Onko oman isosryhmäsi isonen huomionut sinut leirin aikana?

- a. Kyllä
- b. Ei
- c. En osaa sanoa

13. Oletko kokenut itsesi tärkeäksi osana omaa isosryhmääsi?

- a. Kyllä
- b. En
- c. En osaa sanoa
- d. Vaihtelevasti

14. Mihin asiaan olet eniten tyytyväinen isosten toiminnassa?

---

15. Mihin asiaan olet vähiten tyytyväinen isosten toiminnassa? _____

---

16. Onnistuivatko isokset sinun mielestäsi isosten tehtävissä?

- a. Kyllä
- b. Ei
- c. Osa onnistui, osa ei onnistunut
- d. En osaa sanoa

17. Oletko oppinut isosilta uusia tietoja tai taitoja?

- a. Kyllä
- b. Ei
- c. En osaa sanoa

18. Mitä tietoja tai taitoja olet oppinut isosilta?

---

19. Mitkä ovat mielestäsi isoselle tärkeitä ominaisuuksia? (Voit valita useampia vaihtoehtoja)

- a. Positiivisuus
- b. Luotettavuus
- c. Uskonnollisuus
- d. Musikaalisuus
- e. Huumorintajuisuus
- f. Sosiaalisuus
- g. Liikunnallisuus
- h. Rehellisyys
- i. Kyky tuntea myötätuntoa
- j. Kyky ohjata ryhmiä
- k. Kyky osata olla tiukka tarvittaessa
- l. Rentous
- m. Muu, Mikä _____

RIPPIKOULULAISEN OMA KIINNOSTUS ISOSTOIMINTAAN

---

20. Haluaisitko itse päästä isosekssi?

- a. Kyllä
- b. En
- c. En osaa sanoa
- d. Haluaisin, mutta jokin syy estää sen
Mikä syy? _____

21. Kuinka usein olisit valmis osallistumaan isoskoulutukseen?

- a. Kerran viikossa
- b. Joka toinen viikko
- c. Kerran kuukaudessa
- d. Joka toinen kuukausi
- e. Isoskoulutusleirin ajan (2-5 päivää)

22. Mitä asioita isoskoulutuksessa pitäisi mielestäsi opettaa?

- a. Ryhmän ohjaamista
- b. Hartauksien pitämistä
- c. Erilaisia pelejä ja leikkejä
- d. Musiikkia
- e. Raamattua
- f. Erilaisten ihmisten kanssa toimeen tulemista
- g. Ruoanlaittoa
- h. Suvaitsevaisuutta
- i. Jumalanpalveluksen kulkua ja toteuttamista
- j. Toisten ihmisten kuuntelemista
- k. Muuta, mitä?

---

23. Olisitko valmis osallistumaan isoskoulutukseen vuorotellen molemmilla vaaroilla (Kiihtelys- ja Tuupovaa-
ra)?

- a. Kyllä
- b. En
- c. En osaa sanoa

Muuta kerrottavaa liittyen isosiin tai isoskoulutukseen:

KIITOS VASTAUKSISTASI!

Isoskoulutuskysely

Nimeni on Jenni Eskelinen. Olen yhteisöpedagogiopiskelija Joensuun Humanistisesta ammattikorkeakoulusta. Tämä kysely on tärkeä osa opinnäytetyötäni, jossa selvitän Vaara-Karjalan seurakunnan uudistetun isoskoulutusmuodon onnistumista ja sen kehittämismahdollisuuksia nuorten näkökulmasta.

Kaikki vastaukset saapuvat anonymisti enkä luovuta niitä sellaisenaan muille osapuolille. Kiitän jo etukäteen, että autat meitä kehittämään isoskoulutusta toivottavasti vieläkin parempaan suuntaan!

Jos sinulla herää jotakin kysyttävää aiheeseen liittyen, ota yhteyttä minuun sähköpostitse jenni.eskelinen@humak.edu.

1. Olen

- tyttö / nainen
- poika / mies

2. Monennenko vuoden isonen olet?

(Jos isoskoulutuksesi jäi kesken, monennenko vuoden isonen olit, kun keskeytit koulutuksen?)

- 1. Ensimmäisen vuoden isonen
- 2. Toisen vuoden isonen

3. Jos isoskoulutuksesi jäi kesken, minkä takia se keskeytyi?

---

4. Kuinka monta harrastusta sinulla on?

- 1. Ei yhtään (0)
- 2. Yksi (1)
- 3. Kahdesta kolmeen (2-3)
- 4. Neljästä viiteen (4-5)
- 5. Enemmän kuin viisi (5 -)

5. Mitä harrastuksia sinulla on?

---

6. Kuinka monta tuntia (noin) käytät viikossa harrastuksiin?

- 1. En yhtään (0 tuntia)
- 2. Tunnista kahteen (1 - 2 tuntia)
- 3. Kolmesta neljään (3 - 4 tuntia)
- 4. Viidestä kuuteen (5 - tuntia)
- 5. Seitsemästä kymmeneen (7 - 10 tuntia)
- 6. Yhdestätoista viiteentoista (11- 15 tuntia)
- 7. Kuudestatoista kahteenkymmeneen (16 - 20 tuntia)
- 8. Enemmän kuin kaksikymmentä tuntia viikossa (20 -)

7. Kuinka paljon sinulle jää vapaa-aikaa/ omaa aikaa arkipäivinä (maanantai - perjantai)?

Vapaa-aikaan / omaan aikaan ei tässä kyselyssä lasketa kouluun, läksyihin ja muihin koulu-tehtäviin, töihin, harrastuksiin tai yöuniin käytettyä aikaa.

- 1. Ei ollenkaan (0 tuntia)
- 2. Yhdestä kahteen tuntia (1 - 2 tuntia)
- 3. Kolmesta neljään tuntiin (3 - 4 tuntia)
- 4. Viidestä seitsemään tuntiin (5 - 7 tuntia)
- 5. Kahdeksasta kymmeneen tuntiin (8 - 10 tuntia)
- 6. Enemmän kuin kymmenen tuntia (10 - tuntia)

8. Kuinka paljon sinulle jää vapaa-aikaa/ omaa aikaa viikonloppuisin (lauantai - sunnuntai)?

Vapaa-aikaan / omaan aikaan ei tässä kyselyssä lasketa kouluun, läksyihin ja muihin koulu-tehtäviin, töihin, harrastuksiin tai yöuniin käytettyä aikaa.

- 1. Ei yhtään (0 tuntia)
- 2. Yhdestä kahteen tuntia (1 - 2 tuntia)
- 3. Kolmesta neljään tuntia (3 -4 tuntia)
- 4. Viidestä seitsemään tuntia (5 - 7 tuntia)

5. Kahdeksasta kymmeneen tuntia (8 - 10 tuntia)

6. Enemmän kuin kymmenen tuntia (10 - tuntia)

9. Kuinka tärkeää vapaa-aika sinulle on?

	1 Ei ollenkaan tärkeää	2 Merkitsee vähän	3 Melko tärkeää	4 Tärkeää	5 Tärkeintä elämässäni
Vapaa-ajan tärkeys	☐	☐	☐	☐	☐

10. Kuinka tärkeää isostoiminta on sinulle verrattuna muihin harrastuksiisi?

	1 Ei yhtä tärkeää kuin muut harrastukset	2 Lähes yhtä tärkeää kuin muut harrastukset	3 Yhtä tärkeää kuin muut harrastukset	4 Tärkeämpää kuin moni harrastuksista	5 Tärkeämpi kuin muut harrastukset
Isoskoulutuksen tärkeys	☐	☐	☐	☐	☐

Tällä sivulla voit valita kysymyksiin useita vaihtoehtoja!

11. Millaisia syksyllä pidetyt isoskoulutuspäivät (supersunnuntait) ovat mielestäsi olleet?

- a. Mukavia
- b. Opettavaisia
- c. Hyödyllisiä
- d. En osaa sanoa
- e. Tylsä
- f. Välillä mukavia ja välillä tylsiä/ikäviä
- g. Hämmentäviä
- h. Ahdistavia
- i. Raskaita
- j. Tunteita herättäviä
- k. Jotakin muuta, mitä?

---

12. Millaisia keväällä pidetyt isoskoulutuspäivät (Supersunnuntait ja riparilauantait) ovat mielestäsi olleet?

- a. Mukavia

- b. Opettavaisia
  - c. Hyödyllisiä
  - d. En osaa sanoa
  - e. Tyisiä
  - f. Välillä mukavia ja välillä tylsiä/ikäviä
  - g. Hämmentäviä
  - h. Ahdistavia
  - i. Raskaita
  - j. Tunteita herättäviä
  - k. Jotakin muuta, mitä?
-
- l. En osallistunut

13. Millainen isoskoulutukseen kuuluva Jumalan silmissä ihme -isoskoulutusleiri mielestäsi oli?

- a. Mukava
  - b. Opettavainen
  - c. Hyödyllinen
  - d. En osaa sanoa
  - e. Tylsä
  - f. Välillä mukava ja välillä tylsä/ikävä
  - g. Hämmentävä
  - h. Ahdistava
  - i. Raskas
  - j. Tunteita herättävä
  - k. jotakin muuta, mitä?
-
- l. En osallistunut

14. Jos olit rippileirillä isosena, millainen rippileiri mielestäsi oli?

- a. Mukava
- b. Opettavainen
- c. Hyödyllinen

- d. En osaa sanoa
- e. Tylsä
- f. Välillä mukava ja välillä tylsä
- g. Hämmentävä
- h. Ahdistava
- i. Raskas
- j. Tunteita herättävä
- k. Jotakin muuta, mitä?
-
-
- l. En osallistunut

15. Mitä tehtäviä sinun mielestäsi isosille kuului kevään opetuspäivinä (rippikoululaisten ollessa mukana)?

---

16. Mitä tehtäviä sinun mielestäsi kuului isosille rippileirillä? (Jos olit isosena rippileirillä)

---

17. Kuinka paljon seuraavat asiat vaikuttivat kokemukseesi isoskoulutuksesta?

	1 Ei vaikuttanut ollenkaan	2 Vaikutti vähän	3 Vaikutti jonkin verran	4 Vaikutti melko paljon	5 Vaikutti paljon
Koulutuksen järjestämisaikakohta (keran kuukaudessa)	☐	☐	☐	☐	☐
Päivien pituudet	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutuksen kesto (2-vuotinen koulutus)	☐	☐	☐	☐	☐
Kyytien saaminen koulutukseen	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutuksen teoriaopetus	☐	☐	☐	☐	☐

Koulutuksen käytännön harjoittelu (rippikoululaisten kanssa toimiminen jne.)	☐	☐	☐	☐	☐
Bänditoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Iltamessun suunnittelu ja toteutus	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutukseen kuulunut leiri	☐	☐	☐	☐	☐
Oheistoiminta (yhteinen ruoanlaitto ja ruokailu, pelailu yms.)	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutuksessa tarjottu ruokailu	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjaajat	☐	☐	☐	☐	☐
Muut nuoret	☐	☐	☐	☐	☐
Keskusteleminen	☐	☐	☐	☐	☐
Uskoon liittyvät asiat	☐	☐	☐	☐	☐
Aikuisten läsnäolo	☐	☐	☐	☐	☐
Rippileiri-isodeksi valituksi tuleminen	☐	☐	☐	☐	☐
Rippileiri-isodeksi valitsematta jääminen	☐	☐	☐	☐	☐
Mahdollinen hyöty tulevaisuudessa esim. opiskeluissa/työelämässä	☐	☐	☐	☐	☐

18. Millä tavalla seuraavat asiat vaikuttivat kokemukseesi isoskoulutuksesta?

	1 Vaikutti kielteisesti	2 Ei vaikuttanut kielteisesti tai myönteisesti	3 Vaikutti myönteisesti
Koulutuksen järjestämisaikankohhta (kerran kuukaudessa)	☐	☐	☐
Päivien pituudet	☐	☐	☐
Koulutuksen kesto (2-vuotinen koulutus)	☐	☐	☐
Kyytien saaminen koulutukseen	☐	☐	☐
Koulutuksen teoriaopetus	☐	☐	☐
Koulutuksen käytännön harjoittelu (rippikoululaisten kanssa toimiminen jne.)	☐	☐	☐
Bänditoiminta	☐	☐	☐
Iltamessun suunnittelu ja toteutus	☐	☐	☐
Koulutukseen kuulunut leiri	☐	☐	☐
Oheistoiminta (yhteinen ruoanlaitto ja ruokailu, pelailu yms.)	☐	☐	☐

Koulutuksessa tarjottu ruokailu	☐	☐	☐
Ohjaajat	☐	☐	☐
Muut nuoret	☐	☐	☐
Keskusteleminen	☐	☐	☐
Uskoon liittyvät asiat	☐	☐	☐
Aikuisten läsnäolo	☐	☐	☐
Rippileiri-isodeksi valituksi tuleminen	☐	☐	☐
Rippileiri-isodeksi valitsematta jääminen	☐	☐	☐
Mahdollinen hyöty tulevaisuudessa esim. opiskeluissa/työelämässä	☐	☐	☐

19. Ovatko Supersunnuntai-opetuspäivissä ja rippikoululaisten opetuspäivissä mukana olleet työntekijät käyttäytyneet hyvin ja reilusti sinua kohtaan?

- a. Kyllä
- b. Ei
- c. Osa on, osa ei
- d. En osaa sanoa

20. Ovatko Supersunnuntai-opetuspäivissä ja rippikoululaisten opetuspäivissä mukana olleet työntekijät kuunnelleet sinua ja sinun mielipiteitäsi?

- a. Kyllä
- b. Ei
- c. Osa on, osa ei
- d. En osaa sanoa

21. Ovatko Supersunnuntai-opetuspäivissä ja rippikoululaisten opetuspäivissä mukana olleet työntekijät huomioineet sinut yksilönä?

- a. Kyllä
- b. Ei
- c. Osa on, osa ei
- d. En osaa sanoa

22. Oletko kokenut itsesi tärkeäksi osana työntekijöiden ja isosten muodostamaa ryhmää?

- a. Kyllä

- b. En
- c. En osaa sanoa
- d. Vaihtelevasti

23. Ovatko muut isoskoulutukseen osallistuneet nuoret käyttäytyneet hyvin ja reilusti sinua kohtaan?

- a. Kyllä
- b. EI
- c. Osa on, osa ei
- d. En osaa sanoa

24. Ovatko muut isoskoulutukseen osallistuneet nuoret kuunnelleet sinua ja sinun mielipiteitäsi?

- a. Kyllä
- b. Ei
- c. Osa on, osa ei
- d. En osaa sanoa

25. Ovatko muut isoskoulutukseen osallistuneet nuoret huomioineet sinut yksilönä?

- a. Kyllä
- b. Ei
- c. Osa on, osa ei
- d. En osaa sanoa

26. Oletko kokenut itsesi tärkeäksi osana isosryhmää?

- a. Kyllä
- b. Ei
- c. En osaa sanoa
- d. Vaihtelevasti

27. Mihin asiaan/asioihin olet eniten tyytyväinen isoskoulutuksessa?

---

28. Mihin asiaan/asioihin olet vähiten tyytyväinen isoskoulutuksessa?

---

29. Oletko oppinut tai omaksunut uusia tietoja tai taitoja isoskoulutuksen aikana?

1. Kyllä
2. En
3. En osaa sanoa

30. Mitä uusia tietoja tai taitoja olet isoskoulutuksessa oppinut tai omaksunut?

Voit valita kysymykseen useita vaihtoehtoja!

- a. Ryhmän ohjaamista
- b. Hartauksien pitämistä
- c. Erilaisia pelejä ja leikkejä
- d. Musiikkia
- e. Raamattua
- f. Erilaisten ihmisten kanssa toimeen tulemista
- g. Ruoanlaittoa ym. käytännöntaitoja
- h. Suvaitsevaisuutta
- i. Jumalanpalveluksen kulkua ja toteuttamista
- j. Toisten ihmisten kuuntelemista
- k. Itsetuntemusta
- l. Itseluottamusta
- m. Muiden ihmisten ja oman itsen arvostamista ja kunnioittamista
- n. Uskoon liittyviä asioita
- o. Jotakin muuta, mitä?
-
-

31. Mitä asioita isoskoulutuksessa pitäisi mielestäsi opettaa?

Voit valita kysymykseen useita vaihtoehtoja!

- a. Ryhmän ohjaamista
- b. Hartauksien pitämistä
- c. Erilaisia pelejä ja leikkejä
- d. Musiikkia
- e. Raamattua
- f. Erilaisten ihmisten kanssa toimeen tulemista
- g. Ruoanlaittoa ym. käytännöntaitoja
- h. Suvaitsevaisuutta
- i. Jumalanpalveluksen kulkua ja toteuttamista
- j. Toisten ihmisten kuuntelemista
- k. Itsetuntemusta
- l. Itseluottamusta
- m. Muiden ihmisten ja oman itsen arvostamista ja kunnioittamista
- n. Uskoon liittyviä asioita
- o. Jotakin muuta, mitä?

32. Mitä isoskoulutus on sinulle antanut?

---

33. Miten kehittäisit isoskoulutusta tulevaisuudessa tai miten muuttaisit sitä?

---

34. Muuta kysyttävää, kerrottavaa tai kommentoitavaa isoskoulutuksesta?
